

UCHWAŁA NR XVIII/131/2016
RADY GMINY NOWE MIASTO LUBAWSKIE Z/S W MSZANOWIE

z dnia 27 kwietnia 2016 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Nowe Miasto Lubawskie na lata 2016-2025

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (j.t. Dz.U. z 2016 r. poz. 446) w związku z art. 3,4 oraz 13 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. O zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2016 poz. 383 t.j.), uchwala się co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwoju Gminy Nowe Miasto Lubawskie na lata 2016-2025, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Nowe Miasto Lubawskie.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Zbigniew Wiśniewski

**STRATEGIA ROZWOJU GMINY NOWE
MIASTO LUBAWSKIE NA LATA 2016-2025**

GDAŃSK 2015

SPIS TREŚCI

1. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ GMINY NOWE MIASTO LUBAWSKIE.....	4
1.1. Położenie geograficzne i środowisko naturalne	4
1.2. Demografia, struktura zatrudnienia, przedsiębiorczość.....	9
1.3. Sfera społeczna, bezpieczeństwo	17
1.4. Infrastruktura techniczna i finanse.....	22
1.5. Ochrona zdrowia.....	36
1.6. Turystyka, sport i rekreacja.....	36
1.7. Oświata i kultura	46
2. ANALIZA PORÓWNAWCZA	58
3. NAJWAŻNIEJSZE CECHY I PROBLEMY WARUNKUJĄCE ROZWÓJ OBSZARÓW I SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ ZAMIESZKUJĄCYCH TEREN OBJĘTY STRATEGIĄ	62
4. OBSZARY WZROSTU ORAZ OBSZARY WYMAGAJĄCE RESTRUKTURYZACJI I REWITALIZACJI	69
5. WIZJA I MISJA GMINY NOWE MIASTO LUBAWSKIE.....	72
6. POLA STRATEGICZNE, POLA I CELE OPERACYJNE ORAZ KIERUNKI DZIAŁANIA	74
7. MATRYCA CELÓW, PRZEDSIĘWZIĘĆ I WSKAŹNIKÓW	83
8. ANALIZA SWOT-TOWS	85
9. ZGODNOŚĆ STRATEGII Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI WYŻSZEGO RZĘDU	87
10. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA STRATEGII ROZWOJU GMINY NOWE MIASTO LUBAWSKIE NA LATA 2016-2026	93
11. SPOSÓB WDRAŻANIA, MONITOROWANIA I EWALUACJI STRATEGII	94
12. ANEKS.....	96
12.1. Bibliografia	96
12.1.1. Źródła zwarte	96

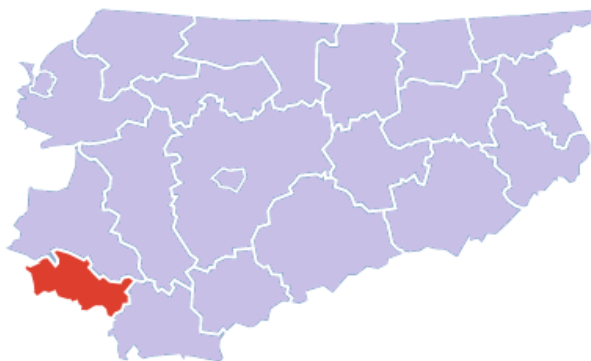
12.1.2.	Witryny internetowe	96
12.2.	Spis ilustracji	97
12.2.1.	Spis map.....	97
12.2.2.	Spis wykresów	97
12.2.3.	Spis tabel.....	98
12.2.4.	Spis rysunków	99

1. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ GMINY NOWE MIASTO LUBAWSKIE

1.1. Położenie geograficzne i środowisko naturalne

Gmina Nowe Miasto Lubawskie położona jest w Województwie Warmińsko-Mazurskim, a dokładnie na jego obrzeżu, w obszarze Powiatu Nowomiejskiego. Graniczy z gminami: Biskupiec, Grodziczno, Kurzętnik, Nowe Miasto Lubawskie (Powiat Nowomiejski), Ława oraz Lubawa (Powiat Ławski). Powierzchnia Gminy wynosi 138 km², co stanowi 13847 ha. Siedziba urzędu zlokalizowana jest we wsi Mszanowo.

Mapa 1. Położenie Gminy NML w obszarze Województwa warmińsko-mazurskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: www.meteonml.blog.pl

W ramach Gminy można wyróżnić 16 jednostek pomocniczych – sołectw: Bagno; Bratian; Chrośle; Gryżliny; Gwiździny; Jamielnik; Kaczek; Lekarty; Mszanowo, w którego skład wchodzi dwie miejscowości: Mszanowo i Łąki Bratiańskie; Nawra; Nowy Dwór Bratiański; Pacółtowo; Pustki; Radomno; Skarlin; Tylice.

Obszar Gminy, w zakresie rzeźby terenu, jest niezwykle zróżnicowany. W krajobrazie przyrodniczym wyróżnić można następujące jednostki geomorfologiczne: Pojezierze Brodnickie, Garb Lubawski i dolina Drwęcy. Pojezierze Brodnickie jest mezoregiem fizycznogeograficznym, który położony jest w północno-wschodniej części Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Kraina ta stanowi zbiorowisko jezior rynnowych, połączonych ciekami wodnymi. Największym zbiornikiem na Pojezierzu Brodnickim jest akwen Wielkie Partęczyny. Natomiast Garb Lubawski jest obszarem wzniesień wysoczyznowych

z nizinnymi deniwelacjami w krajobrazie młodoglacjalnym północnej Polski. Dolina Drwęcy jest mezoregionem fizycznogeograficznym w środkowo-północnej Polsce, który stanowi środkowo-północną część Pojezierza Chełmińsko-Dobrzyńskiego. Dolina leży na pograniczu Województw: Kujawsko-Pomorskiego i Warmińsko-Mazurskiego. Jest to pradolina erozyjna, która została ukształtowana przez wody opływowe lodowców. W pobliżu ujścia Drwęcy do Wisły występuje dobrze rozwinięty system tarasów z jeziorami i bezodpływowymi nieckami. Wzdłuż całej długości doliny zlokalizowany jest rezerwat przyrody Rzeka Drwęca.

Wysoczyzny: morenowa płaska i falista, występujące w tym obszarze, tworzą krajobraz o dużych deniwelacjach terenu. Dodatkowo, w Gminie wyróżnić można następujące formy terenowe powstałe podczas zlodowacenia:

- ozy – na południe od Nowego Dworu Bratiańskiego; oz eksploatowany był jako żwirownia w latach osiemdziesiątych;
- kemy – na północ od wsi Chrośle i na południe od Jamielnika¹.

Obszary chronionego krajobrazu na terenie Gminy Nowe Miasto Lubawskie to:

- Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Dolnej Drwęcy o powierzchni 17 472 ha, który występuje również na terenie Gmin: Lubawa, Łława, Kurzętnik oraz miast: Łława i Nowe Miasto Lubawskie (Uchwała nr VIII/205/15 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 24 czerwca 2015 r. w sprawie wyznaczenia Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Dolnej Drwęcy);
- Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Rzeki Wel o powierzchni 5 254,1 ha, który występuje również na terenie Gmin: Grodziczno oraz miast: Łława i Lubawa (Rozporządzenie Nr 144 Wojewody Warmińsko – Mazurskiego z dnia 12 listopada 2008 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Rzeki Wel);
- Skarliński Obszar Chronionego Krajobrazu o powierzchni 6 349 ha, którego obszar wychodzi również na tereny miejscowości Biskupiec (Rozporządzenie Nr 135 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 12 listopada 2008 r. w sprawie Skarlińskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu).

¹ www.gminanml.pl [data dostępu: 07.09.2015]

Na obszarze chronionego krajobrazu mogą być wprowadzone następujące zakazy: zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką; realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu art. 51 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska; likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych; wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu; wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztorowym, przeciwpowodziowym lub przeciwosuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych; dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka; likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych; lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej; lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 200 m od linii brzegów klifowych oraz w pasie technicznym brzegu morskiego.

Obszary NATURA 2000 na terenie Gminy Nowe Miasto Lubawskie:

- Natura 2000 Dolina Drwęcy, który położony jest na terenie dwóch Województw: Kujawsko-Pomorskiego i Warmińsko-Mazurskiego. W Województwie Warmińsko-Mazurskim znajduje się w obrębie Powiatów: Ławskiego, Nowomiejskiego, Olsztyńskiego i Ostródzkiego;
- Natura 2000 Dolina Kakaju, który położony jest w południowo-zachodniej części Województwa Warmińsko-Mazurskiego, na terenie Gmin Biskupiec Pomorski i Nowe Miasto Lubawskie, w Powiecie Nowomiejskim.

- Natura 2000 Ostoja Radomno, położony a terenie Gminy Wiejskiej Iława, w Powiecie Iławskim oraz Gminy Wiejskiej Nowe Miasto Lubawskie w Powiecie Nowomiejskim.

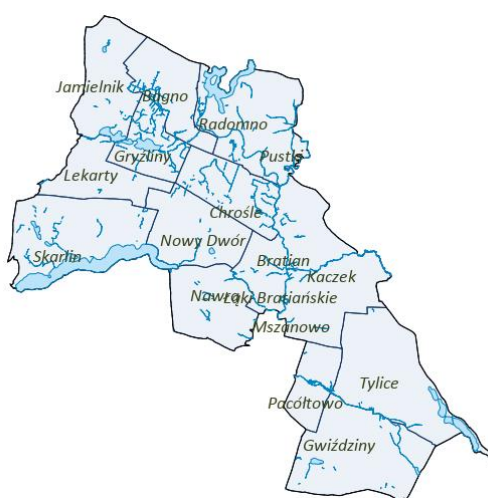
Na terenie Gminy NML występuje również Rezerwat Rzeka Drwęca (Rozporządzenie Wojewody Warmińsko – Mazurskiego Nr 54 z dnia 10 listopada 2005 r. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu na terenie województwa warmińsko – mazurskiego) – rezerwat przyrody utworzony w 1961 r. (MP nr 71, poz. 302) w celu zachowania i ochrony środowiska wodnego i ryb, głównie pstrąga, łososia, troci i certy. Obszar chroniony zajmuje powierzchnię 1344,87 ha. W Województwie Warmińsko-Mazurskim znajduje się górny odcinek Drwęcy oraz rzeki: Grabiczek wraz z dopływami: Bałcynką, Iławką, Elszką, Welą (w skład rezerwatu wchodzi ich dolne odcinki) oraz jeziora Ostrowin i Drwęckie. W Województwie Kujawsko-Pomorskim ochronie podlega pozostały odcinek rzeki Drwęcy oraz dolne odcinki jej odpływów: Rypienicy i Rużca. Ponadto ochroną objęto tereny ciągnące się pasami szerokości 5 m wzdłuż brzegów rzek i jezior.

W rezerwatach stosuje się ochronę częściową i ścisłą. Wg art. 5 ust. 4 ww. ustawy ochrona częściowa umożliwia „ochronę gatunków roślin, zwierząt i grzybów dopuszczającą możliwość redukcji liczebności populacji oraz pozyskiwania osobników tych gatunków lub ich części”. Interpretując ten zapis, ochrona częściowa ma na celu przywrócenie stanu pierwotnego środowiska i zmierza do unaturalnienia biocenoz lub zachowania ich w określonym stanie. Ochrona częściowa może być związana z przebudową stanu gatunkowego, poprzez promowanie wybranych gatunków przy jednoczesnym eliminowaniu ich konkurentów.

Ochrona częściowa w rezerwacie może mieć charakter zachowawczy (koncentracja działań na zapewnieniu przyrodzie zewnętrznego bezpieczeństwa), lub czynny (stabilizacja, renaturalizacja, przebudowa lub eksperyment wewnątrz rezerwatu). Natomiast ochrona ścisła polega na zaniechaniu całkowitej ingerencji człowieka. Definiuje ją art. 5 ust. 9, który mówi, że ochrona ścisła to „całkowite i trwałe zaniechanie bezpośredniej ingerencji człowieka w stan ekosystemów, tworów i składników przyrody oraz w przebieg procesów przyrodniczych na obszarach objętych ochroną, a w przypadku gatunków – całoroczną ochronę należących do nich osobników i stadiów ich rozwoju”.

W granicach wszystkich rezerwatów zabronione jest niszczenie roślin, chwytanie i zabijanie dziko występujących zwierząt, niszczenie stanowisk i miejsc rozrodu, zbieranie grzybów i runa leśnego, wycinanie bądź niszczenie drzew i krzewów, niszczenie gleby oraz zmiany stosunków wodnych. Wszelkie zakazy jakie obowiązują w rezerwach przyrody szczegółowo reguluje obowiązująca ustawa w art. 15. W tym samym art. 15 ust. 2, ustawa dopuszcza ingerencję w żywe i martwe zasoby rezerwatu jeżeli jest to uzasadnione i wynika z potrzeby zabezpieczenia przyrody, planu i zadań ochrony rezerwatu².

Mapa 2. Wody powierzchniowe Gminy NML

Źródło: www.nml.intergis.pl

Przez Gminę Nowe Miasto Lubawskie przepływa rzeka Drwęca, która stanowi naturalną oś hydrograficzną Gminy w odcinku 9,5 km. Do Drwęcy uchodzą rzeki o charakterze podgórskim: Wel oraz Groblica, jak również niewielkie ciek: Radomka oraz Skarlinka. Jeziora w obszarze Gminy zajmują powierzchnię 657 ha, co stanowi niecałe 5% (4,7%) terytorium. Największe jeziora to: Skarlińskie, Radomno, Gryżliny oraz Studa. Znaczną część obszaru Gminy zajmują także mokradła i bagna, które występują w dnach wydrążonych rynien oraz nizinach. Grunty pod stawami stanowią 0,3% oraz grunty pod rowami – 0,2%, natomiast 4% obszaru Gminy zajmują wody powierzchniowe płynące³.

Gmina Nowe Miasto Lubawskie ma charakter rolniczy, o czym świadczy dominacja gruntów rolnych w ogólnej powierzchni. Użytki rolne ogółem stanowią około 70% (69,47%), przy czym

² http://www.lop.org.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=59&Itemid=42

³ Bank Danych Lokalnych GUS

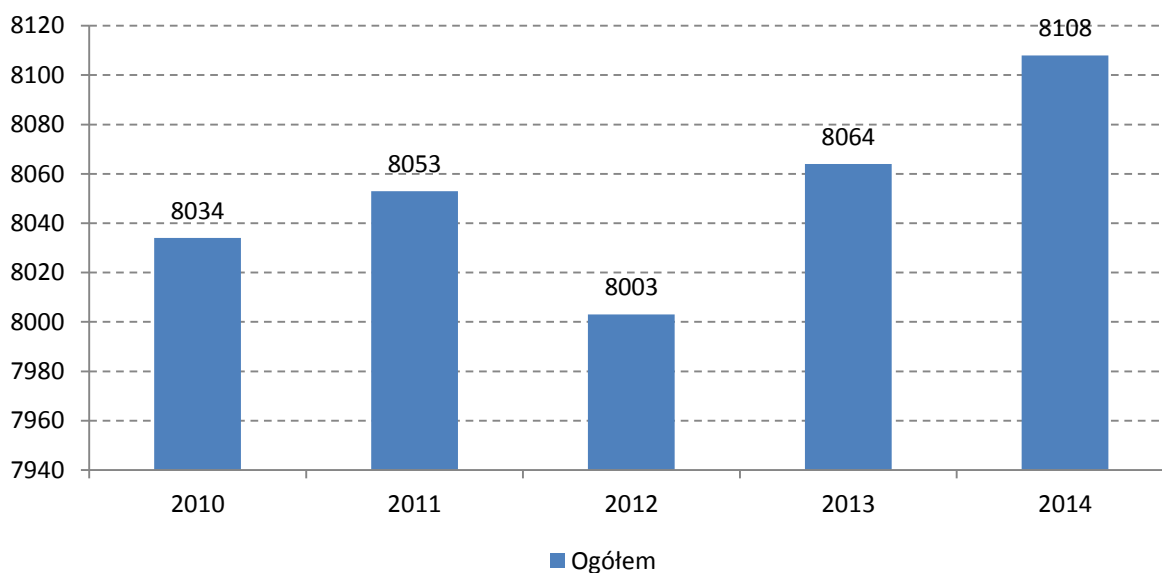
grunty orne to 8145 ha, sady – 39 ha, łąki trwałe – 678 ha, grunty rolne zabudowane – 226 ha. Obszary leśne i zadrzewione oraz zakrzewione zajmują 19% powierzchni Gminy. Lasy stanowią 2559 ha, grunty zadrzewione i zakrzewione – 67 ha⁴.

Gmina Nowe Miasto Lubawskie posiada projekt zaktualizowanych założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe na lata 2012 – 2030. Obszar Gminy znajduje się również w odziaływaniu Programu Opieki nad Zabytkami Powiatu Nowomiejskiego na lata 2014 – 2017.

1.2. Demografia⁵, struktura zatrudnienia, przedsiębiorczość

Według statystyk Banku Danych Lokalnych GUS w Gminie Nowe Miasto Lubawskie w 2014 roku zamieszkiwało 8108 osób. W perspektywie 5 ostatnich lat – od 2010 do 2014 – można zauważyć ogólny, ale nieznaczny wzrost w liczbie ludności zamieszkującej obszar Gminy, ze jedynym spadkiem w roku 2012. Tendencja ta widoczna jest w obydwu grupach płciowych. Największy odsetek zamieszkałych występuje w miejscowościach: Bratian oraz Jamielnik.

Wykres 1. Liczba ludności zamieszkującej Gminę NML w latach 2010-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

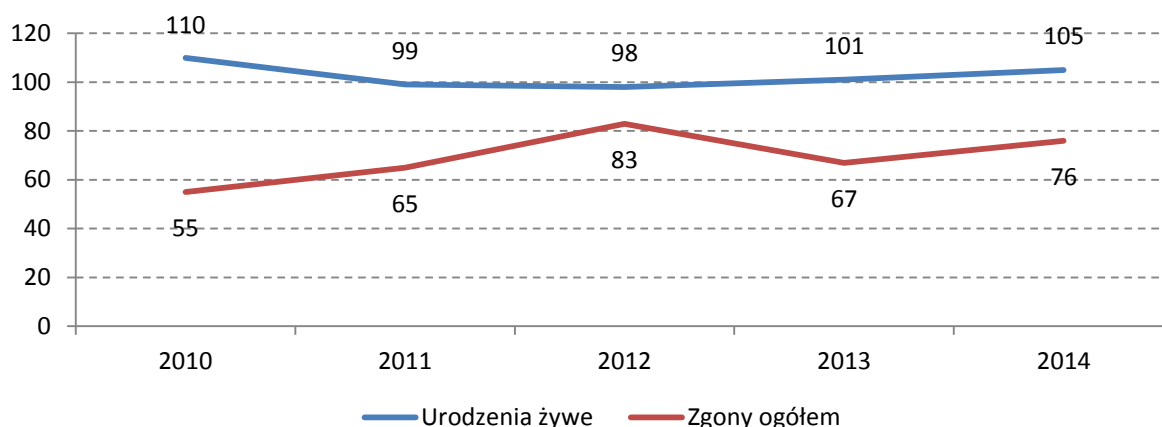
⁴ Ibidem

⁵ Bank Danych Lokalnych GUS

Zgodnie z powyższym, wraz ze wzrostem liczby ludności, zwiększa się gęstość zaludnienia obszaru, która w roku 2014 wyniosła 59 os. /km², przy czym – w latach 2010 – 2014 utrzymywała się na stałym poziomie 58 os. /km².

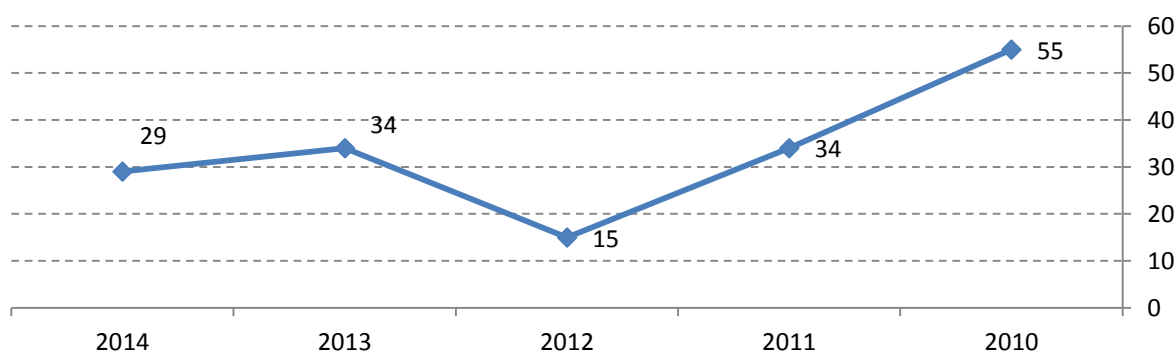
W 2014 roku odnotowano 105 urodzeń oraz 76 zgonów, co determinuje dodatnią wartość przyrostu naturalnego. Od roku 2010 wskaźnik miał wartość plusową, z uwagi na większą liczbę urodzeń względem występujących w obszarze zgonów. W 2010 roku na 110 urodzeń odnotowano 55 zgonów, tym samym można określić, że w tym roku wystąpiła najwyższa wartość dodatnia współczynnika przyrostu naturalnego. Kolejne lata nie zapewniły na tyle wysokiej wartości, natomiast została zachowana ogólna tendencja wzrostowa w urodzeniach, która jest widoczna na kolejnym wykresie.

Wykres 2. Liczba urodzeń i zgonów w Gminie NML latach 2010-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Wykres 3. Przyrost naturalny⁶ w Gminie NML w latach 2010-2014

⁶ Różnica pomiędzy liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

W 2014 roku około 5140 osób zamieszkujących Gminę Nowe Miasto Lubawskie przynależało do grupy ekonomicznej „w wieku produkcyjnym”, czyli stanowiącej potencjał gospodarczy regionu. Była to najbardziej liczna grupa – 63,4% ogółu mieszkańców. Najmniej licznie występowały osoby w wieku poprodukcyjnym – emerytalnym. Na przełomie lat 2010-2014 można obserwować spadek liczebności grupy w wieku przedprodukcyjnym na rzecz zwiększenia liczby osób aktywnych ekonomicznie oraz osób w wieku poprodukcyjnym.

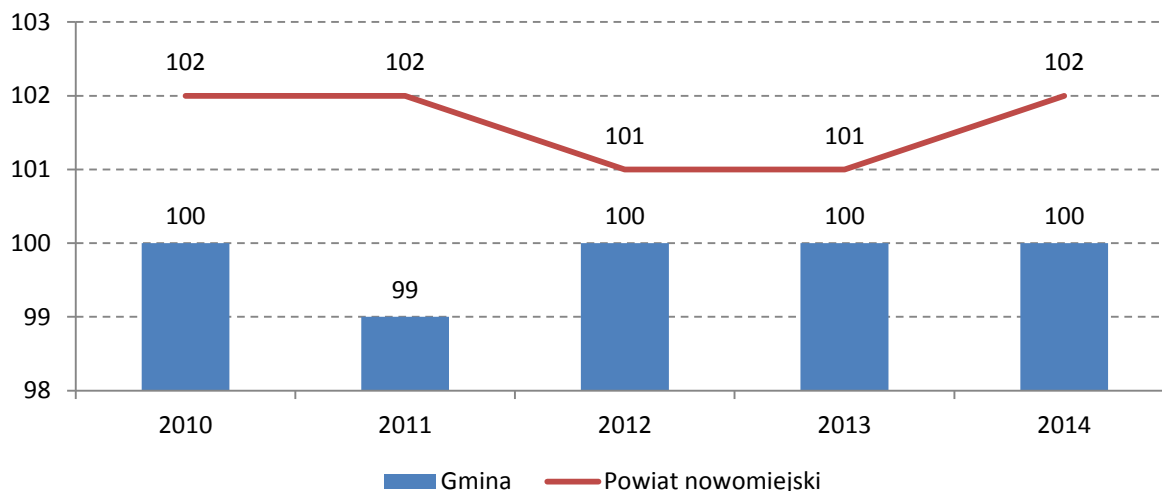
Tabela 1. Ludność w Gminie NML w podziale na kategorie ekonomiczne w latach 2010-2014 [w %]

	2010	2011	2012	2013	2014
w wieku przedprodukcyjnym	24,9	24,0	23,0	22,6	22,3
w wieku produkcyjnym	61,8	62,4	63,1	63,4	63,4
w wieku poprodukcyjnym	13,3	13,5	13,9	14,0	14,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Zgodnie z powyższym można mówić o spadku wskaźnika obciążenia demograficznego: **ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym** – w 2014 roku odnotowano wartość wskaźnika na poziomie 57,8. Względem roku 2010 nastąpił spadek o 4,1.

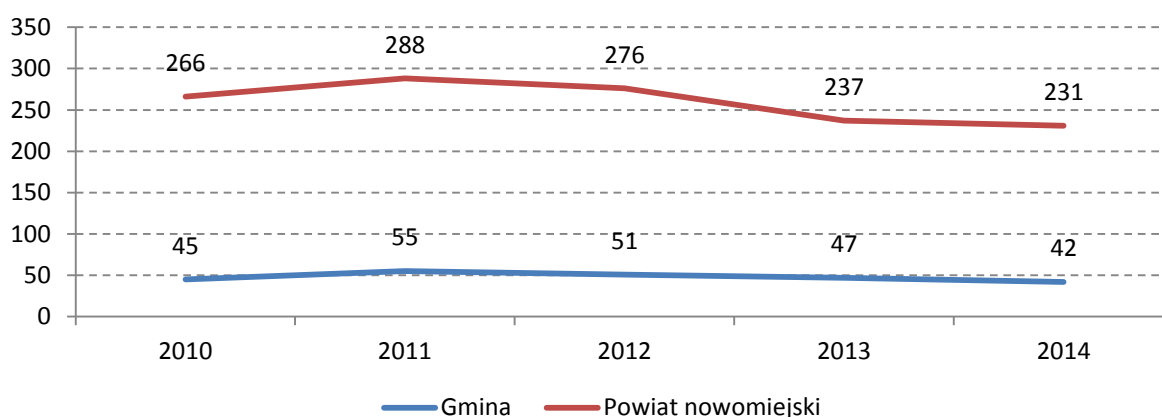
Współczynnik feminizacji w Gminie Nowe Miasto Lubawskie od roku 2010 utrzymuje się na względnie stałym poziomie. Trend powiatowy nie jest zbieżny z tendencją gminną w zakresie przewagi liczebnościowej kobiet nad mężczyznami.

Wykres 4. Współczynnik feminizacji⁷ w Gminie NML oraz w powiecie nowomiejskim w latach 2010-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

W 2014 roku w Gminie Nowe Miasto Lubawskie zawarto 42 małżeństwa. Względem roku 2010 odnotowano tendencję spadkową w liczbie zawieranych związków małżeńskich. Trend opadający zauważyć można również w Powiecie Nowomiejskim. W 2014 roku w Gminie Nowe Miasto Lubawskie zawarto 5,2 małżeństwa na 1000 ludności, tyle samo odnotowano w Powiecie.

Wykres 5. Liczba zawieranych małżeństw w Gminie NML i Powiecie Nowomiejskim w latach 2010-2014

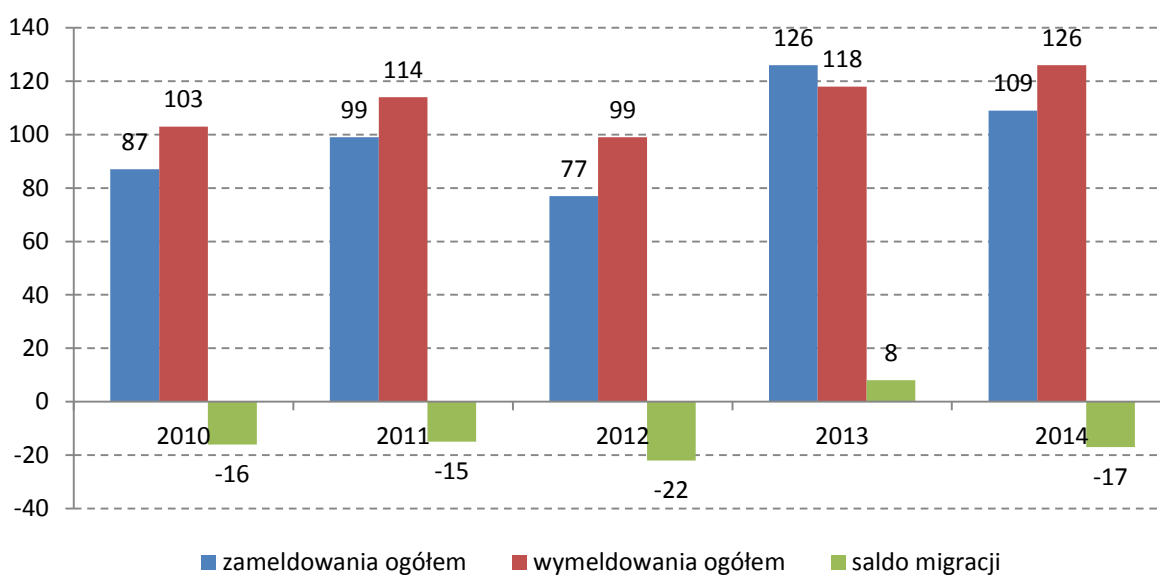

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

⁷ Określa, ile kobiet w danym społeczeństwie przypada na określoną liczbę mężczyzn.

Saldo migracji w Powiecie Nowomiejskim w 2014 roku wyniosło -178 osób, natomiast w Gminie Nowe Miasto Lubawskie ubyło 17 osób względem zameldowanych. Od roku 2010 można obserwować względnie stałą tendencję migracyjną mieszkańców. Jedynie w roku 2013 odnotowano przewagę liczebną osób meldujących się w Gminie, względem wymeldowujących się, wówczas saldo migracji osiągnęło wartość dodatnią.

Wykres 6. Liczba osób zameldowanych i wymeldowanych w poszczególnych latach (2010-2014) w Gminie NLM

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Zgodnie ze sprawozdaniem lokalnym za miesiąc sierpień 2015 roku, w Gminie Nowe Miasto Lubawskie (wiejska) zarejestrowanych bezrobotnych było 492 osób, z czego 65% stanowiły kobiety. Prawo do zasiłku miało jedynie 21% - 103 osoby. Spośród zarejestrowanych bezrobotnych 417 osób poprzednio pracowało, natomiast 75 dotychczas nie podjęło zatrudnienia. W 9 przypadkach zwolnienie było motywowane przyczynami bezpośrednio związanymi z zakładem pracy. Wśród zarejestrowanych osób bezrobotnych 2% (11 osób) posiadało gospodarstwo rolne, natomiast 5% (26 osób) stanowili absolwenci szkół, którzy podczas rejestracji w Urzędzie byli w okresie do 12 miesięcy od ukończenia nauki. W ogólnej liczbie osób bezrobotnych – 492 – 35% nie posiadało kwalifikacji zawodowych oraz około 20% deklarowało brak doświadczenia zawodowego. Jedynie 6 osób poszukiwało zatrudnienia.

W ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych, w miesiącu sierpniu 2015 roku, aż 88% osób znajdowało się w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Zgodnie z danymi w kolejnej tabeli, najwięcej osób bezrobotnych znajdowało się w trudnej sytuacji, jaką jest bezrobocie długotrwałe, czyli w długim (powyżej 12 miesięcy) czasie nie podejmowało zatrudnienia. W grupie bezrobotnych nie odnotowano udziału osób, które pobierały świadczenia społeczne. Z danych wynika także, że w Gminie Nowe Miasto Lubawskie najbardziej zagrożone bezrobociem są osoby do 30 roku życia. W ogóle bezrobotnych dominowały także osoby, będące przedstawicielami gospodarstw domowych z 1 dzieckiem do lat 6 – 134 wskazania. W ogóle zarejestrowanych bezrobotnych 9% stanowiły osoby niepełnosprawne⁸.

Tabela 2. Struktura osób bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy w Gminie NML (stan na 08.2015)

Kategoria	Liczba
osoby do 30 roku życia	168
w tym do 25 roku życia	108
osoby długotrwałe bezrobotne	280
osoby powyżej 50 roku życia	89
osoby korzystające ze świadczeń społecznych	-
osoby posiadające co najmniej 1 dziecko w wieku do 6 lat	134
osoby posiadające co najmniej 1 dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia	1
niepełnosprawni	44

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Nowym Mieście Lubawskim

Według danych Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w Warszawie, w Powiatowym Urzędzie Pracy w Nowym Mieście Lubawskim w sierpniu 2015 rok prowadzono działania aktywizujące: zatrudnienie przy pracach interwencyjnych (101), zatrudnienie przy robotach publicznych (27), odbywanie szkoleń (15), odbywanie stażu (323), odbywanie przygotowania zawodowego dla dorosłych (21) oraz odbywanie prac społecznie użytecznych (127)⁹.

⁸ Sprawozdania lokalne – rynek pracy. Stan na koniec sierpnia 2015 roku. Powiatowy Urząd Pracy w Nowym Mieście Lubawskim.

⁹ Sprawozdanie o rynku pracy. Za sierpień 2015. Powiatowy Urząd Pracy w Nowym Mieście Lubawskim. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej.

Zgodnie z informacją sygnałną wydaną przez Powiatowy Urząd Pracy w Nowym Mieście Lubawskim na I półrocze 2015 roku dla Powiatu Nowomiejskiego, w Powiecie występują zawody o charakterystyce deficytu i nadwyżki:

- **do zawodów maksymalnie deficytowych** zaliczono: operatorów urządzeń wiertniczych i wydobywczych ropy, gazu i innych surowców, planistów produkcyjnych oraz agentów sprzedaży bezpośredniej;
- **do zawodów deficytowych** zaliczono: mistrzów produkcji w przemyśle przetwórczym, pracowników centrów obsługi telefonicznej, spawaczy i pokrewnych, robotników wykonujących prace proste w hodowli zwierząt, lakierników oraz kierowników operatorów wózków jezdniowych oraz operatorów maszyn do produkcji wyrobów papierniczych;
- **do zawodów nadwyżkowych zaliczono:** cieśli i stolarzy budowlanych, kelnerów, kosmetyczki i pokrewne, agentów ubezpieczeniowych, nauczycieli szkół specjalnych;
- **do zawodów maksymalnie nadwyżkowych** zaliczono: specjalistów ds. zarządzania i organizacji, kartografów i geodetów oraz zamiataczy i pokrewnych¹⁰.

Głównym kierunkiem rozwoju gospodarczego Gminy Nowe Miasto Lubawskie jest rolnictwo. Obszar ma charakter typowo rolniczy, a na którym do podstawowych form gospodarowania zalicza się produkcję roślinną i hodowlę zwierząt. Większość z istniejących tu gospodarstw prowadzi działalność ogólnorolną. W Gminie nie ma rozwiniętej infrastruktury przemysłowej, dominuje tu także sieć usług o zróżnicowanej strukturze i handel. W 2013 roku liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w Gminie wyniosła 506, a struktura przedsiębiorstw wyglądała następująco:

- 98 przedsiębiorstw – dział handlu hurtowego i detalicznego;
- 53 przedsiębiorstwa – dział przetwórstwa przemysłowego;
- 84 przedsiębiorstwa – dział budownictwa;
- 55 przedsiębiorstw – dział rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa;
- 13 przedsiębiorstw – dział kwaterunkowy i gastronomiczny¹¹.

¹⁰ Zawody deficytowe i nadwyżkowe. Powiat nowomiejski. Informacja sygnałna I półrocze 2015 roku

¹¹ Bank Danych Lokalnych GUS

Do największych przedsiębiorstw działających w obszarze Gminy Nowe Miasto Lubawskie zaliczyć można: **Przedsiębiorstwo Produkcyjno Handlowe Kompas Sp.J.** - Wytwórnia Pasz w Mszanowie; **Gospodarstwo Rolne "Eden"** w Gwiździnach.

Władze Gminy Nowe Miasto Lubawskie wspierają rozwój lokalnej przedsiębiorczości. Dla potencjalnych przedsiębiorców i inwestorów przygotowana jest konkretna oferta inwestycyjna. W jej ramach¹²:

- w dniu 29 kwietnia 2015 roku Rada Gminy Nowe Miasto Lubawskie przyjęła Uchwałę w sprawie zwolnień od podatku od nieruchomości w ramach pomocy de minimis. W myśl tej uchwały podmioty gospodarcze spełniające określone kryteria mogą ubiegać się o zwolnienie od podatku od nieruchomości, nie naruszając tym samym zasady konkurencyjności na rynku pracy;
- opracowano „Studium kierunków i uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego Gminy Nowe Miasto Lubawskie z/s Mszanowie”, w ramach czego władze przeznaczyły szereg miejsc lokalizacyjnych pod budowę wiatraków energetycznych. Zgodnie z Dokumentem, planowanymi obszarami pod lokalizację urządzeń energetycznych były: Gwiździny, Nowy Dwór, Skarlin, Lekarty oraz Gryźliny.

W 2006 roku w ramach Pilotażowego Programu LEADER+ powstała **Lokalna Grupa Działania Ziemia Lubawska**. Działanie Stowarzyszenia koncentruje się w obszarze 8 Gmin¹³: Kurzętnik, Grodziczno, Lubawa, Rybno, Nowe Miasto Lubawskie, Biskupiec, Lubawa oraz miście Nowe Miasto Lubawskie.

Celem statutowym jest prowadzenie działalności na rzecz wspierania i upowszechniania zrównoważonego rozwoju, społeczeństwa obywatelskiego, rozwoju gospodarki, budowania partnerstwa i dialogu społecznego oraz podejmowania inicjatyw na rzecz poprawy jakości życia mieszkańców obszarów wiejskich. W prowadzonych działaniach LGD Ziemia Lubawska uwzględnia ochronę oraz promocję środowiska przyrodniczego i wartości historyczno-kulturowe, a także rozwój turystyki i lokalnych produktów. Działalność Stowarzyszenia

¹² www.gminanml.pl [data dostępu: 07.09.2015].

¹³ www.lgdziemialubawska.pl/ [data dostępu: 08.09.2015]

odbywa się poprzez opracowanie Lokalnej Strategii Rozwoju, promocję obszarów wiejskich oraz aktywizowanie społeczności lokalnych do udziału w procesie rozwoju.

Celem LGD Ziemia Lubawska jest także tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw w ramach działania „wzrost konkurencyjności gospodarczej obszaru przedsiębiorczości i rynku pracy – wzrost zatrudnienia na obszarach wiejskich”. W zakresie pomocowym Stowarzyszenie świadczy: usługi dla gospodarstw rolnych lub leśnictwa, usługi dla ludności, sprzedaż hurtową i detaliczną, rzemiosło i rękodzieło, roboty budowlane oraz instalacje, usługi turystyczne oraz związane ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem; usługi transportowe, usługi komunalne; przetwórstwo produktów rolnych lub jadalnych produktów leśnych; magazynowanie lub przechowywanie towarów, wytwarzanie produktów energetycznych z biomasy oraz prowadzenie rachunkowości, doradztwo oraz usługi informatyczne¹⁴.

W ramach działalności, w 2013 roku Stowarzyszenie zorganizowało kurs specjalisty ochrony środowiska w mikro, małych i średnich przedsiębiorstwach dla pracowników etatowych. Jednostka organizacyjna przedsiębiorstwa musiała mieścić się w obszarze Województwa Warmińsko-Mazurskiego, zaś osoby wydelegowane na kurs musiały być zatrudnione i wykonywać pracę w tych jednostkach. Ponadto przedsiębiorstwo musiało spełniać kryteria pozwalające na udzielenie mu pomocy de minimis.

1.3. Sfera społeczna, bezpieczeństwo

STOWARZYSZENIA I ORGANIZACJE^{15,16}

- Towarzystwo Miłośników Ziemi Lubawskiej w Mszanowie,
- Stowarzyszenie Rozwoju w Bratianie,
- Stowarzyszenie Wspierające Rozwój Wsi Jamielnik,
- Stowarzyszenie Klub Seniorów w Gminie Nowe Miasto Lubawskie z/s w Mszanowie,
- „Nawiarenka” w miejscowości Nawra,

¹⁴ Ibidem.

¹⁵ Sprawozdanie z realizacji „Programu współpracy Gminy Nowe Miasto Lubawskie z organizacjami pozarządowymi i innymi uprawnionymi i podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na 2014 rok” z: http://www.bip.gminanml.pl/system/obj/6312_Sprawozdanie_za_rok_2014.pdf

¹⁶ Wykaz KRS Stowarzyszeń, innych organizacji społ. i zawodowe, fundacje, ZOZ

- Nowomiejskie Stowarzyszenie Wspomagania Rozwoju Dzieci i Młodzieży „Błękitna Miła” w Pacótkowie,
- Tylickie Stowarzyszenie Rozwoju w Tylicach,
- Stowarzyszenie zwykłe wpisane do ewidencji Starosty Nowomiejskiego: "Stop wiatrakom" z Gryżlin.

Współpraca Gminy Nowe Miasto Lubawskie z organizacjami pozarządowymi odbyła się w roku 2014 w oparciu o zapisy ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, jak również o „Program współpracy Gminy Nowe Miasto Lubawskie z organizacjami pozarządowymi i innymi uprawnionymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na 2014 rok”, który do realizacji przyjęty został uchwałą Nr XLI/266/2013 Rady Gminy Nowe Miasto Lubawskie z/s w Mszanowie z dnia 27 listopada 2013 r.

Współpraca ta obejmowała zadania własne Gminy, które mieszczą się w sferze zadań publicznych według katalogu zadań z art. 4 ust. 1 Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Współpraca ta, zgodnie z założeniami Programu, obejmowała wsparcie finansowe i pozafinansowe. Współpraca finansowa polegała na zleceniu realizacji zadań publicznych na zasadach i w trybie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

OCHOTNICZE STRAŻE POŻARNE¹⁷

Na terenie Gminy Nowe Miasto Lubawskie funkcjonuje 10 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej:

- Ochotnicza Straż Pożarna w Jamielniku;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Gwiździnach;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Bratianie;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Chroślu;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Gryżlinach;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Nowym Dworze Bratiańskim;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Skarlinie;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Tylicach;

¹⁷ www.gminanml.pl [data dostępu: 08.09.2015]

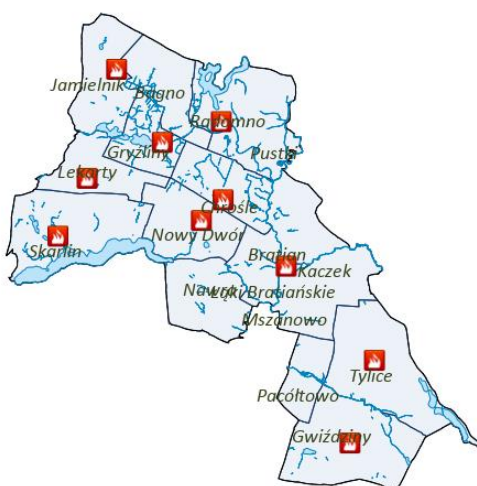
- Ochotnicza Straż Pożarna w Radomnie;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Lekartach.

Celem **krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego** jest ujednoczenie działań o charakterze ratowniczym, podejmowanych w sytuacjach zagrożenia życia, zdrowia, mienia lub środowiska, podejmowanych przez Państwową Straż Pożarną i inne podmioty ratownicze (głównie Ochotnicze Straże Pożarne). Centralnym organem administracji rządowej w sprawach organizacji krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego jest Komendant Główny Państwowej Straży Pożarnej. Swoje zadania KSRG realizuje poprzez koordynację walki z pożarami i innymi klęskami żywiołowymi oraz ratownictwa technicznego, ekologicznego i medycznego na wszystkich szczeblach administracji. Krajowy system ratowniczo-gaśniczy stanowi integralną część systemu bezpieczeństwa państwa. Krajowy system ratowniczo-gaśniczy dzieli się na trzy poziomy: powiatowy, wojewódzki oraz poziom centralny.

W krajowym systemie ratowniczo-gaśniczym funkcjonują trzy jednostki z terenu Gminy Nowe Miasto Lubawskie:

- Ochotnicza Straż Pożarna w Gwiździnach;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Bratianie;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Skarlinie.

Mapa 3. OSP w Gminie NML

Źródło: www.nml.intergis.pl

KLUBY I STOWARZYSZENIA SPORTOWE¹⁸

- Gminne Zrzeszenie Ludowe Zespoły Sportowe w Nowym Mieście Lubawskim;
- Klub Sportowy Wicher Gwiździny w Gwiździnach;
- Stowarzyszenie KS „Radomiak Radomno” w Radomnie;
- UKS „Tornado”;
- UKS „Sprint”;
- UKS „Żak”;
- MUKS „Jedynka”,
- UKS „Tęcza”.

KOŁA GOSPODYŃ WIEJSKICH

Koła Gospodyń Wiejskich stanowią dobrowolne i niezależne zrzeszenia społeczno-zawodowe, które działają głównie na terenach wiejskich. Działalność Kół skoncentrowana jest na: pomocy rodzinom wiejskim, działaniu na rzecz ochrony zdrowia, rozwijaniu przedsiębiorczości kobiet, zwiększaniu uczestnictwa mieszkańców w życiu kulturalnym oraz kultywowaniu folkloru.

PARAFIE

W ramach dbałości i rozwoju sfery religijnej w Gminie Nowe Miasto Lubawskie posługę duszpasterską prowadzą kapłani sześciu parafii:

- pod wezwaniem św. Brata Alberta Chmielowskiego w Bratianie obejmująca miejscowości Bratianie oraz Kaczek,
- pod wezwaniem św. Jana Bosko w Gwiździnach obejmująca miejscowości Gwiździny oraz Krzemieniewo Wybudowanie,
- pod wezwaniem św. Siostry Faustyny w Jamielniku,
- pod wezwaniem Najświętszego Serca Pana Jezusa w Radomnie obejmująca miejscowości Radomno, Bagno, Chrośle, Gryźliny, Katarzynki, Nowy Dwór Bratiański, Nowy Ostrów, Pustki, Tabory,

¹⁸ Działalność stowarzyszeń i organizacji o charakterze sportowym została opisana w rozdziale: „Turystyka, sport i rekreacja”.

- pod wezwaniem św. Bartłomieja Apostoła w Skarlinie obejmująca miejscowości Skarlin, Lekarty, Nowy Dwór Wybudowanie, Otremba, Wawrowice oraz Wielkie Bałówki,
- pod wezwaniem św. Michała Archanioła w Tylicach obejmująca miejscowości Tylice, Kuligi, Tyliczki, Zajączkowo.

Natomiast mieszkańcy miejscowości: Mszanowo, Nawra i Pacółtowo przynależą do Parafii św. Tomasza Apostoła w Nowym Mieście Lubawskim, której siedziba znajduje się w Gminie miejskiej Nowe Miasto Lubawskie.

Władze samorządowe Gminy Nowe Miasto Lubawskie podejmują również szereg inicjatyw charytatywnych i pomocowych mających na celu zabezpieczenie potrzeb oraz poprawę warunków bytowych społeczności lokalnych Gminy. Przykładami podejmowanych działań są: zorganizowanie akcji pomocowej na rzecz pogorzalców z Radomna, Nawry, Tylic, Pacółtowa; przygotowanie Wigilii dla Samotnych począwszy od roku 2011¹⁹. Ponadto Władze Gminy Nowe Miasto Lubawskie organizują kampanie społeczne w ramach ogólnopolskiej akcji „Pozory myślą – dowód nie” mające na celu podejmowanie działań na rzecz ograniczenia dostępu osób niepełnoletnich do alkoholu w każdej formie. W ramach spotkań sprzedawcy sklepowi zapoznają się z przepisami zawartymi w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

Warto również wspomnieć, że Gmina Nowe Miasto Lubawskie przynależy do Związku Gmin Regionu Ostródzko-Iławskiego „Czyste środowisko”, który podejmuje inicjatywy środowiskowe. W skład Związku wchodzi 19 Gmin: Dąbrówno, Godkowo, Grunwald, Iława (miasto), Iława (Gmina wiejska), Jonkowo, Kurzętnik, Lubawa, Łukta, Olsztynek, Ostróda (miasto), Ostróda (Gmina wiejska), Małdyty, Miłakowo, Miłomłyn, Morąg, Nowe Miasto Lubawskie (Gmina wiejska), Nowe Miasto Lubawskie (miasto), Zalewo.

Do zadań statutowych Związku zaliczyć można: gospodarowanie odpadami komunalnymi, również w zakresie ich unieszkodliwiania – budowa i eksploatacja infrastruktury utylizacyjnej w Zakładzie Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych w Rudnie; organizację systemu zbiórki odpadów; koordynację programów rozwoju ekologicznego w ramach wykonywania

¹⁹ www.gminanml.pl [data dostępu: 08.09.2015].

zadań własnych Gmin zrzeszonych; edukację ekologiczną, ochronę ziemi i krajobrazu przed zanieczyszczeniami oraz organizowanie zbiórki selektywnej odpadów. Ponadto, Związek realizuje także zadania, które przyjmowane są na podstawie uchwalenia pewnych dokumentów statutowych: tworzenie przedsiębiorstw, prowadzenie działalności wydawniczej i informacyjnej; współpracę ze związkami międzygminnymi, stowarzyszeniami i organizacjami gospodarczymi oraz naukowymi i instytucjami; pozyskiwanie środków finansowych na realizację inicjatyw ekologicznych.

Instytucją strzegącą bezpieczeństwa w Gminie Nowe Miasto Lubawskie jest Straż Gminna powołana uchwałą Rady Gminy w 2012r., która w ramach przewidzianych ustawowo zadań dba o porządek i spokój publiczny na terenie całej gminy. Instytucją wspierającą obszar bezpieczeństwa w Gminie jest Komenda Powiatowa Policji w Nowym Mieście Lubawskim. W ramach Gminy wiejskiej powołano Dzielnicowego III Regionu, który dba o porządek we wszystkich miejscowościach Gminy²⁰.

1.4. Infrastruktura techniczna i finanse²¹

Grunty zurbanizowane w Gminie Nowe Miasto Lubawskie stanowią 501 ha, czyli niecałe 4% powierzchni ogólnej. W ramach tej kategorii terenów można wyróżnić: zabudowę mieszkaniową, obszary o charakterze przemysłowym, komunikacyjnym oraz innym. Zgodnie z poniższym wykresem, na przestrzeni ostatnich lat powierzchnia zurbanizowania gruntów w Gminie systematycznie rośnie.

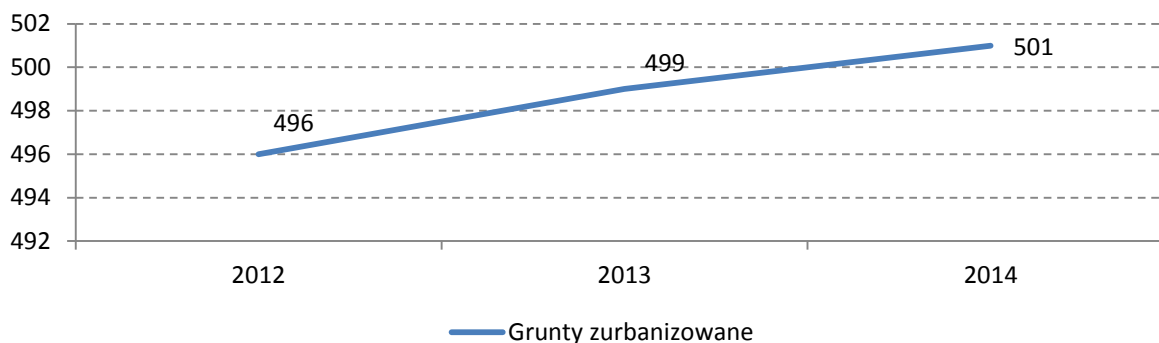
W roku 2014 roku powierzchnia gruntów zurbanizowanych była zdeterminowana m.in. przez:

- zabudowę mieszkaniową,
- infrastrukturę komunikacyjną – drogi,
- infrastrukturę komunikacyjną – kolej.

²⁰ www.nowe-miasto-lubawskie.policja.gov.pl [data dostępu:08.09.2015].

²¹ Bank Danych Lokalnych GUS.

Wykres 7. Powierzchnia gruntów zurbanizowanych w Gminie NML w latach 2012-2014 [w ha]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Sieć komunikacyjną Gminy Nowe Miasto Lubawskie stanowią drogi o charakterze:

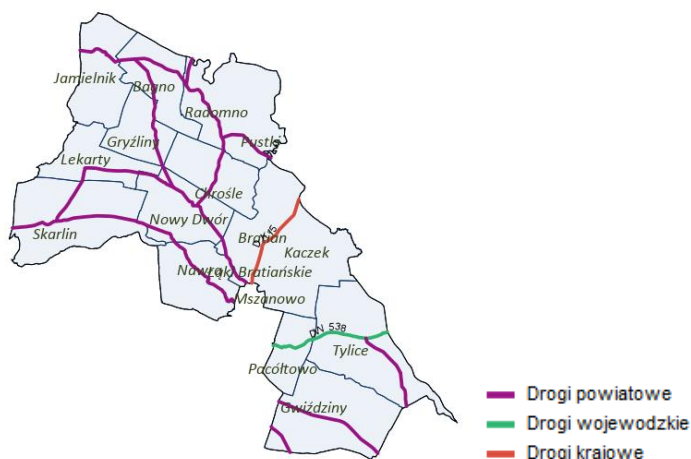
- **wojewódzkim:**
 - **DW538** – droga wojewódzka, która łączy Radzyń Chełmiński z Rozdrożem. W Nowym Mieście Lubawskim łączy się z drogą krajową DK 15 zapewniającą dojazd do Torunia i Ostródy;
- **krajowym:**
 - **DK15** – droga krajowa, która łączy Trzebnicę z Ostródą. Liczy ona 374 km i przebiega przez Województwa: Dolnośląskie, Wielkopolskie, Kujawsko-Pomorskie oraz Warmińsko-Mazurskie;
- **powiatowym,**
- **gminnym.**

Drogi powiatowe:

- **nr 1244N** na trasie Skarlin – Lekarty – Nowy Dwór ;
- **nr 1246N** na trasie DW538 – Skarlin – Nowe Miasto Lubawskie;
- **nr 1253N** na trasie Rychnowo – Pacóftowo – Zybuftowo – Wierzbowo – Kłęczkowo – Komorniki;
- **nr 1260N** na trasie Pacóftowo – Olsztynek;
- **nr 1270N** na trasie Radomno – Rakowice – Zajączkowo Lub. – DW 538;
- **nr 1299N** na trasie Brodnica - Krotoszyny – Szwarcenowo – Radomno;
- **nr 1315N** na trasie Jamielnik – Gryźliny – do drogi nr 1244N;

- nr 1333N na trasie Łława – Radomno – Nowe Miasto Lubawskie;
- nr 1332N na trasie Nowe Miasto Lubawskie – Mroczo – Słup;
- nr 1347N na trasie Tylice – Mroczenko;
- nr 1924N na trasie Szczepankowo – Gietrzwałd – Pacółtowo.

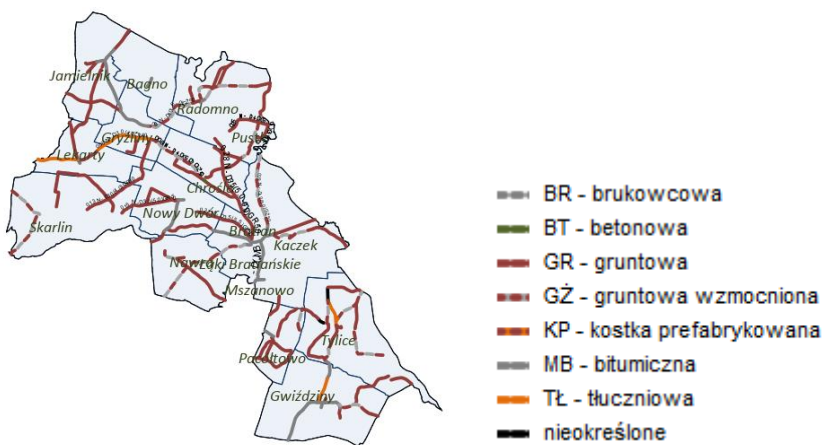
Mapa 4. Drogi powiatowe, wojewódzkie i krajowe w obszarze Gminy NML

Źródło: www.nml.intergis.pl

Transport wewnętrzny Gminy Nowe Miasto Lubawskie oparty jest na drogach gminnych. Poniżej przedstawiono sieć dróg gminnych we wskazanym obszarze. Z kolejnej mapy wynika, że w Gminie Nowe Miasto Lubawskie dominują drogi: gruntowe, miejscowo wzmocnione; brukowcowo-gruntowe oraz najrzadziej – bitumiczne.

Mapa 5. Drogi gminne w obszarze Gminy NML

Źródło: www.nml.intergis.pl

Drogi gminne:

- nr 181001N na trasie granica Gminy – Jamielnik;
- nr 181003N na trasie droga gminna nr 181002N (Jamielnik) – las;
- nr 181005N na trasie granica Gminy (Łysa Góra) – Studa – droga gminna nr 181006N;
- nr 181007N na trasie granica Gminy – Brzeziny – Lekarty;
- nr 181009N na trasie granica Gminy – Skarlin;
- nr 181011N na trasie Lekarty – droga powiatowa nr 1244N (Skarlin);
- nr 181013N na trasie droga powiatowa nr 1315N (Gryżliny) – Lekarty kol. – droga powiatowa nr 1246N;
- nr 181015N na trasie droga powiatowa nr 1246N – Nowy Dwór Bratiański – granica Gminy (Mikołajki);
- nr 181017N na trasie droga powiatowa nr 1246N – droga powiatowa nr 1333N (Bratian);
- nr 181019N na trasie Nawra – granica Gminy (Marzęcice);
- nr 181021N na trasie Radomno – droga gminna nr 181020N;
- nr 181023N na trasie granica Gminy (Smolniki) – droga gminna nr 181020N;
- 181025N na trasie droga powiatowa nr 1270N – Pustki – droga gminna nr 181024N
- 181027N na trasie droga gminna nr 181008N – Chrośle – droga gminna nr 181028N
- 181029N na trasie droga powiatowa nr 1270N (Pustki) – droga krajowa nr 15 (Bratian)
- nr 181002N na trasie jezioro Gil – Jamielnik;
- nr 181004N na trasie Jamielnik – Brzeziny – droga gminna nr 181007N (Lekarty);
- nr 181006N na trasie Jamielnik – Gryżliny – Radomno;
- nr 181008N na trasie granica Gminy – Lekarty – Gryżliny – droga gminna nr 181027N (Chrośle);
- nr 181010N na trasie Skarlin – granica Gminy (Śluzka);
- nr 181012N na trasie droga gminna nr 181008N (Gryżliny) – (Lekarty);
- nr 181014N na trasie Lekarty – droga powiatowa nr 1246N;
- nr 181016N na trasie droga gminna nr 181015N – droga gminna nr 181015N (Nowy Dwór Bratiański);
- nr 181018N na trasie Pręgowizna – Nawra – Nowe Miasto Lubawskie;
- nr 181020N na trasie Radomno – Taborzy – granica Gminy;
- nr 181022N na trasie droga gminna nr 181020N (Radomno) – droga gminna nr 181023N;
- nr 181024N droga gminna nr 181020N (Taborzy) – Pustki – Chrośle;
- 181026N na trasie Radomno (wiadukt kolejowy) – droga gminna nr 181024N
- 181028N na trasie droga powiatowa nr 1333N (Radomno) – Bratian ul. Zatorze
- 181030N na trasie Bratian ul. Polna – Bratian ul. Grunwaldzka

- 181031N na trasie droga powiatowa nr 1333N (Nowy Dwór Bratiański) – Bratian ul. Podgórna
- 181033N na trasie Nawra – Bratian ul. Górna
- 181035N na trasie Bratian ul. Kościelna – Bratian ul. Sosnowa – Kaczek – granica Gminy
- 181037N Bratian ul. Leśna
- 181039N na trasie Pacółtowo kol. - Pacółtowo
- 181041N na trasie droga wojewódzka nr 538 (Pacółtowo) – droga gminna nr 181040N
- 181043N na trasie droga gminna nr 181044N (Tylice) – Tylice kol. – granica Gminy – droga wojewódzka nr 538 (Tylice)
- 181045N na trasie droga gminna nr 181043N – droga wojewódzka 538 (Tylice)
- 181047N na trasie droga wojewódzka nr 538 (Tylice) – droga gminna nr 181048N (Gwiździny)
- nr 181049N na trasie droga powiatowa nr 1347N (Tylice) – droga powiatowa nr 1347N;
- 181051N na trasie Gwiździny – granica Gminy (Mroczenko)
- 181032N na trasie droga powiatowa nr 1333N – Bratian ul. Długa
- 181034N na trasie droga gminna nr 181035N (Bratian) – granica Gminy
- 181036N Bratian ul. Sportowa
- 181038N na trasie Nowe Miasto Lub. - Mszanowo
- 181040N na trasie droga gminna nr 181041N (Pacółtowo) – Pacółtowo kol.
- 181042N na trasie droga wojewódzka nr 538 – droga wojewódzka nr 538 (Tylice)
- 181044N na trasie droga wojewódzka nr 538 (Tylice) – droga gminna nr 181043N
- 181046N na trasie droga wojewódzka nr 538 (Tylice) – droga gminna nr 181047 N
- nr 181048N na trasie granica Gminy (Krzemieniewo) – Gwiździny – droga powiatowa nr 1335N;
- 181050N na trasie granica Gminy (Krzemieniewo) – Gwiździny – droga powiatowa nr 1335N
- 181052N na trasie Tyliczki – granica Gminy

W ostatnich latach władze Gminy Nowe Miasto Lubawskie prowadziło szereg inwestycji związanych z modernizacją i budową dróg oraz z poprawą bezpieczeństwa w ruchu drogowym. W ramach zrealizowanych przedsięwzięć wyróżnić można:

Inwestycje drogowe realizowane w Gminie NML w latach 2011-2015

2011

- zakup tłuczni po likwidowanym torowisku linii kolejowej Nowe Miasto Lubawskie – Iława;
 - likwidacja przejazdu kolejowego w miejscowości Bratian;
-

Inwestycje drogowe realizowane w Gminie NML w latach 2011-2015

- budowa ciągu pieszego w miejscowości Bagno;
- budowa ciągu pieszego w miejscowości Jamielnik;
- wykonanie energooszczędnego oświetlenia drogi w miejscowości Tylice;
- budowa barierek ochronnych na skarpach przed mostkami w miejscowości Kaczek;
- przebudowa drogi gminnej Nawra – Ustronie;
- budowa ciągu pieszego przy ulicy Nad Drwęcą w miejscowości Mszanowo.

2012

- przebudowa drogi gminnej Jamielnik – Gryżliny.

2013

- przebudowa drogi gminnej Gwiździny – Krzemieniewo.

2014

- budowa drogi Bratian – Kaczek;
- budowa ulic Osiedlowej, łącznika z ul. Kościelną, Welskiej, Ogrodowej w miejscowości Bratian
- budowa drogi Nawra – Ustronie;
- oświetlenie ulic w Bratianie i Mszanowie;

2015

- przebudowa drogi gminnej Skarlin – Podlaszewo;
- utwardzenie dojazdu do remizy OSP w Nowym Dworze Bariańskim;
- przebudowa drogi gminnej Tylice – PGR Tylice;
- Budowa drogi Gminnej Bratian - Kaczek oraz ulic osiedlowych w miejscowości Bratian I etap;
- Budowa ulicy Osiedlowej i części Ogrodowej w Bratianie;
- Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Radomno – dojazd do boiska;
- Budowa drogi gminnej w miejscowości Nawra wraz z odwodnieniem;
- Budowa oświetlenia drogowego w Bratianie i Mszanowie;
- Przebudowa drogi gminnej Skarlin – Podlaszewo;
- Remont ul. Okrężnej w Bratianie;
- Przebudowa drogi gminnej w Pacótlowie.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: www.gminanml.pl.

W Gminie prowadzone są połączenia taborowe – autobusowe na dystansach wewnątrzgminnych oraz zewnętrznych. Obsługą połączeń zajmują się, przede wszystkim przewoźnicy prywatni, PKS Łława oraz Kujawsko-Pomorski Transpot Samochodowy (dawniej PSK Brodnica). Dodatkowo, prowadzony jest transport lądowy pasażerski, miejski i podmiejski przez Agencję Turystyczno-Transportową „Junior” z przystanków: Bratian

(w kierunku Nowego Miasta Lubawskiego), Bratian (w kierunku Olsztyna), Chroście, Gwiździny – sklep, Nowy Dwór Bratiański, Pacółtowo – koło krzyża, Radomno – centrum.

W ramach Gminy Nowe Miasto Lubawskie prowadzone są również przewozy kolejowe na trasach: Olsztyn – Toruń oraz Poznań Wschodni – Żelieznodorożnyj (Obwód Kaliningradzki), z przystankiem w Jamielniku.

Ogólna powierzchnia gruntów, które stanowiły własność Gminy wyniosła 425,6157 ha, z czego: 3,4100 ha stanowiły tereny zabudowane; 2,8900 ha – grunty oddane w wieczyste użytkowanie; 30,9306 ha – grunty przeznaczone pod zabudowę letniskową, mieszkalną jednorodziną i usługową z aktualnym planem zagospodarowania przestrzennego, 1,8484 ha – grunty zajęte przez ujęcia wody i oczyszczalnie ścieków, składy; 4,0810 ha – grunty zajęte przez świetlice, remizy; 9,1400 ha – grunty zajęte na cele oświatowe, przekazane w Zarząd; 6,4929 ha – grunty pod cmentarze i boiska; 46,8900 ha – grunty zalesione; 189,5353 ha – grunty drogowe; 21,5054 ha – wody, rowy i jeziora; 108,8921 – pozostałe grunty.

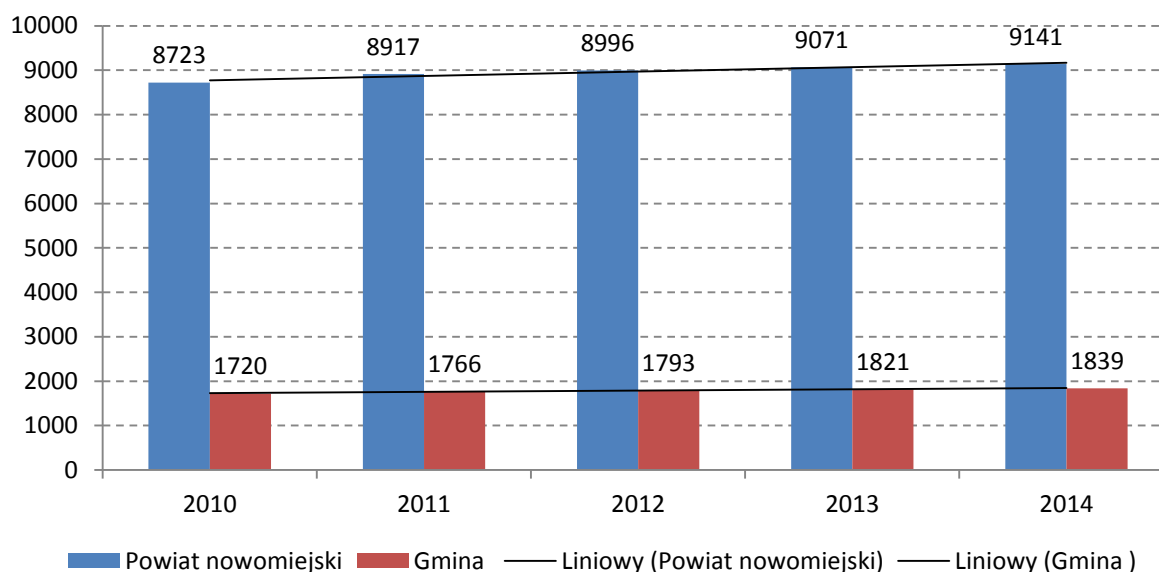
W roku 2014 gminne mienie komunalne zapewniło dochody:

- wpływy z opłat za zarząd, użytkowanie i użytkowanie wieczyste nieruchomości - 6339,43 zł;
- Dochody z najmu i dzierżawy składników majątkowych Skarbu Państwa, JST lub innych jednostek zaliczonych do sektora finansów publicznych oraz umów o podobnym sektorze – 135219,69 zł;
- Wpływy ze sprzedaży wyrobów i składników majątkowych - 97100,00 zł²².

Liczba budynków mieszkalnych w Gminie Nowe Miasto Lubawskie, jak i w Powiecie Nowomiejskim, sukcesywnie wzrasta. W 2014 roku w obszarze Gminy odnotowano 1839 budynków o charakterze mieszkaniowym, o łącznej powierzchni 194419 m². Przeciętna powierzchnia 1 mieszkania wyniosła 80,2 m², na 1 osobę przypadało 24 m² powierzchni. Zarządzanie wspólnotami mieszkaniowymi w Gminie prowadzone jest przez Zakład Usług Komunalnych Sp. z o.o., który zarządza 19 wspólnotami mieszkaniowymi oraz budynkami gminnymi należącymi do Gminy Nowe Miasto Lubawskie.

²² Informacja o stanie mienia komunalnego Gminy Nowe Miasto Lubawskie za rok 2014

Wykres 8. Budynki mieszkalne w Gminie NML

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Uwzględniając wyposażenie mieszkań w instalacje techniczno-sanitarne w 2013 roku, zgodnie ze statystyką Banku Danych Lokalnych GUS, 2243 mieszkania były zwodociągowane, 2059 posiadało ustęp spłukiwany, w 1960 mieszkaniach była łazienka, natomiast w 1551 mieszkaniach lokatorzy mogli korzystać z centralnego ogrzewania.

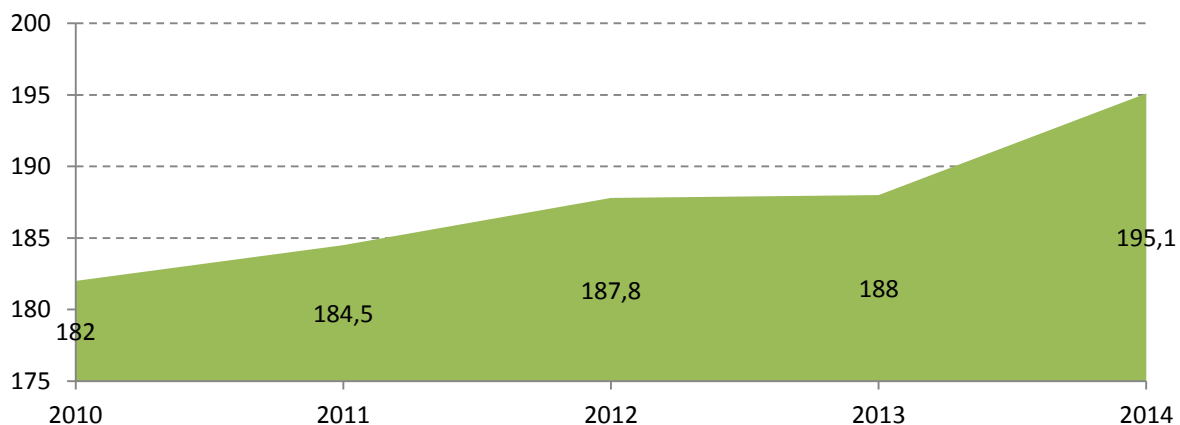
W 2013 roku Gmina Nowe Miasto Lubawskie, w ramach gminnych zasobów komunalnych, posiadała 33 mieszkania, o łącznej powierzchni 1417 m². Natomiast brakowało mieszkań o charakterze socjalnym. Zgodnie z Wieloletnim Programem Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Nowe Miasto Lubawskie na lata 2012-2017, w okresie objętym Projektem w razie potrzeb przewiduje się wydzielenie z dostępnego zasobu lokale socjalne oraz pomieszczenia tymczasowe i przeznaczenie ich na wynajem. Pozyskanie lokali może nastąpić w drodze adaptacji pomieszczeń o charakterze niemieszkalnym, będących w gminnych zasobach²³.

W 2014 roku w Gminie Nowe Miasto Lubawskie było zainstalowanych 195,1 km wodociągów. Względem roku 2010 możemy mówić o wydłużeniu traktacji wodociągowej o 13,1 km. W 2014

²³ Wieloletni Program Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Nowe Miasto Lubawskie na lata 2012-2017. Załącznik do Uchwały Nr XXII/125/2012 Rady Gminy Nowe Miasto Lubawskie z/s w Mszanowie z dnia 30.05.2012 r.

roku w Gminie zakończono inwestycję budowy sieci wodociągowej w Jamielniku i Gwiździnach, co również przyczyniło się do wzrostu w zakresie długości sieci w obszarze Gminy²⁴.

Wykres 9. Długość sieci wodociągowej w Gminie NML w latach 2010-2014 [w km]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

W 2014 roku w obszarze Gminy odnotowano istnienie 1927 przyłączy wodociągowych prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania. W ramach podłączonych wodociągów dostarczono do mieszkańców 261,5 dm³ wody. Z wody korzystały 6422 osoby, które zużyły 32,4 m³ wody w skali roku.

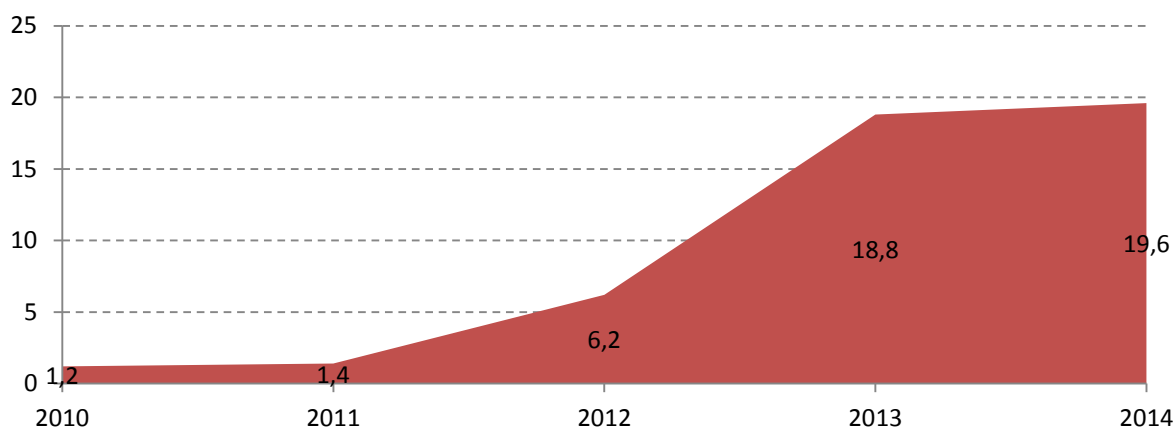
Dostarczanie wody w Gminie Nowe Miasto Lubawskie odbywa się za pomocą 1 przedsiębiorstwa: Zakład Usług Komunalnych w Mszanowie Sp. z o.o. Do usług świadczonych należy także: wykonywanie sieci wodociągowych, wykonywanie przyłączy wodociągowych oraz wykonywanie i modernizowanie instalacji wodno-kanalizacyjnych. Zakład Usług Komunalnych dysponuje wozami asenizacyjnymi o pojemności 6,7 i 9 m³ oraz sprzętem do realizowania robót drogowych i ziemnych²⁵.

W 2014 roku w Gminie Nowe Miasto Lubawskie dostęp do sieci kanalizacyjnej miały 342 budynki mieszkalne lub zbiorowego zamieszkania. Przez obszar gminny poprowadzone było 19,6 km czynnej sieci kanalizacyjnej.

²⁴ www.gminanml.pl [data dostępu: 08.09.2015]

²⁵ www.zuk-mszanowo.pl [data dostępu: 09.09.2015]

Wykres 10. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej w Gminie NML w latach 2010-2014 [w km]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Przyrost sieci kanalizacyjnej zależy również od prowadzonych inwestycji w obszarze Gminy.

Inwestycje wodociągowe i kanalizacyjne realizowane w Gminie NML w latach 2011-2015

2013

- Budowa kanalizacji w Bratianie.

2014

- Budowa kanalizacji w Pacótlowie - Etap I;
- Budowa sieci wodociągowej w Jamielniku i Gwiździnach.

2015

- Budowa kanalizacji w Pacótlowie – Etap II;
- Budowa kanalizacji w Nawra.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: www.gminanml.pl.

W ramach Gminy Nowe Miasto Lubawskie od 2012 roku realizowany jest program budowy przydomowych, naturalnych oczyszczalni ścieków. W 2013 roku odnotowano 12 takich instalacji w obszarze²⁶.

Zgodnie z danymi statystycznymi GUS, w Gminie Nowe Miasto Lubawskie w 2014 roku dostęp do energii elektrycznej o niskim napięciu miało 3788 osób. Zużycie prądu o niskim napięciu, wśród użytkowników w roku 2014, wyniosło 8561 MWh. Na obszarze Gminy Nowe

²⁶ www.gminanml.pl [data dostępu: 08.09.2015]

Miasto Lubawskie i Powiatu Nowomiejskiego brak jest sieci gazowej. Mieszkańcy Gminy korzystają z gazu butlowego propan-butan. Aktualnie trwają prace związane z gazyfikacją Gminy Nowe Miasto Lubawskie p.t. „Budowa sieci gazowej w/c relacji Brodnica-Nowe Miasto Lubawskie-Ława DN 300 oraz gazyfikacja gmin.”²⁷

Odbiór odpadów komunalnych z obszaru Gminy odbywa się za pośrednictwem Związku Gmin Regionu Ostródzko-Ławskiego „Czyste Środowisko”. Dodatkowo, Związek odpowiedzialny jest za wywóz odpadów wielkogabarytowych oraz zużytego sprzętu elektronicznego i elektrycznego. Swoim zasięgiem Związek obejmuje obszar około 3756,91 km² zamieszkiwany przez 218225 tysięcy osób. Obszar Związku Gmin obejmuje tereny o dużych walorach przyrodniczych i krajobrazowych. Powyższy związek realizuje działania w ramach „Kompleksowego Programu Gospodarki Odpadami na terenie Związku Gmin „Czyste Środowisko”. Przyjęcie do wykonania I etapu zakłada: budowę Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych przy składowisku w Rudnie k/Ostródy, w tym modernizację składowiska odpadów sprowadzającą się do wybudowania linii segregacji odpadów, stanowiska biodegradacji w formie kompostowni i nowoczesnej kwatery do bezpiecznego deponowania balastu; natomiast II etapu: wdrożenie i realizację Programu selektywnej zbiórki odpadów oraz wdrożenie programu edukacji ekologicznej.

Wywozem nieczystości ciekłych w obszarze Gminy zajmuje się 10 przedsiębiorstw prowadzących działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych (szamb) i transportu nieczystości ciekłych²⁸:

- Zakład Usług Komunalnych w Mszanowie Sp. z o.o.;
- Kółko Rolnicze w Bratianie;
- Kółko Rolnicze w Chroślu;
- Transport Ciężarowy Umiński Wiesław;
- Firma Usługowo-Hadlowa „BASTA” Stanisław Sokołowski;
- Zygmunt Lenzion Usługi Asenizacyjne;
- Usługi Asenizacyjne i Transportowe Piotr Ostrowski;

²⁷ http://149.156.28.136/fede2008/dc/inne/raporty/Karta%20raportowa_10.2_13_10_2.pdf [data dostępu:09.11.2015]

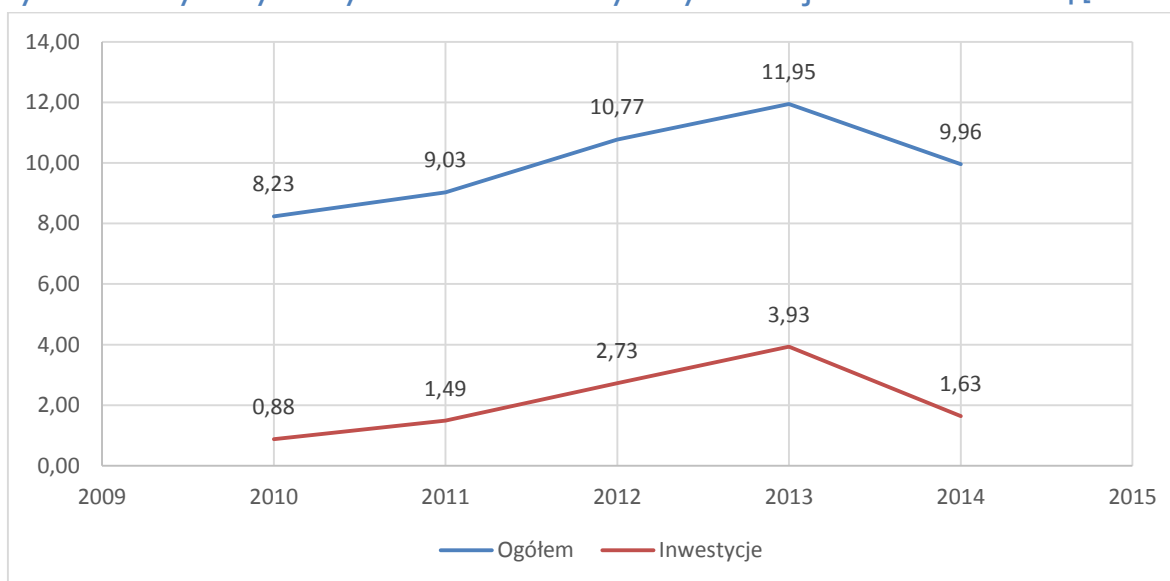
²⁸ www.gminanml.pl [data dostępu:08.09.2015]

- Przedsiębiorstwo Wielobranżowe Produkcyjno-Usługowo-Handlowe „SANIBUD 2” Anna Wiśniewska;
- „TANEK” Piotr Ziółkowski;
- Firma Usługowa Wojtaszko Michał.

W ramach rozbudowy i modernizacji infrastruktury technicznej w Gminie Nowe Miasto Lubawskie podejmowane są działania ekologiczne. W 2011 roku realizowano zadanie „Zastosowanie odnawialnych źródeł energii przy kompleksowej modernizacji systemu grzewczego ZS im. Rodu Działyńskich w Bratanie”. Projekt polegał na modernizacji ogrzewania w budynku szkoły, która była ogrzewana za pomocą elektrycznych pieców akumulacyjnych. W roku 2012 wyposażono wyżej wymieniony budynek szkoły w pompę ciepła, jako źródła zasilanie geotermalnego. W lipcu 2015 roku została podpisana umowa dotycząca zaprojektowania i wykonania prac prowadzących do wymiany źródła pozyskiwania ciepła z oleju opałowego na paliwo stałe w postaci pelletu drzewnego. W ramach projektu planowana jest modernizacja kotłowni w szkołach – Jamielnik, Radomno i Skarlin.

Przyznane dotacje przyczyniły się do osiągnięcia dochodu w Gminie. W 2014 roku uzyskano ponad 9,96 mln zł przychodu z dotacji ogółem, natomiast w ramach środków inwestycyjnych – 1,63 mln zł.

Wykres 11. Przychody Gminy NML w ramach otrzymanych dotacji w latach 2010 - 2014 [w mln zł]

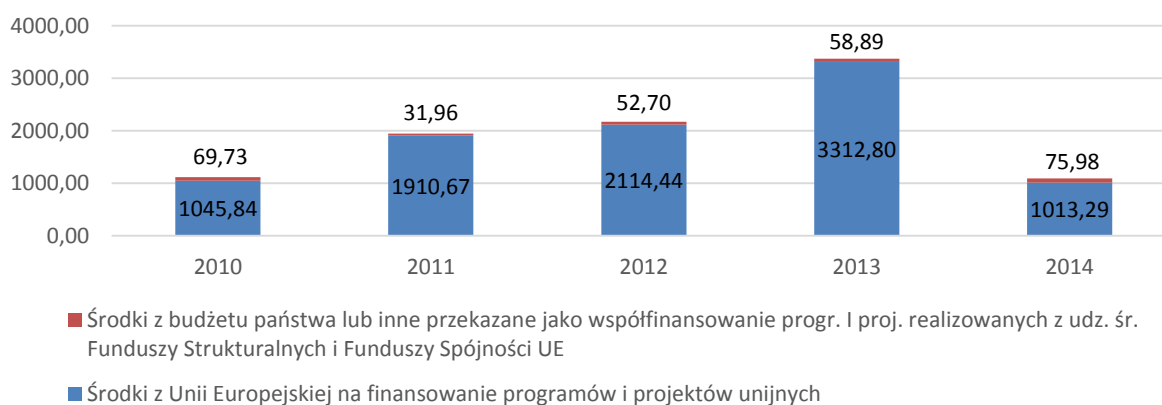
Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

W ramach finansowania i współfinansowania programów i projektów unijnych w 2014 roku Gmina uzyskała przychód:

- ze środków Unii Europejskiej na finansowanie projektów i programów unijnych – 1013 tys. zł;
- ze środków budżetu państwa i inne przekazane jako współfinansowanie programów i projektów realizowanych z udziałem środków z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności UE – 76 tys. zł.

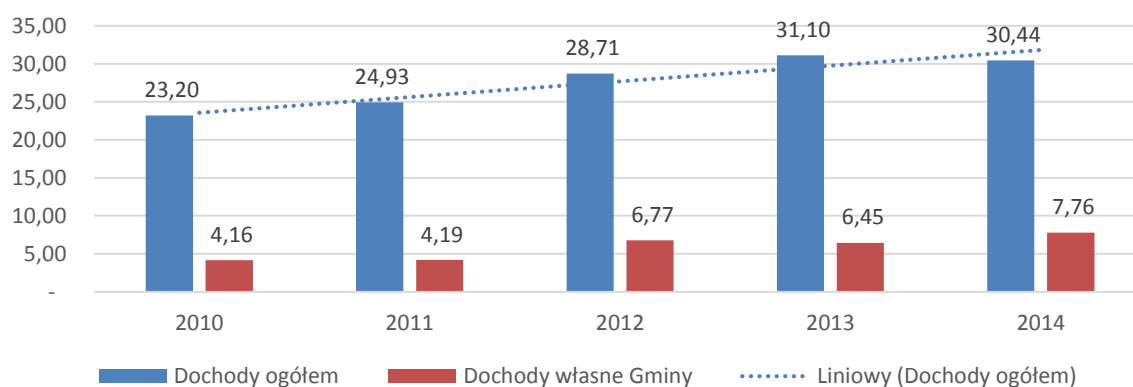
W roku 2014, względem poprzednich lat, odnotowano spadek w zakresie uzyskania przychodu ze środków unijnych.

Wykres 12. Finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych przez Urząd Gminy i jego jednostki, w Gminie NML w latach 2010-2014 [w tys. zł]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Wykres 13. Dochody ogółem oraz dochody własne Gminy NML w latach 2010-2014 [w mln zł]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Zgodnie z podziałem według działów Klasyfikacji Budżetowej największy dochód generowały sektory:

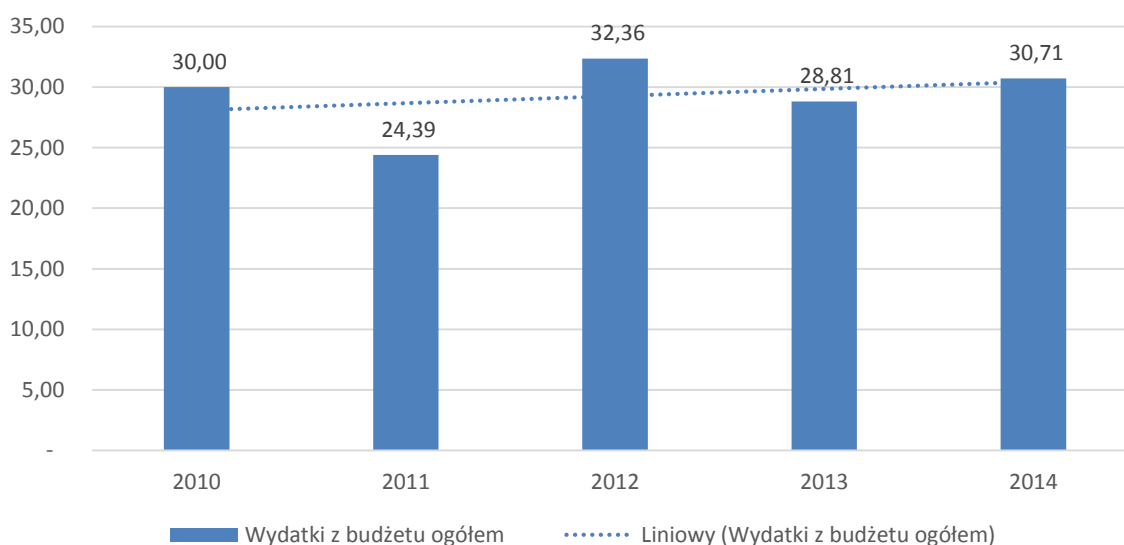
- dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem;
- pomoc społeczna.

Najmniejsze, bądź nawet zerowe, wystąpiły w działach:

- turystyka;
- kultura fizyczna.

Zgodnie z danymi GUS dla 2014 roku w Gminie Nowe Miasto Lubawskie wydatkowano z budżetu 30,71 mln zł. Na poniższym wykresie przedstawiono wydatki z budżetu Gminy ogółem w latach 2010-2014. W ramach wydatkowanych kwot występuje trend wzrostowy.

Wykres 14. Wydatki z budżetu Gminy NML ogółem w latach 2010-2014 [w mln zł]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Na 1 osobę zamieszkałą w Gminie w roku 2014 wydatkowano 3802,07 zł, względem roku 2010 odnotowano wzrost o 57,24 zł. W ramach wskazanych wydatków z budżetu Gminy ogółem najwięcej środków przeznaczono na oświatę i wychowanie - na 1 osobę przypadło 1210,71 zł.

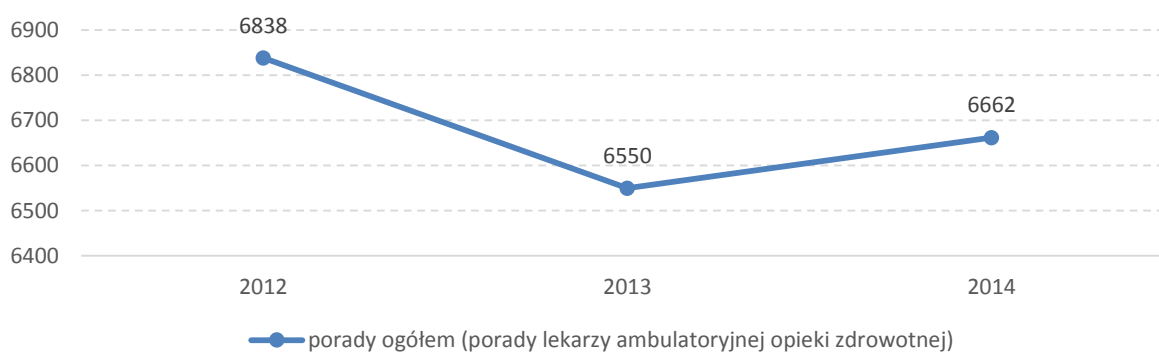
1.5. Ochrona zdrowia

System ochrony zdrowia to system zabezpieczający zdrowie, przed negatywnymi skutkami jednostek chorobowych lub ograniczający ich szkodliwy wpływ.

W Gminie Nowe Miasto Lubawskie według portalu sluzbazdrowia.pl znajduje się Prywatny Oddział Chirurgiczny z Poradniami Specjalistycznymi „MEDICUS” s.c. R. Peterlejner – G. Zakręta, który znajduje się w Masznowie przy ul. Długiej 5.

Dodatkowo na terenie Gminy funkcjonuje Ośrodek Leczenia Depresji i Uzależnień, a także alkoholizmu NZOZ „Ruda-Dwór” – Klinika Medycyny Naturalnej, założona w 2001 roku, która znajduje się w miejscowości Pustki.

Wykres 15. Liczba porad ogółem udzielanych przez personel SOZ

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Suma udzielonych porad ambulatoryjnych przez lekarzy w Gminie Nowe Miasto Lubawskie w latach 2012-2014 przekroczyła 20000, najwięcej porad udzielono w 2012 roku – 6838, w 2013 roku udzielono 6550 porad, natomiast w roku 2014 – 6662.

Na terenie Gminy Nowe Miasto Lubawskie nie funkcjonuje **żadna apteka**.

1.6. Turystyka, sport i rekreacja

Tereny Gminy Nowe Miasto Lubawskie obfitują zarówno w urokliwe i malownicze miejsca, jak i te, które stanowią ważny punkt Województwa pod względem historycznym lub

przyrodniczym. Aby ułatwić turystom oraz miejscowym dotarcie do tych miejsc, wyznaczono szlaki turystyczne. Przez tereny Gminy przebiegają dwa szlaki²⁹:

- **Szlak pieszy żółty** (w rejestrach PTTK oznaczony jako TO-231) – prowadzi z Torunia, wzdłuż doliny Drwęcy, przez Pojezierze Brodnickie do Radomna, skąd jego przedłużenie prowadzi na teren Pojezierza Ławskiego. Jest on fragmentem szlaku europejskiego, który łączy Niemcy i Litwę, a oznaczony jest w międzynarodowych spisach kodem E-11.
- **Szlak pieszy czerwony** (w rejestrach PTTK oznaczony jako TO-2215) – łączy Nowe Miasto Lubawskie z opisanym wcześniej żółtym szlakiem. Jest to szlak pieszy, który prowadzi z Nowego Miasta Lubawskiego do Radomna i liczy ok. 13 km.
- Przechodzący przez tereny Gminy **Szlak Camino de Santiago** - To najświętniejszy europejski szlak pielgrzymkowy, zaczynał się niegdyś na Łotwie, może nawet w Estonii i prowadził przez Polskę, Niemcy i Francję na zachód, aż do Santiago de Compostela w zachodniej Hiszpanii, gdzie – według tradycji - znajduje się grób św. Jakuba Apostoła, zwanego też Jakubem Starszym. Dla średniowiecznych Europejczyków istniały trzy odległe miejsca, które – *jak Bóg da...*- warto było odwiedzić: Grób Chrystusa w Jerozolimie, Rzym oraz położony na „końcu świata” grób św. Jakuba. W pobliżu bowiem „końca świata”, w Santiago de Compostela (co można przetłumaczyć jako: Święty Jakub na Polu Gwiazd) odnaleziony został grób św. Jana Ewangelisty, brata pierwszego biskupa Jerozolimy i pierwszego z dwunastu Apostołów, który zginął śmiercią męczeńską (w roku 44): właśnie św. Jakuba Starszego. Powracający stamtąd wiele opowiadali o niezwykłym miejscu, o drodze oraz przynosili ze sobą niespotykane muszle, nazywane – muszlami św. Jakuba. Uchwałą Rady Europy Droga św. Jakuba uznana została za europejskie dziedzictwo kulturalne. Dziś, oprócz Hiszpanii, swoje szlaki Camino – których w średniowieczu było wiele - mają już m.in. Portugalia (Camino Portugues), Francja (Camino Frances) i Niemcy (Jakobswege). Jest to pieszy szlak turystyczny łączący Nowe Miasto Lubawskie z żółtym pieszym szlakiem turystycznym prowadzącym z Brodnickiego Parku Krajobrazowego do Ławy i dalej do Samborowa. Szlak Św. Jakuba na terenie woj. Warmińsko-mazurskiego obejmuje trasę: Olsztyn – Łupstych – Gietrzwałd –

²⁹ <http://gminanml.pl/szlaki-piesze.html> [data dostępu: 12.09.2015]

Tomaryny – Guzowy Piec – Parwólki – Stare Jabłonki – Ostróda – Samborowo – Frednowy – Tynwałd – Szałkowo – Iława – Radomno – Nowe Miasto Lubawskie - Lipowiec – dalej do Torunia.

Poza pieszą formą przemieszczania się na terenie Gminy Nowe Miasto Lubawskie, turyści oraz mieszkańcy mogą korzystać ze szlaków wodnych. Na terenie Gminy można znaleźć kilka rzek, które są przystosowane do wypraw kajakowych, są to³⁰:

- **Rzeka Drwęca** – liczy 207 km, w dodatku szlak przedłużany jest o 10 km odcinek Wisły do centrum Torunia. Drwęca wpływa na teren Gminy Nowe Miasto Lubawskie na 68,5 km swojego biegu, w pobliżu wsi Pustki. Przepływa przez wschodnią część gminy, przyjmując na jej terenie dwa dopływy, które również tworzą strukturę szlaków wodnych. Na 71 km biegu Drwęcy, z prawej strony wpływa Ruda (Struga Radomno), natomiast w Bratianie na 74,5 km, z lewej strony wpływa największy dopływ Drwęcy i atrakcyjny szlak kajakowy – Wel. Drwęca opuszcza Gminę na granicy wsi Mszanowo i Nowego Miasta Lubawskiego po 9.5 km biegu – na swoim 78 km.
- **Rzeka Wel** – liczy 95,8 km i jest jednym z najatrakcyjniejszych szlaków kajakowych na pojezierzach. Główną atrakcją szlaku jest szereg odcinków o górskiej specyfice, gdzie rzeka osiąga stosunkowo wysoki spadek, występują liczne bystrza oraz inne trudności. Na teren gminy Wel wpływa tam, gdzie rzeka dzieli się na dwie odnogi: Lewa, zwana Bałwanką wpływa do gminy ok. 0,5 km poniżej mostu na szosie Mroczenko – Grodziczno i płynie wśród łąk i szuwarów otoczonych lasem. Bałwanka dopływa po ok. 1,5 km do Jeziora Fabrycznego zwanego także Tylickim lub Przebocz. Trudny do odnalezienia wypływ w północno-wschodniej części jeziora wyprowadza szlak z Gminy Nowe Miasto Lubawskie. Wkrótce (1,1 km) rzeczka łączy się z prawym, silnie meandrującym, odgałęzieniem rzeki Wel, które płynie przez teren sąsiedniej Gminy Grodziczno. Po minięciu wsi Kuligi, poniżej wsi Jakubkowo, ok. 6 km przed ujściem do Drwęcy, Wel wpływa ponownie na teren Gminy Nowe Miasto Lubawskie. Początkowo przez las, a potem wśród zabudowań wsi Kaczek. Wel dopływa do Bratiana, gdzie wpada do Drwęcy.

³⁰ <http://gminanml.pl/szlaki-wodne.html> [data dostępu: 12.09.2015]

- **Rzeka Struga** – zwana również Struga Radomno lub Ruda. Wypływa z mokradła położonego w lasach na południe od Ławy. Liczy łącznie ok. 15,7 km długości i jest spławna od Jeziora Łąckiego. Ze względu na trudny dojazd do tego jeziora, najwygodniej jednak rozpocząć spływ w Radomnie.
- **Rzeka Skarlanka** – Mająca 37 km długości Skarlanka jest głównym ciekim malowniczego Pojezierza Brodnickiego, odwadniającym większość jego jezior. Tworzy też malowniczy szlak kajakowy, którego początek znajduje się na Jeziorze Skarlińskim.
- **Rzeka Kakaj** – Gmina Nowe Miasto Lubawskie może też być punktem wypadowym do rozpoczęcia spływu mało znanym szlakiem rzeczki Kakaj (Laka). Jest on mało uczęszczany, trudny, ale piękny pod względem przyrodniczym. Rzeczka odwadnia niewielkie, malownicze jeziora położone w lasach północnej części Pojezierza Brodnickiego.

Istotnym punktem turystyki wodnej na terenie gminy jest **Przystań w Mszanowie**, zbudowana w 2012 roku, która w swoim obrębie posiada zadaszoną wiatę, pole namiotowe, wyznaczone miejsce na ognisko oraz tablice informacyjne.

Amatorzy „dwóch kółek” na terenie Gminy Nowe Miasto Lubawskie mogą korzystać z tras możliwych do pokonania rowerem. Rowerzyści do dyspozycji mają dwie trasy³¹:

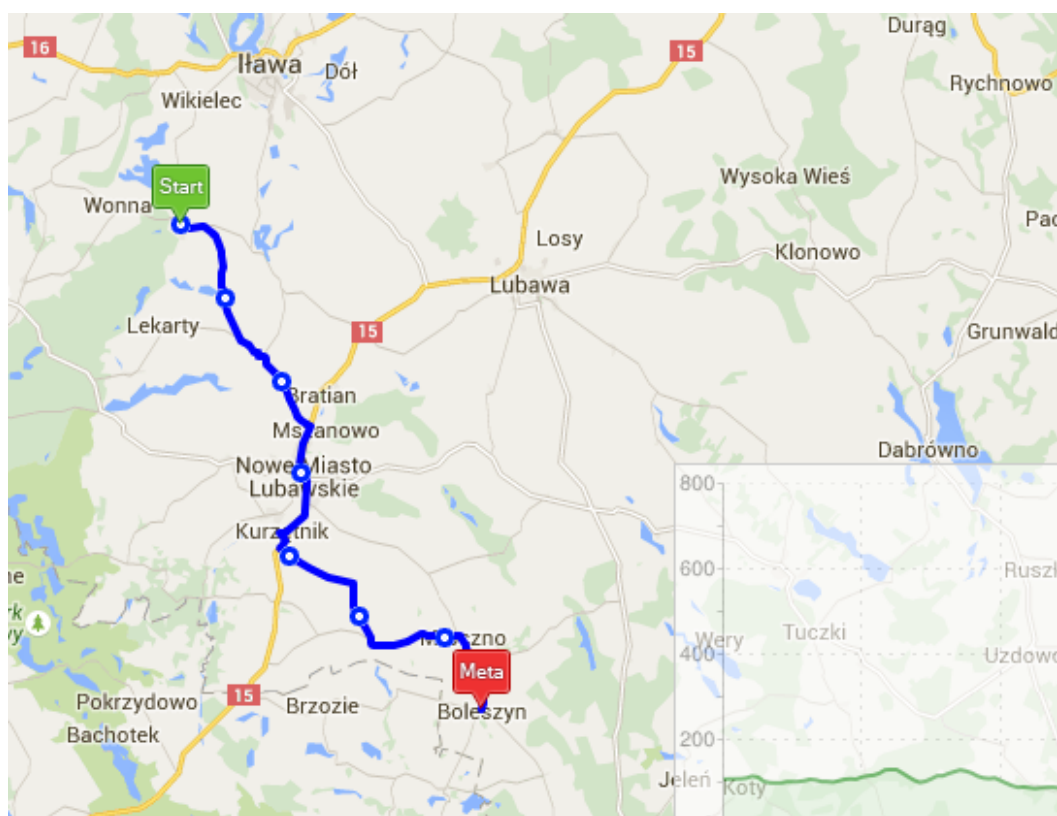
- **Rowerowy Szlak zielony Toruń – Radomno**, który prowadzi do Torunia, przez Golub Dobrzyń, Brodnicę do Radomna. Długość trasy wynosi 130 km i pozwala na poznanie walorów turystycznych i krajobrazowych miejscowości położonych wzdłuż rzeki Drwęca.
- **Trasa rowerowa: Blżej historii** (częściowo przechodząca przez teren Gminy Nowe Miasto Lubawskie) to trasa idealna do rodzinnej rekreacyjnej wycieczki. Na odcinku między Kurzętnikiem, a Marzęcicami, jak również pomiędzy Nawrą, a Nowym Miastem Lubawskim do pokonania dość znaczna różnica wysokości terenu. Rodzaje dróg: ok. 60 % drogi o nawierzchni asfaltowej, ok. 25 % szeroka droga szutrowa, ok. 15 % ścieżka rowerowa o nawierzchni z kostki betonowej. Natężenie ruchu drogowego na większości odcinków dróg bardzo małe. Odcinek po ścieżce rowerowej

³¹ <http://nml.nazwa.pl/UMNOWEMIASTO4/index.php/atraccje/szlaki-piesze> [data dostępu: 12.09.2015]

przylegający do pięknej, naturalnej doliny rzeki Drwęcy objętej ochroną przyrodniczą w ramach europejskiej sieci NATURA 2000. Rzeka Drwęca jest również największym w Polsce rezerwatem ichtiofaunistycznym. W wodach tej rzeki występują rzadkie i zagrożone wyginięciem gatunki ryb, w tym łosoś i certa. Przed Nowym Miastem Lubawskim od strony Nawry kręta droga w lesie, na której odbywają się rajdy samochodowe. Przy trasie do odwiedzenia miejsce pamięci historycznej – „Pomnik pod Nawrą” (jednocześnie atrakcyjny punkt widokowy na północną część Nowego Miasta Lubawskiego).

Przez teren Gminy Nowe Miasto Lubawskie przebiega również jedna nieformalna trasa rowerowa, wytyczona przez społeczność portalu mojrower.pl: Jamielnik – Nowe Miasto Lubawskie – Boleszyn, która liczy 34,5 km.

Mapa 6. Trasa rowerowa: Jamielnik – Nowe Miasto Lubawskie – Boleszyn, która liczy 34,5 km

Źródło: <http://mojrower.pl/trasa/7636/jamielnik-nowe-miasto-lubawskie-boleszyn> [data dostępu: 12.09.2015]

Pomiędzy wycieczkami pieszymi, rowerowymi i kajakowymi warto zatrzymać się w celu zwiedzania okolicy, każdy amator poznawania nowych, ciekawych miejsc znajdzie dla siebie odpowiednie miejsce na terenie Gminy Nowe Miasto Lubawskie.

W obrębie Gminy Nowe Miasto Lubawskie znajduje się wiele różnych atrakcji turystycznych, takich jak³²:

Tabela 3. Atrakcje turystyczne Gminy Nowe Miasto Lubawskie z podziałem na miejscowości

Miejscowość	Atrakcje
Gwiździny	Zespół podworski
	Gorzelnia
	Spichlerz i suszarnia zboża
	Kościół parafialny p.w. Św. Jana Bosco
	Cmentarz parafialny
	Obóz pracy przymusowej
	Zespół podworski
	Szkoła podstawowa
Tylice	Zespół podworski
	Kościół parafialny p.w. Michała Archanioła
	Cmentarz parafialny, figura św. Michała Archanioła
	Zabytkowe domy (nr 17, 20, 21, 39, 43, 44, 49, 60)
	Cmentarz pobaptysterski
Mszanowo	Zespół podworski pochodzący z końca XIX wieku (Dwór, Gorzelnia, Park)
Kaczek	Pozostałości po młynie wodnym na rzece Wel
	Zabytkowe chaty (nr 11, nr 13)
Bratian	Ruiny zamku krzyżackiego
	Dawny dwór
	Cmentarz ewangelicki
	Młyn
	Zabytkowe budynki (Stacja kolejowa z 1902 roku, Szkoła z początku XX wieku, Dom nr 5 z 1901 r., Dom nr 46 z 3-ciej ćwierci XIX wieku)
Chrośle	Cmentarz ewangelicki
	Zabytkowe budynki (szkoła - zbudowana na początku XX wieku, Dom nr 2 – zbudowany w końcu XIX wieku, Dom nr 5 - zbudowany w końcu XIX wieku)
Skarlin	Kościół parafialny p.w. Św. Bartłomieja. Zbudowany ok. 1330 roku
	Cmentarz ewangelicki
	Nagrobki ofiar II wojny światowej
	Kuźnia zbudowana na początku XX wieku
	Zabytkowa zabudowa wsi (Dom nr 4 - Budynek zbudowany na początku XX wieku, Dom nr 18 zbudowany w II połowie XIX wieku, Dom nr 22 -

³² <http://gminanml.pl/miejscowoci.html> [data dostępu: 12.09.2015]

	Zbudowany w II połowie XIX wieku, Dom nr 26 - Zbudowany w połowie XIX wieku, Dom nr 30 - Zbudowany w połowie XIX wieku, Dom nr 34 - Zbudowany w połowie XIX wieku, Dom nr 38 - Zbudowany w połowie XIX wieku, Dom nr 41 - Zbudowany w połowie XIX wieku, drewniany i otynkowany. Dom nr 52 - Zbudowany w połowie XIX wieku, Dom nr 65 - Zbudowany na przełomie XIX i XX wieku, Dom nr 84 - Dawna szkoła. Zbudowany na początku XX wieku)
Pustki	Szkoła zbudowana w II połowie XIX wieku
	PUSTKI – RUDA, dawny folwark biskupów chełmińskich
	PUSTKI - RUDA, zespół podworski
Lekarty	Zabytkowa zabudowa wsi (Dom nr 1 - zbudowany na początku XX wieku, Dom nr 2 - zbudowany w końcu XIX wieku. Dom nr 4 - zbudowany w połowie XIX wieku, Dom nr 139 - zbudowany w końcu XIX wieku, Dom nr 10 - zbudowany w końcu XIX wieku, Dom nr 13 - zbudowany na początku XX wieku, Dom nr 15 - zbudowany w połowie XIX wieku, Dom nr 31 - zbudowany w 1914 r.).
Gryżliny	Zespół podworski
	Kościół p.w. Św. Kazimierza
	Cmentarz ewangelicki
	Szkoła, zbudowana w roku 1899 na terenie zespołu podworskiego
Radomno	Zespół podworski wraz z zabudowaniami gospodarczymi
	Kościół parafialny p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa
	Zabytkowe zabudowania (Dworzec kolejowy - zbudowany w roku 1902, Szkoła - zbudowana na początku XX wieku, Plebania - zbudowana na początku XX wieku, Dom nr 16 - zbudowany w końcu XIX wieku, Dom nr 75 - zbudowany na początku XX wieku).
Bagno	Pałac, zbudowany w końcu XIX w.
Jamielnik	Zabytkowe budynki (Dworzec kolejowy - Zbudowany w roku 1902, Budynek dawnej komory celnej - zbudowany po I wojnie światowej, Szkoła - zbudowana na początku XX wieku, Dom nr 33 - zbudowany w połowie XIX, Dom nr 88 - zbudowany w połowie XIX wieku)
	Zespół podworski - dwór i park z początku XIX wieku

Źródło: Opracowanie własne

Gmina Nowe Miasto Lubawskie bogata jest w ofertę turystyczną i agroturystyczną, w większości są to oferty całoroczne³³:

Miejsca noclegowe:

³³ <http://gminanml.pl/miejsca-noclegowe-i-agroturystyka.html> [data dostępu: 12.09.2015]

- **ZAJAZD „WROTA MAZUR”** to położony w malowniczej okolicy obiekt usytuowany 2 km od centrum Nowego Miasta Lubawskiego, oferujący całoroczne noclegi w komfortowych pokojach. Obiekt dysponuje 14 miejscami w pokojach dostosowanych do potrzeb klienta. Pokoje z osobnym wejściem, łazienką oraz dostępem do Internetu, w obiekcie sala telewizyjna, taras i dozorowany parking. W lokalu WROTA MAZUR istnieje możliwość organizacji szkoleń – sala konferencyjna.
- **SPA MEDYCYNA NATURALNA I REHABILITACJA NZOZ „RUDA – DWÓR”** położona jest w malowniczej dolinie rzeki Drwęcy na terenie Gminy Nowe Miasto Lubawskie – obszar Zielonych Płuc Polski. Oddalona tylko o 12 km od Ławy i najdłuższego w Polsce jeziora "Jeziorak". Okolica to nienaruszona przyroda – wokół lasy ciągnące się na przestrzeni wielu kilometrów, czyste powietrze, cisza i spokój. Są to warunki niezbędne do wyciszenia organizmu, sprzyjające integracji psychiki oraz ciała.

Na miejscu pokoje hotelowe. Istnieje możliwość spędzenia weekendu lub dłuższego okresu bez korzystania z zabiegów medycznych. Także organizowanie spotkań bussinesowych, konferencji, narad, szkoleń itp.

Agroturystyka:

- **BOGDANIEC** – Cztery domki oraz "stara chata" (stara tylko z zewnątrz). Także basen, boisko do siatkówki i miejsce na ognisko. Jest możliwość rozbicia namiotu lub ustawienia przyczepy campingowej. Obok jezioro i las.
- **U BABCI I DZIADKA** – 2 domki, 16 m², obiad lub wyżywienie we własnym zakresie, dobrze wyposażona kuchnia. Kajak, łódka, ognisko, grill. Polana w lesie.
- **MALINOWA CHATA** – 3 pokoje dwuosobowe. Pokoje zajmują całe piętro budynku, które jest wyłącznie do dyspozycji gości. Jeden pokój posiada łazienkę. Pozostałe dwa pokoje mają łazienkę znajdującą się w hallu, oraz balkon z widokiem na jezioro. Do dyspozycji gości jest aneks kuchenny z pełnym wyposażeniem, TV satelitarna, grill, huśtawka, meble ogrodowe, własny pomost i do dyspozycji łódka, parking, teren ogrodzony.
- **Teresa i Zygfryd Sulej** – Do dyspozycji 3 pokoje każdy wyposażony w: telewizor, komputer (dostęp do bezprzewodowego Internetu). Całodzienne wyżywienie lub

wyżywienie we własnym zakresie, dobrze wyposażona kuchnia. Grill, miejsce zabaw dla dzieci, parking, rowery. Istnieje możliwość zabrania własnych zwierząt. Blisko las i jezioro, dogodne warunki do wędkowania.

- **GOSPODARSTWO ROLNE** - Obiekt całoroczny wyposażony w 5 pokoi sypialnych (3 pokoje 3 os; 2 pokoje 4 os), salon z kominkiem, pokój do organizowania konferencji, 2 kuchnie z pełnym wyposażeniem do przygotowywania posiłków lub możliwość zamówienia cateringu, 4 toalety. Wszystkie pokoje są wyposażone w TV, w całym obiekcie jest bezprzewodowy Internet, przy domu parking dla gości, miejsce na ognisko i grilla.

Poza wypoczynkiem i turystyką, osoby wybierające się do Gminy oraz mieszkańcy do dyspozycji mają bogatą ofertę sportową. W godzinach popołudniowych oraz wieczornych (15-21) za niewielką opłatą, skorzystać można z infrastruktury sportowej należącej na co dzień do:

- Zespołu Szkół im. Rodu Działyńskich w Bratanie,
- Zespołu Szkół im. Jana Pawła II w Jamielniku,
- Szkoły Podstawowej w Radomnie,
- Szkoły Podstawowej im. Ks. Kazimierza Wróblewskiego w Gwiździnach.

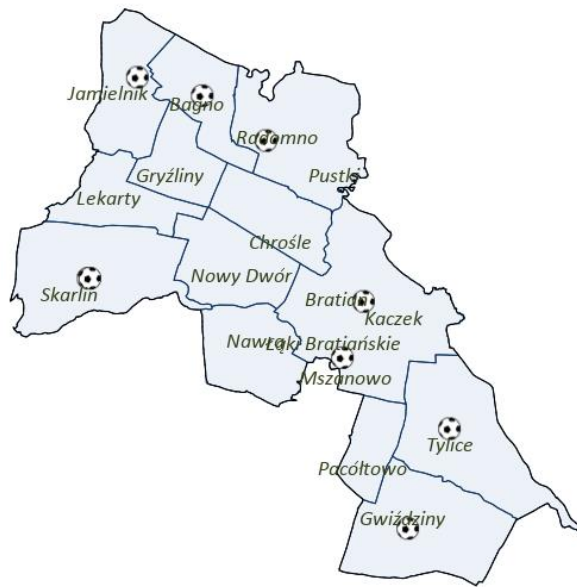
Gminne Centrum Kultury w Mszanowie oferuje mieszkańcom szereg zajęć sportowych, takich jak: Letni Charytatywny Maraton Zumba Fitness, Niedzielna Liga Piłkarska na Orliku, Mistrzostwa Powiatu w Warcabach, Niedzielne Bieganie Rekreacyjne, VI Europejski Tydzień Sportu dla Wszystkich czy Igrzyska Wsi.

Dodatkowo skorzystać można ze ścianki wspinaczkowej w Zespole Szkół w Bratanie oraz z Obiektu Sportowego ORLIK 2012 w Bratanie, na którym odbywają się takie wydarzenia jak: turniej tenisa ziemnego, Artystyczne Lato czy Liga Orlika. Pozostałe obiekty sportowe na terenie Gminy to:

- Boisko wielofunkcyjne w Jamielniku,
- Boisko trawiaste w Bagnie,
- Boisko trawiaste w Radomnie,
- Boisko trawiaste w Skarlinie,

- Boisko trawiaste w Bratianie,
- Boisko trawiaste w Tylicach,
- Boisko trawiaste w Gwiździnach,
- Boisko trawiaste w Mszanowie.

Mapa 6. Umieszczenie obiektów sportowych w Gminie Nowe Miasto Lubawskie

Źródło: <http://nml.intergis.pl/> [data dostępu: 12.09.2015]

Obiekty sportowe na co dzień użytkowane są przez kilka klubów sportowych, takich jak³⁴:

1. Stowarzyszenia zarejestrowane w KRS:
 - Gminne Zrzeszenie Ludowe Zespoły Sportowe w Nowym Mieście Lubawskim,
 - Klub Sportowy Wicher Gwiździny,
 - Stowarzyszenie KS „Radomniak Radomno”.
2. Uczniowskie kluby sportowe:
 - UKS „Tornado” Gwiździny,
 - UKS „Sprint” Pacótkowo,
 - UKS „Żak” Jamielnik,
 - MUKS „Jedynka” Bratian
 - UKS „Tęcza” Skarlin

³⁴ <http://gminanml.pl/kluby-sportowe.html> [data dostępu: 12.09.2015]

3. Stowarzyszenia wpisane do ewidencji starosty właściwego ze względu na siedzibę klubu:
 - LZS Finishparkiet Mszanowo

1.7. Oświata i kultura

Na terenie Gminy Nowe Miasto Lubawskie działają dwa zespoły: szkoły podstawowej z gimnazjum oraz cztery samodzielne szkoły podstawowe³⁵:

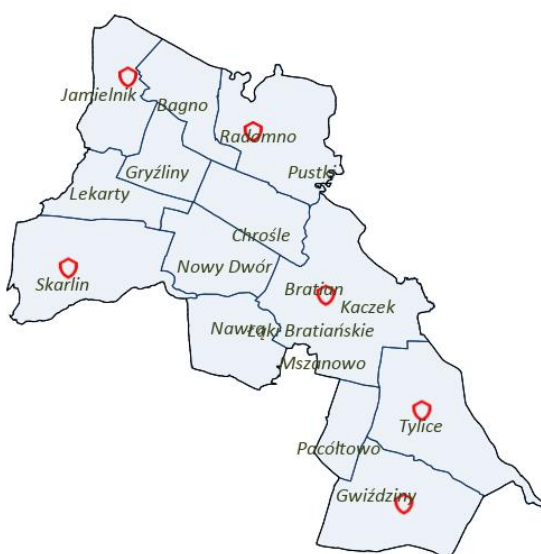
- Zespół Szkół im. Rodu Działyńskich w Bratianie – ul. Szkolna 2, 13-300 Nowe Miasto Lubawskie to kompleks mieszczący w jednym miejscu przedszkole, szkołę podstawową, gimnazjum, przedszkole oraz zespół wychowania przedszkolnego. Budynek szkoły został zbudowany na przełomie XIX i XX wieku, w listopadzie 2000 roku ruszyły prace mające na celu zbudowanie nowych budynków, w pełnej harmonii stylistycznej ze starymi budynkami. W 2005 roku do użytkowania został oddany budynek gimnazjum wraz z salą gimnastyczną. Obok szkoły znajduje się boisko piłkarskie.
- Zespół Szkół im. Jana Pawła II w Jamielniku – Jamielnik, 13-332 Jamielnik, mieści się tam szkoła podstawowa, gimnazjum oraz zespół wychowania przedszkolnego, obiekt składa się z 2 części: nowy budynek wraz z salą gimnastyczną został oddany do użytku w 1999r., stara część szkoły wyremontowana i rozbudowana w 2000 r. Obok szkoły znajduje się boisko wielofunkcyjne oraz boisko piłkarskie.
- Szkoła Podstawowa w Radomnie – Radomno 17, 13-304 Radomno, mieści się tam szkoła podstawowa, obiekt składa się z budynku dydaktycznego oraz sali gimnastycznej oddany do użytku w 2010 roku.
- Szkoła Podstawowa w Skarlinie – Skarlin 72, 13-300 Nowe Miasto Lubawskie, mieści się tam szkoła podstawowa, obiekt składa się z 2 części: budynek wybudowany ok. 1886r i nowa część wybudowana w 1994 roku.
- Szkoła Podstawowa im. Ks. Kazimierza Wróblewskiego w Gwiździnach – Gwiźdзинy 58, 13-300 Nowe Miasto Lubawskie, mieści się tam szkoła podstawowa oraz zespół

³⁵ <http://gminanml.pl/sskoy.html> [data dostępu: 12.09.2015]

wychowania przedszkolnego, obiekt składa się z budynku dydaktycznego, łącznika i sali gimnastycznej oddany do użytku w 2006 roku.

- Społeczna Szkoła Podstawowa im. Janusza Korczaka w Tylicach – Tylice 39, 13-300 Nowe Miasto Lubawskie to niepubliczna szkoła podstawowa prowadzona przez Tylickie Stowarzyszenie Rozwoju, obiekt szkoły składa się ze starej części szkoły z 1908 roku oraz nowej części szkoły wybudowanej w 1993r., mieści się tam szkoła podstawowa oraz zespół wychowania przedszkolnego.

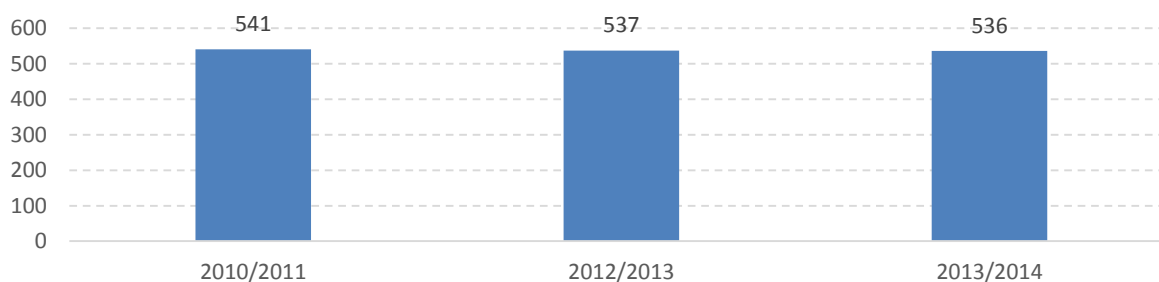
Mapa 7. Umiejscowienie szkół na terenie Gminy Nowe Miasto Lubawskie

Źródło: <http://nml.intergis.pl/> [data dostępu: 12.09.2015]

Liczba szkół podstawowych w Gminie Nowe Miasto Lubawskie jest niezmienna od roku szkolnego 2010/2011 i wynosi 6 szkół.

Wykres 16. Uczniowie szkół podstawowych w Gminie

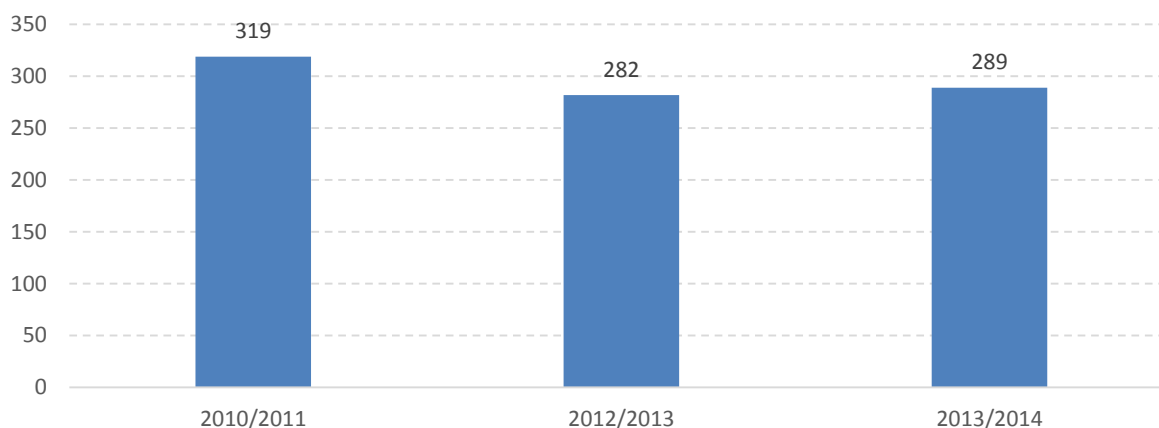

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Statystyczne Vademecum Samorządowca 2014, Główny Urząd Statystyczny

Liczba uczniów w szkołach podstawowych powoli, lecz systematycznie spada. Ich liczba w roku 2010/2011 wynosiła 541 uczniów, w roku szkolnym 2012/2013 zmniejszyła się do 537 uczniów, natomiast w roku kolejnym dodatkowo zmniejszyła się o jedną osobę w porównaniu z rokiem ubiegłym. Średnio do jednej szkoły podstawowej uczęszczało 90 uczniów w roku 2010/2011 i 89 w latach kolejnych.

Również liczba szkół gimnazjalnych nie uległa zmianie od roku 2010/2011 – na terenie Gminy Nowe Miasto Lubawskie występują dwa zespoły szkół, które oferują kształcenie uczniów na poziomie gimnazjalnym, są to: Zespół Szkół im. Rodu Działyńskich w Bratianie przy ulicy Szkolnej oraz Zespół Szkół im. Jana Pawła II w Jamielniku.

Wykres 17. Uczniowie szkół gimnazjalnych

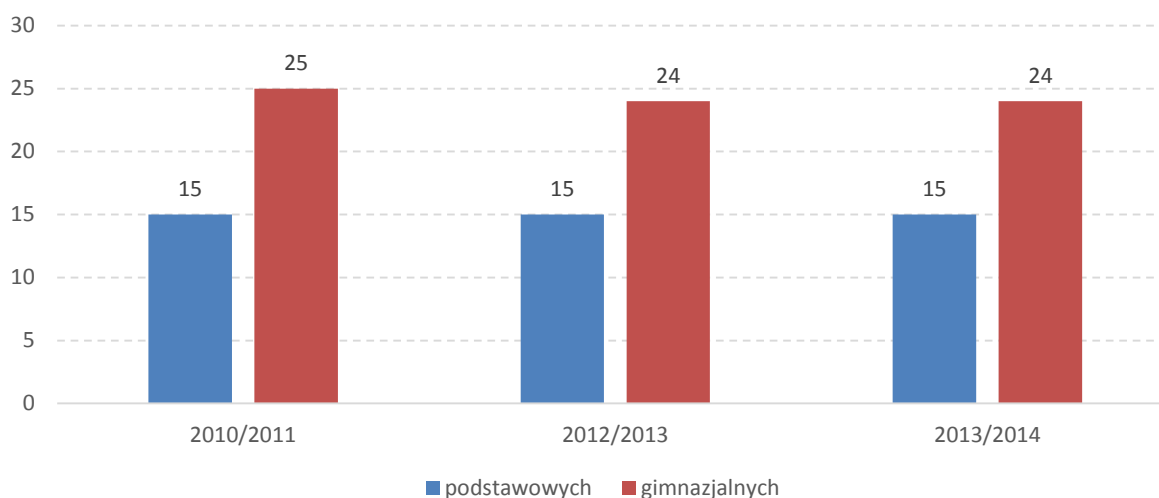

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Statystyczne Vademecum Samorządowca 2014, Główny Urząd Statystyczny

Wśród liczby uczniów szkół gimnazjalnych na terenie Gminy Nowe Miasto Lubawskie brak jednoznacznej tendencji. W roku szkolnym 2010/2011 liczba uczniów wynosiła 319, podczas gdy w roku 2012/2013 spadła do 282, żeby w 2013/2014 wzrosnąć do 289.

Średnio do jednej szkoły gimnazjalnej w Gminie Nowe Miasto Lubawskie uczęszczało w 2010/2011 roku 160 uczniów, w roku 2012/2013 – 141, natomiast w 2013/2014 – 145 uczniów.

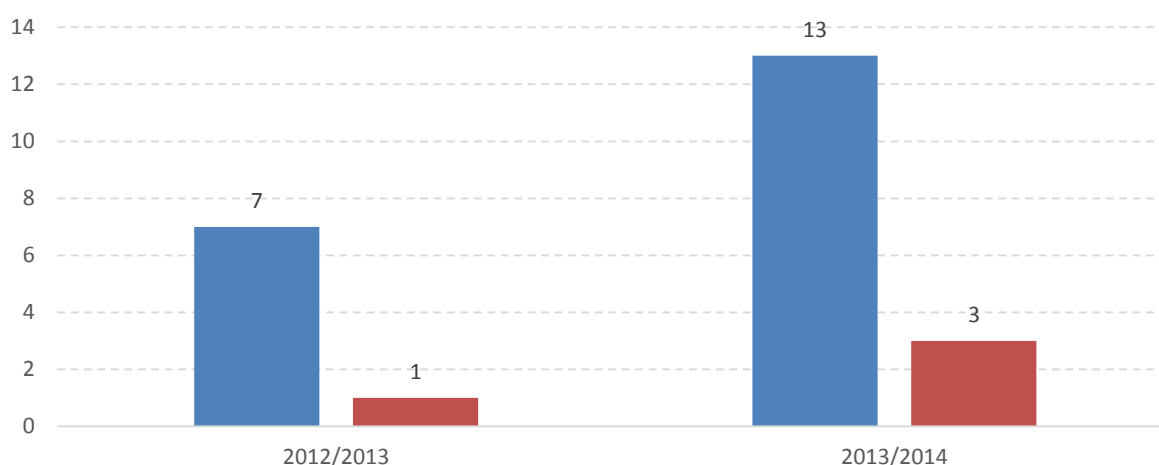
Wykres 18. Liczba uczniów przypadających na 1 oddział w szkołach

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Statystyczne Vademecum Samorządowca 2014, Główny Urząd Statystyczny

W szkołach podstawowych na terenie Gminy Nowe Miasto Lubawskie na jeden oddział (klasę) przypadało średnio 15 uczniów. Liczba ta nie uległa zmianie w latach: 2010/2011, 2012/2013 oraz 2013/2014. W szkołach na poziomie gimnazjalnym w roku szkolnym 2012/2013 i 2013/2014 do jednej klasy uczęszczało średnio 24 uczniów. W roku szkolnym 2010/2011 liczba uczniów przypadających na jeden oddział w szkole gimnazjalnej wynosiła 25 osób.

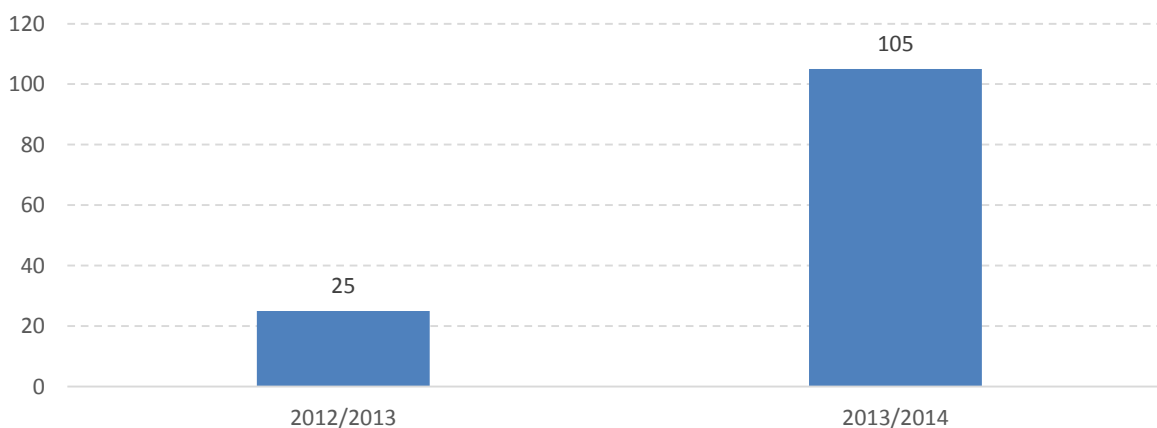
Wykres 19. Liczba placówek wychowania przedszkolnego (w tym przedszkola) w Gminie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Statystyczne Vademecum Samorządowca 2014, Główny Urząd Statystyczny

Liczba placówek wychowania przedszkolnego w Gminie Nowe Miasto Lubawskie sukcesywnie rośnie z roku na rok. W roku szkolnym 2012/2013 liczba placówek wychowania przedszkolnego w Gminie wynosiła 7 (w tym 1 przedszkole), natomiast już w roku 2013/2014 liczba ta wzrosła do 13 (w tym 3 przedszkola).

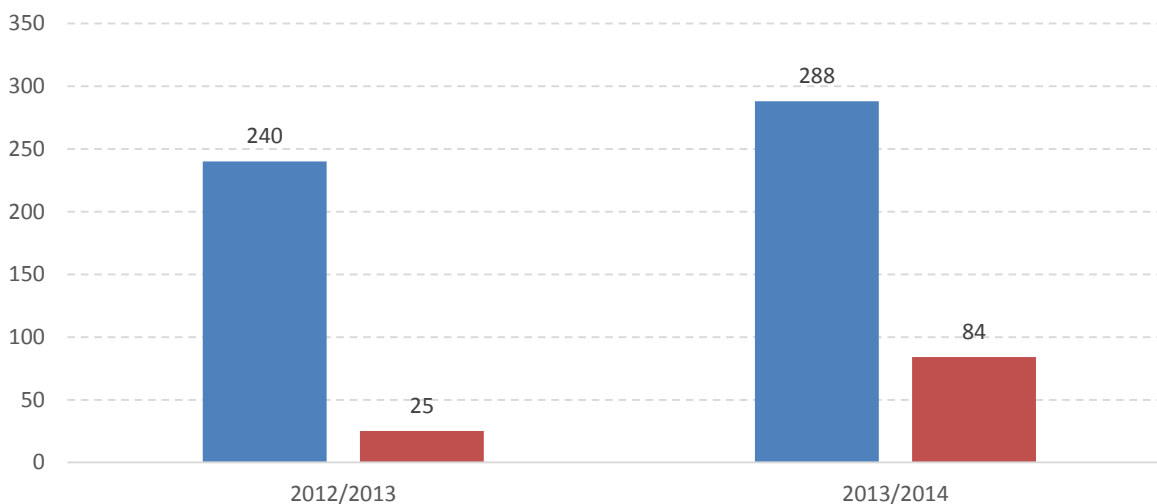
Wykres 20. Liczba miejsc w przedszkolach

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Statystyczne Vademecum Samorządowca 2014, Główny Urząd Statystyczny

Również liczba miejsc w przedszkolach w roku szkolnym 2013/2014 wzrosła o ponad 300% w stosunku do roku szkolnego 2012/2013. Liczba miejsc w przedszkolach w roku 2013/2014 wyniosła 105, natomiast rok wcześniej – zaledwie 25.

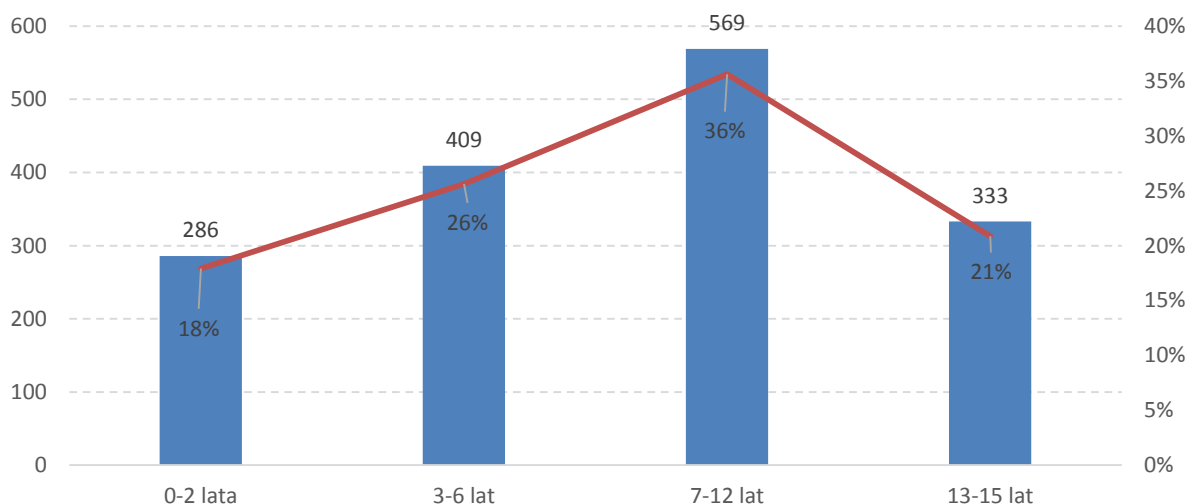
Wykres 21. Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego (w tym, w przedszkolach)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Statystyczne Vademecum Samorządowca 2014, Główny Urząd Statystyczny

W roku szkolnym 2012/2013 liczba dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego wynosiła 240 (w tym 25 w przedszkolach), natomiast w roku 2013/2014 liczba ta wzrosła do 288 (w tym 84 w przedszkolach. Średnio na jedną placówkę wychowania przedszkolnego w roku 2012/2013 przypadły 34 dzieci (25 na przedszkole), natomiast w roku szkolnym 2013/2014 liczba ta wyniosła 22 dzieci (28 na przedszkole). Mimo zwiększenia się liczby dzieci przypadających na jedno przedszkole to całkowity limit miejsc w roku szkolnym 2012/2013 nie został wypełniony. Liczba miejsc w przedszkolach wynosiła 105 dzieci, natomiast do przedszkoli uczęszczało ich 84.

Wykres 22. Ludność gminy według edukacyjnych grup wieku w 2013r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Statystyczne Vademecum Samorządowca 2014, Główny Urząd Statystyczny

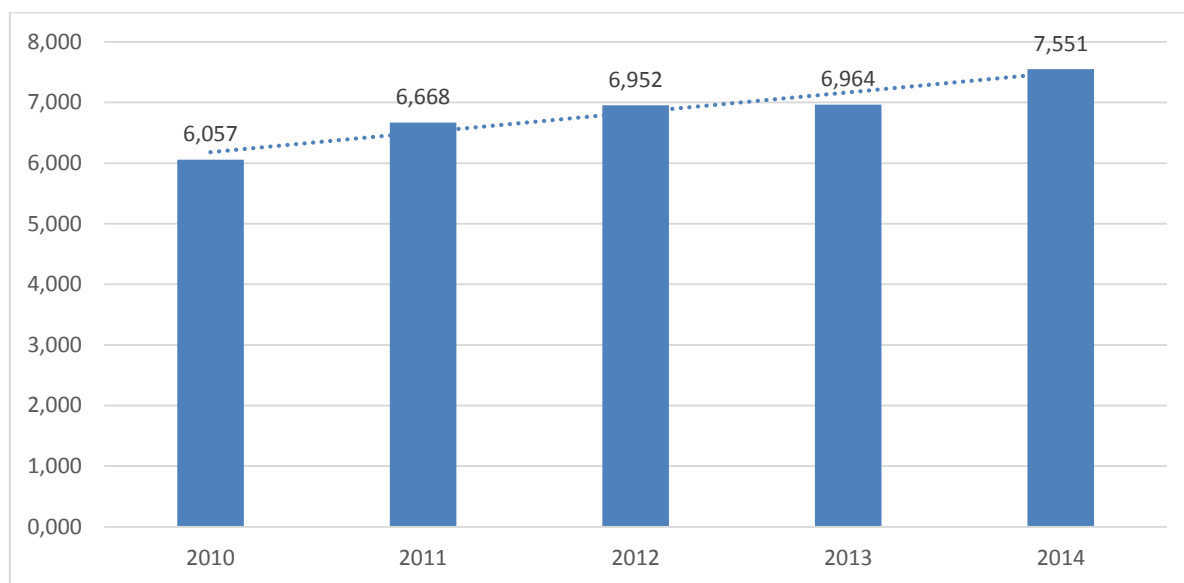
Liczba dzieci w wieku przedszkolnym (3-6 lat) w roku 2013 wynosiła 409 dzieci, co stanowiło 26% ogółu dzieci w Gminie. Najliczniej reprezentowaną grupą edukacyjną były dzieci przypisane do szkoły podstawowej (7-12 lat) – 569 dzieci, czyli 36% wszystkich dzieci w Gminie Wiejskiej Nowe Miasto Lubawskie. 21% wszystkich dzieci w Gminie stanowi młodzież szkolna w wieku gimnazjalnym (13-15 lat), których liczba wyniosła 333 dzieci.

Tabela 4. Wysokość subwencji oświatowej w Gminie Nowe Miasto Lubawskie

Rok	Subwencja oświatowa w gminie
2010	6 057 479,00
2011	6 667 811,00
2012	6 951 620,00
2013	6 964 131,00
2014	7 551 151,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Statystyczne Vademecum Samorządowca 2014, Główny Urząd Statystyczny

Wykres 23. Subwencja oświatowa w Gminie NML (w mln zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Subwencja oświatowa Gminie Nowe Miasto Lubawskie przez państwo ze środków budżetowych na cele oświatowe w latach 2010 – 2014 sukcesywnie wzrasta – od 6,057 mln w 2010 roku do 7,551 mln zł w roku 2014.

Gmina Nowe Miasto Lubawskie jest postrzegana jako miejsce wysokiego poziomu kultury poprzez dostępność bibliotek, działalność Gminnego Centrum Kultury Nowe Miasto

Lubawskie z/s w Mszanowie oraz szereg wydarzeń kulturowych dostępnych zarówno dla mieszkańców, jak i turystów odwiedzających Gminę.

Gminne Centrum Kultury Nowe Miasto Lubawskie z/s w Mszanowie, jest to centrum życia kulturalnego Gminy oraz miejsce gdzie udostępniane są wszelkie informacje o wydarzeniach kulturowych, artystycznych, sportowych, które mają miejsce na terenie Gminy Nowe Miasto Lubawskie. Działania GCK Nowe Miasto Lubawskie z/s w Mszanowie integrują społeczność lokalną za pomocą organizowania lub wspierania inicjatyw budujących życie kulturowe Gminy.

Biblioteki w Gminie Nowe Miasto Lubawskie to istotne miejsca wspierania czytelnictwa na mapie Gminy, na jej terenie występuje ich 6:

- Biblioteka w Gwiździnach;
- Biblioteka Bratianie;
- Biblioteka w Jamielniku;
- Biblioteka w Radomnie;
- Biblioteka w Skarlinie;
- Biblioteka w Tylicach.

Usługi oferowane przez biblioteki w Gminie Nowe Miasto Lubawskie to nie tylko możliwość wypożyczenia książek. Wśród usług dla czytelników widnieją również: udostępnianie książek i czasopism na miejscu i do domu, możliwość skorzystania z katalogu internetowego, udzielanie informacji rzeczowych, bibliograficznych i bibliotecznych, udostępnianie kartotek zagadnieniowych, zajęcia z dziećmi, nieodpłatne udostępnianie informacji internetowych, użytkowania stanowisk internetowych, a nawet dostarczanie książek do domu osobom starszym i niepełnosprawnym na życzenie czytelnika³⁶.

³⁶ <http://gck-mszanowo.pl/biblioteki.htm> [data dostępu: 12.09.2015]

Tabela 5. Dane statystyczne dotyczące czytelnictwa w Gminie

	Czytelnicy w bibliotekach publicznych	Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach
2011	1871	11,7
2012	1768	13,4
2013	1784	11,6
2014	1620	13,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

W 2014 roku liczba czytelników we wszystkich bibliotekach publicznych w Gminie Nowe Miasto Lubawskie wyniosła 1620 osób, daje to średnią ponad 300 osób przypadających na jedną bibliotekę, natomiast na jednego czytelnika przypadło ponad 13 wypożyczeń księgozbioru w woluminach.

W gminie Nowe Miasto Lubawskie działają zespoły kulturalne i artystyczne. Ponadto funkcjonuje sieć wiejskich świetlic. Wśród chórów i zespołów najstarszymi i największymi są:

- **Orkiestra dęta w Skarlinie** - Orkiestra działa przy Gminnym Centrum Kultury. Swoimi koncertami uatrakcyjnia przede wszystkim lokalne uroczystości. Uczestniczy w życiu kulturalnym i społecznym. W 2001 roku obchodziła jubileusz 25-lecia istnienia. Skarlińska orkiestra powstała w 1976 roku z inicjatywy Albina Eggerta (organisty miejscowej parafii pod wezwaniem św. Bartłomieja), który pełnił funkcję kapelmistrza. Na pierwszych spotkaniach muzycy mieli do dyspozycji tylko 4 instrumenty. Zespół rozpoczął działalność w skromnym składzie osobowym, który zwiększał się przez kolejne lata. W maju 1979 roku członkowie orkiestry wcieleni zostali w szeregi OSP w Skarlinie. Wtedy oficjalnie opiekę nad orkiestrą przejął Roman Trąpczyński, Wójt Gminy Nowe Miasto i Prezes Zarządu Miejsko-Gminnego ZOSP. Pierwsze występy zespołu odbywały się głównie we własnym środowisku na uroczystościach kościelnych i lokalnych imprezach. Z czasem muzycy ze Skarlina "wyłączyli na szerokie wody" i do dziś uświetniają wiele uroczystości regionalnych, a nawet centralnych. Kolejne lata przyniosły coraz większą popularność kapeli, wiele koncertów i bogatszy repertuar. Wielkim wydarzeniem w życiu orkiestry było wystąpienie wraz z innymi orkiestrami na

czterwcowym nabożeństwie, podczas wizyty Ojca Świętego Jana Pawła II w Toruniu, 7 czerwca 1999 roku.

- **Zespół folklorystyczny SAMI SWOI** – zespół powstał w październiku 2013r. w Tylicach. Kierownikiem zespołu jest Irena Domzalska, akompaniatorem i kierownikiem artystycznym Roman Makowski. Zespół wykonuje utwory inspirowane folklorem różnych regionów Polski i Europy a także utwory religijne i patriotyczne. Reprezentuje gminę NML na przeglądach, spotkaniach, festiwalach folklorystycznych i uświetnia gminne imprezy kulturalne i rozrywkowe.

Gmina Nowe Miasto Lubawskie dysponuje 13 świetlicami wiejskimi. Na mocy Uchwały Nr L/350/2014 Rady Gminy z dnia 24 września 2014r. owe lokale mogą być:

- udostępniane nieodpłatnie na zebrania wiejskie organizowane przez Gminę, zebrania i spotkania organizowane przez sołtysów, rady sołeckie, szkoły, organizacje społeczne działające w środowisku wiejskim, np. Koła Gospodyń Wiejskich, Koła Rolnicze, Ochotnicze Straże Pożarne, Ludowe Zespoły Sportowe itp.,
- wynajmowane odpłatnie – zgodnie ze stawkami ustalonymi przez Wójta Gminy. Mieszkańcy danego sołectwa, korzystający ze świetlicy na terenie miejsca swojego zamieszkania, mają prawo do 25% bonifikaty. Ze świetlicy można korzystać po złożeniu wniosku oraz wcześniejszym uzgodnieniu terminu z administrującym tym obiektem, na mocy podpisanej umowy.

Zarządzenie Nr 131/2015 Wójta Gminy Nowe Miasto Lubawskie z dnia 19 października 2015 roku ustaliło czynsz brutto za korzystanie w formie najmu ze świetlic wiejskich Gminy Nowe Miasto Lubawskie, w wysokości (+ opłaty za media):

Tabela 6. Wysokość czynszu brutto za korzystanie ze świetlic wiejskich Gminy Nowe Miasto Lubawskie

Świetlica wiejska	Cena				
	Do 12 godzin	Do 24 godzin	Do 48 godzin	Do 72 godzin	72 – 144 godziny
Świetlica wiejska w Chroślu	70 zł	125 zł	225 zł	325 zł	500 zł
Świetlica wiejska w Gryźlinach	50 zł	100 zł	150 zł	200 zł	250 zł
Świetlica wiejska w Gwiździnach	50 zł	100 zł	175 zł	250 zł	300 zł
Świetlica wiejska w Jamielniku (sala duża)	100 zł	200 zł	275 zł	350 zł	500 zł
(sala mała)	75 zł	100 zł	150 zł	-	-
Świetlica wiejska w Kaczku	30 zł	60 zł	85 zł	100 zł	150 zł
Świetlica wiejska w Lekartach	70 zł	125 zł	225 zł	325 zł	500 zł
Świetlica wiejska w Mszanowie	200 zł	300 zł	400 zł	1 000 zł	2 000 zł
Świetlica wiejska w Nawrze	70 zł	125 zł	200 zł	250 zł	350 zł
Świetlica wiejska w Nowym Dworze Bratiańskim	70 zł	125 zł	200 zł	250 zł	350 zł
Świetlica wiejska w Pacółtowiu	100 zł	200 zł	250 zł	300 zł	400 zł
Świetlica wiejska w Pustkach	25 zł	50 zł	75 zł	100 zł	150 zł

Świetlica wiejska w Skarlinie	150 zł	300 zł	445 zł	690 zł	900 zł
Świetlica wiejska w Tylicach	150 zł	300 zł	360 zł	420 zł	500 zł

Źródło: <http://gminanml.pl/wynajem-swietlic-wiejskich.html> [data dostępu: 12.09.2015]

W Gminie Nowe Miasto Lubawskie odbywa się wiele wydarzeń kulturalnych, które są źródłem rozrywki oraz atrakcyjną formą spędzania wolnego czasu dla mieszkańców.

W ostatnim czasie na terenie gminy odbyły się między innymi³⁷:

- **„Śladami Ułana Waraksiewicza”** - rajd rowerowy poświęcony pierwszej rocznicy odsłonięcia pomnika gen. bryg. Adolfa Mikołaja Waraksiewicza. Odsłonięcie pomnika odbyło się 23 sierpnia 2014 r. w sobotę poprzedzającą Dzień Matki Boski Częstochowskiej – patronki Ułanów Grochowskich.
- **Dożynki Gminne** – święto ludowe połączone z obrzędami dziękczynnymi za ukończenie żniw i prac polowych, podczas którego zaplanowano wiele atrakcji dla mieszkańców, takich jak: koncerty, prezentacje artystyczne, konkurs na rolnika roku czy zabawa taneczna.
- **„I Bratiańska Noc Kabaretowa”** – wydarzenie skierowane do mieszkańców Gminy Nowe Miasto Lubawskie podczas, którego do Bratiana zawitały gwiazdy polskiej sceny kabaretowej;
- **„Noc Świętojańska w Radomnie”** – słowiańskie święto związane z letnim przesileniem słońca, obchodzone podczas najkrótszej nocy w roku. W związku z obchodami zaplanowano: turniej siatkówki plażowej, konkurs wianków oraz kino plenerowe;
- **„Noc w bibliotece”** – całonocne wydarzenie dla dzieci, podczas którego odbyło się czytanie baśni, zabawy literacko-plastyczne i ruchowe oraz ognisko z kiełbaskami;
- **Coroczne Obchody Narodowego Święta Niepodległości** – organizowane przez nowomiejską gminę wraz z Nadleśnictwem Ława obchody rocznicowe związane

³⁷ Stan z dnia 09.09.2015

z odzyskaniem niepodległości przez Polskę. Uroczystość tradycyjnie obchodzone jest 11 listopada przy „Trzech Dębach” w Bratianie;

Dodatkowo Gminne Centrum Kultury w swojej ofercie posiada zajęcia stałe: taneczne, rzeźbiarskie, naukę gry na instrumentach (gitara, gitara basowa, instrumenty klawiszowe, saksofon, klarnet), zajęcia taneczne dla dzieci, zumba i fitness dla dorosłych oraz dziecięcy zespół wokalny³⁸.

Poza wydarzeniami kulturowymi na terenie Gminy upamiętniane są również ważne rocznice i święta państwowe. Poza wymienionymi wcześniej w Gminie Nowe Miasto Lubawskie corocznie celebrowane są takie święta oraz rocznice jak:

- Rocznice wybuchu II wojny światowej (01 września);
- Posadzenie Dębu Pamięci ku czci asp. Policji Franciszka Chały (13 kwietnia);
- Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych (01 Marca);
- Odświeżenie pomnika gen. Adolfa Mikołaja Waraksiewicza (23 sierpnia).

2. ANALIZA PORÓWNAWCZA

Analizą porównawczą objęte zostały dokumenty dotyczące strategii obszarów funkcjonalnych oraz strategii takich podmiotów, jak:

- Powiat Nowomiejski – „Strategia Rozwoju Powiatu Nowomiejskiego na lata 2015 – 2022” powstała w celu wskazania mocnych i słabych stron powiatu, jego potrzeb oraz możliwości ich zaspokojenia, szans i zagrożeń dla powiatu jakie występują w obecnej sytuacji społeczno-gospodarczej. Jest to prognoza kierunków jego rozwoju.
- Województwo Warmińsko-Mazurskie – „Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025” powstała w wyniku aktualizacji strategii z 2005r. i jest trzecim już etapem planowania strategicznego zapoczątkowanego w 1999r. przez władze regionu.

³⁸ <http://www.gck-mszanowo.pl/index.php/81-warsztaty> [data dostępu: 12.09.2015]

Tabela 7. Porównanie strategii i celów poszczególnych jednostek

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO- MAZURSKIEGO			
Cele strategiczne:		STRATEGIA ROZWOJU POWIATU NOWOMIEJSKIEGO	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzrost konkurencyjności gospodarki. 2. Wzrost aktywności społecznej. 3. Wzrost liczby i jakości powiązań sieciowych. 4. Nowoczesna infrastruktura rozwoju. 			
Cele operacyjne:		Cele strategiczne:	
<ol style="list-style-type: none"> 1.1. Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój inteligentnych specjalizacji. 1.2. Wzrost innowacyjności firm. 1.3. Wzrost liczby miejsc pracy. 2.1. Rozwój kapitału społecznego. 2.2. Wzrost dostępności i jakości usług publicznych. 3.1. Doskonalenie administracji. 3.2. Intensyfikacja współpracy międzyregionalnej. 4.1. Zwiększenie zewnętrznej dostępności komunikacyjnej oraz wewnętrznej spójności. 4.2. Dostosowana do potrzeb sieć nośników energii. 4.3. Poprawa jakości i ochrona środowiska. 		<ol style="list-style-type: none"> 1. Podniesienie wykształcenia mieszkańców i zmniejszenie bezrobocia w szczególności poprzez system kształcenia dostosowany do potrzeb rynku pracy i działania na rzecz przedsiębiorców lokalnych. 2. Zabezpieczenie potrzeb społeczeństwa w zakresie ochrony zdrowia i polityki społecznej. 3. Rozwój infrastruktury powiatu tak, aby zabezpieczała ona potrzeby mieszkańców powiatu i turystów. 4. Dobry stan środowiska dający podstawę rozwoju turystyki i gwarantujący bezpieczeństwo ekologiczne mieszkańcom powiatu. 	
		STRATEGIA ROZWOJU GMINY NOWE MIASTO LUBAWSKIE	
		Cele operacyjne:	
		Cele strategiczne:	
		<ol style="list-style-type: none"> 1.1. Dostosowanie oferty kształcenia do potrzeb rynku pracy. 1.2. Podniesienie atrakcyjności, promocja i wdrożenie 	
		<ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększenie aktywności społecznej i ekonomicznej mieszkańców gminy oraz wspieranie przedsiębiorczości i edukacji. 	

	<p>nowoczesnych metod i form kształcenia w tym zawodowego.</p> <p>1.3. Dostosowanie zbiorowego transportu publicznego (komunikacji) – ułatwienie dojazdów do pracy, szkoły itp.</p> <p>1.4. Wsparcie młodzieży w rozwoju uzdolnień w tym systemy motywacji, wyrównywania szans edukacyjnych, doradztwo zawodowe, kursy kwalifikacyjne.</p> <p>1.5. Podejmowanie działań zmniejszających bezrobocie.</p> <p>1.6. Współpraca z przedsiębiorcami w zakresie tworzenia nowych miejsc pracy i podnoszenia kwalifikacji.</p> <p>2.1. Remont, rozbudowa infrastruktury technicznej i sprzętu medycznego zakładów opieki zdrowotnej.</p> <p>2.2. Poprawa dostępu do specjalistów i pozyskanie wykwalifikowanej kadry medycznej.</p> <p>2.3. Podejmowanie działań na rzecz promocji zdrowia i profilaktyki.</p> <p>2.4. Wspieranie rodzin oraz zapewnienie opieki dzieciom i młodzieży.</p> <p>2.5. Wspieranie i aktywizacja osób niepełnosprawnych</p> <p>3.1. Poprawa jakości dróg i komunikacji.</p> <p>3.2. Rozbudowa infrastruktury telekomunikacyjnej jako podstawy społeczeństwa informacyjnego, e-zdrowia, e-administracji - rozwój technologii informacyjno – komunikacyjnych w różnych dziedzinach.</p> <p>3.3. Tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi przedsiębiorczości w tym terenów inwestycyjnych.</p> <p>3.4. Rozbudowa i dostosowanie infrastruktury do potrzeb mieszkańców powiatu i turystów (w tym infrastruktura sportowa,</p>	<p>2. Podniesienie jakości i ilości infrastruktury drogowej, technicznej i miejsc użyteczności publicznej.</p> <p>Cele operacyjne:</p> <p>1.1. Wspieranie kreowania społeczeństwa informacyjnego.</p> <p>1.2. Wspieranie edukacji opartej na Internecie i nowych technologiach.</p> <p>1.3. Wsparcie lokalnej przedsiębiorczości.</p> <p>1.4. Zwiększenie liczby miejsc pracy.</p> <p>2.1. Poprawa jakości infrastruktury drogowej i mieszkaniowej Gminy.</p> <p>2.2. Poprawa jakości infrastruktury technicznej Gminy.</p> <p>2.3. Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców Gminy.</p> <p>2.4. Zwiększenie estetyki i użyteczności przestrzeni publicznej.</p>
--	--	---

	<p>turystyczna, obiekty użyteczności publicznej itp.).</p> <ol style="list-style-type: none">4.1. Osiągnięcie wskaźnika lesistości powiatu na poziomie min. 25 %.4.2. Zapewnienie swobodnego dostępu do wszystkich wód publicznych.4.3. Wypracowanie spójnej koncepcji rozwoju OZE, w szczególności lokalizacji wiatraków i biogazowni.4.4. Zadawalający poziom świadomości ekologicznej mieszkańców.4.5. Ustalone zasady rozwoju turystyki z zabezpieczeniem walorów przyrodniczych powiatu.4.6. Sprawnie działający system nadzoru nad przestrzeganiem przepisów z zakresu ochrony środowiska.4.7. Ustalone zasady rozwoju turystyki z zabezpieczeniem walorów przyrodniczych powiatu.4.8. Objęcie miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego co najmniej 25% powierzchni powiatu.4.9. Poprawa sytuacji w zakresie zaopatrzenia w wodę.	
--	--	--

Źródło: opracowanie własne

Rysunek 1. Siła wpływu poszczególnych strategii

Źródło: opracowanie własne

3. NAJWAŻNIEJSZE CECHY I PROBLEMY WARUNKUJĄCE ROZWÓJ OBSZARÓW I SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ ZAMIESZKUJĄCYCH TEREN OBJĘTY STRATEGIĄ

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy społeczno-gospodarczej oraz badania ankietowego dokonano analizy podstawowych problemów rozwojowych Gminy Nowe Miasto Lubawskie.

Cecha/Problem	Opis
Warunki naturalne.	Warunki naturalne w Gminie NML oraz dobre położenie geograficzne – w bardzo atrakcyjnym turystycznie regionie – w sąsiedztwie licznych jezior i rozległych terenów zielonych, stwarzającym możliwości rozwoju

	bazy rekreacyjnej i turystycznej. Atutem są liczne szlaki turystyczne i rekreacyjne oraz czyste powietrze.
Dodatni przyrost naturalny.	W 2014 roku odnotowano 105 urodzeń oraz 76 zgonów. Od roku 2010 wskaźnik przyrostu naturalnego cechuje się wartością dodatnią.
Region zamieszkują głównie osoby w wieku produkcyjnym.	Duży odsetek osób w wieku produkcyjnym (63,4% ogółu mieszkańców) świadczy o dużym potencjale gospodarczym tego regionu. Co więcej, wskaźnik ten utrzymuje swój poziom od 2010 roku.
Niski wskaźnik obciążenia demograficznego – tj. ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym.	W 2014 roku odnotowano wartość tego wskaźnika na poziomie 57,8. Względem roku 2010 nastąpił spadek o 4,1, co sugeruje, że mieszkańcy regionu są coraz bardziej aktywni gospodarczo.
Spadek liczby zawieranych małżeństw.	W 2014 roku w Gminie Nowe Miasto Lubawskie zawarto 42 małżeństwa. Względem roku 2010 odnotowano tendencję spadkową w liczbie zawieranych związków małżeńskich. Największą liczbę małżeństw zawarto w 2011 roku. Podobny spadek zauważyć można również w Powiecie Nowomiejskim (231 małżeństw w 2014 roku w stosunku do 288 małżeństw w 2011 roku.)
Stały wskaźnik migracji.	Od 2010 roku w Gminie Nowe Miasto Lubawskie występuje stały wskaźnik migracji mieszkańców. Od czterech lat, liczba osób meldujących się w Gminie przewyższa liczbę osób opuszczających Gminę. W 2014 roku w Gminie zameldowało się 126 osób a 109 osób wymeldowało się. Analogicznie wyglądają lata ubiegłe.
Wysoki wskaźnik bezrobocia wśród kobiet.	W Gminie Nowe Miasto Lubawskie zarejestrowanych bezrobotnych były 492 osoby (dane: sierpień 2015 rok), z czego 65% stanowiły kobiety. W ogólnej liczbie

	zamieszkałych, przyjętej za rok 2014 (8108 osób), bezrobotni stanowili 6,1%.
Wysoki wskaźnik bezrobocia długotrwałego.	W ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych, w miesiącu sierpniu 2015 roku, aż 88% osób znajdowało się w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Najwięcej osób bezrobotnych znajdowało się w trudnej sytuacji, jaką jest bezrobocie długotrwałe – 280 osób.
Wysoki odsetek osób bezrobotnych poniżej 30 roku życia.	W Gminie Nowe Miasto Lubawskie najbardziej zagrożone bezrobociem są osoby do 30 roku życia. W miesiącu sierpniu 2015 roku w urzędzie pracy w NML zarejestrowanych było aż 168 osób poniżej 30 roku życia.
Niedostosowanie systemu kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy.	Wykształcenie mieszkańców gminy jest niedostosowane do potrzeb pracodawców, o czym świadczy przeprowadzany przez Powiatowy Urząd Pracy monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych. W ogólnej liczbie osób bezrobotnych 35% nie posiada kwalifikacji zawodowych, a około 20% deklaruje brak doświadczenia zawodowego. Ponadto, zgodnie z informacją Powiatowego Urzędu Pracy w Nowym Mieście Lubawskim w gminie występują zawody o charakterze deficytu i nadwyżki.
Bierność osób bezrobotnych w poszukiwaniu pracy.	Statystyczne dane Powiatowego Urzędu Pracy w Nowym Mieście Lubawskim pokazują, że jedynie 6 osób na 492 osoby zarejestrowane poszukiwało zatrudnienia w chwili wykonywania zestawienia.
Duży odsetek gospodarstw rolniczych.	Głównym kierunkiem rozwoju gospodarczego Gminy Nowe Miasto Lubawskie jest rolnictwo. Obszar ma charakter typowo rolniczy, na którym do podstawowych form gospodarowania zalicza się produkcję roślinną i hodowlę zwierząt. Co więcej, użytki rolne ogółem stanowią w Gminie około 70%. Gospodarka gminy jest

	oparta w głównej mierze o rolnictwo, stąd też jakość rolnictwa w dużej mierze warunkuje stan gospodarki w gminie.
Brak rozwiniętej infrastruktury przemysłowej.	W gminie NML dominuje sieć usług o zróżnicowanej strukturze i handel.
Niski poziom zurbanizowania gminy.	Grunty zurbanizowane w Gminie Nowe Miasto Lubawskie stanowią 501 ha, czyli niecałe 4% powierzchni ogólnej. Warto jednak zaznaczyć, że na przestrzeni ostatnich lat powierzchnia zurbanizowania gruntów w Gminie systematycznie rośnie. Powierzchnia gruntów zurbanizowanych wzrosła na przestrzeni 4 lat z 496 ha do 501 ha.
Niski odsetek dróg wojewódzkich, krajowych i powiatowych.	W Gminie Nowe Miasto Lubawskie dominują drogi: gminne, gruntowe, miejscowo wzmocnione; gruntowe oraz najrzadziej – bitumiczne.
Słaba jakość dróg.	W zorganizowanych konsultacjach społecznych, uczestnicy często wykazywali potrzebę modernizacji dróg.
Połączenia taborowe.	W Gminie realizowane są połączenia autobusowe na dystansach wewnątrzgminnych oraz zewnętrznych. Obsługą połączeń zajmują się, przede wszystkim przewoźnicy prywatni: PKS Iława oraz Kujawsko-Pomorski Transport Samochodowy (dawniej PKS Brodnica). Dodatkowo, transport lądowy pasażerski, miejski i podmiejski prowadzony jest przez Agencję Turystyczno-Transportową „Junior”. W ramach Gminy Nowe Miasto Lubawskie prowadzone są również przewozy kolejowe na trasach: Olsztyn – Toruń oraz Poznań Wschodni – Żelieznodorożnyj (Obwód Kaliningradzki).

<p>Rozwój budownictwa mieszkaniowego.</p>	<p>Liczba budynków mieszkalnych w Gminie Nowe Miasto Lubawskie, jak i w Powiecie Nowomiejskim, sukcesywnie wzrasta. W 2014 roku w obszarze Gminy wybudowano 1839 budynków o charakterze mieszkaniowym.</p>
<p>Mieszkalnictwo komunalne i socjalne.</p>	<p>W 2013 roku Gmina Nowe Miasto Lubawskie, w ramach gminnych zasobów komunalnych, posiadała 33 mieszkania, o łącznej powierzchni 1417 m². Natomiast brakowało mieszkań o charakterze socjalnym.</p>
<p>Wydłużanie sieci wodociągowej.</p>	<p>W 2014 roku w Gminie Nowe Miasto Lubawskie było zainstalowanych 195,1 km wodociągów. Względem roku 2010 możemy mówić o wydłużeniu traktacji wodociągowej o 13,1 km.</p>
<p>Sieć kanalizacyjna.</p>	<p>W 2014 roku w Gminie Nowe Miasto Lubawskie dostęp do sieci kanalizacyjnej miały 342 budynki mieszkalne lub zbiorowego zamieszkania. Przez obszar gminny poprowadzone było 19,6 km czynnej sieci kanalizacyjnej.</p>
<p>Dostępność usług z zakresu ochrony zdrowia.</p>	<p>W 2014 roku w Gminie Nowe Miasto Lubawskie funkcjonowało 1 przychodnia, która działa od 2011 roku, przed jej założeniem na terenie Gminy NML nie było żadnej przychodni. Na terenie Gminy Nowe Miasto Lubawskie nie funkcjonuje żadna apteka.</p>
<p>Oferta turystyczna i rekreacyjna.</p>	<p>Gmina Nowe Miasto Lubawskie bogata jest w ofertę turystyczną i agroturystyczną, w większości są to oferty całoroczne. W gminie znajdują się obiekty noclegowe i agroturystyczne, szlaki rowerowe, piesze oraz kajakowe. Gmina charakteryzuje się również bogatą ofertą sportową.</p>
<p>Dostęp do edukacji.</p>	<p>Na terenie Gminy Nowe Miasto Lubawskie działają dwa zespoły: szkoły podstawowej z gimnazjum oraz cztery samodzielne szkoły podstawowe. Liczba szkół podstawowych i gimnazjalnych funkcjonujących</p>

	<p>w Gminie jest stała. Brak rozbudowy infrastruktury oświatowej może być spowodowany faktem, że liczba uczniów w szkołach podstawowych i gimnazjalnych systematycznie spada.</p>
<p>Dostęp do placówek przedszkolnych.</p>	<p>Liczba placówek wychowania przedszkolnego w Gminie Nowe Miasto Lubawskie sukcesywnie rośnie z roku na rok. W roku szkolnym 2012/2013 liczba placówek wychowania przedszkolnego w Gminie wynosiła 7 (w tym 1 przedszkole), natomiast już w roku 2013/2014 liczba ta wzrosła do 13 (w tym 3 przedszkola). Również liczba miejsc w przedszkolach w roku szkolnym 2013/2014 wzrosła o ponad 300% w stosunku do roku szkolnego 2012/2013.</p>
<p>Oferta inwestycyjna gminy.</p>	<p>Gmina stosuje dla wybranych firm zwolnienia podatkowe, przekazano szereg miejsc lokalizacyjnych pod budowę wiatraków energetycznych oraz terenów inwestycyjnych. Udogodnienia te mają za zadanie przyciągnięcie inwestorów oraz przedsiębiorstw z innych regionów kraju oraz z zagranicy.</p>
<p>Zagrożenie różnorodności biologicznej.</p>	<p>Do największych zagrożeń różnorodności biologicznej można zaliczyć takie aspekty jak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zmiany sposobów użytkowania ziemi • procesy eutrofizacji, zmiany stosunków wodnych • postępująca urbanizacja i zagospodarowanie terenu • postępująca synantropizacja fauny i flory oraz przenikanie gatunków obcych • bezpośrenie formy dewastacji przyrody • niewłaściwa gospodarka leśna na cennych przyrodniczo obszarach

Niska emisja

Z uwagi na niewielką wysokość kominów (do ok. 30 m) stosowanych w mieszkalnictwie, emisja szkodliwych substancji powoduje, przede wszystkim na obszarach gęsto zaludnionych, wysokie stężenia zanieczyszczeń powietrza. Zjawisko to nazywane niską emisją jest poważnym problemem ekologicznym i zdrowotnym lokalnych społeczności. Niska emisja jest źródłem wielu zanieczyszczeń powietrza, m.in. pyłów PM oraz trwałych zanieczyszczeń organicznych, np. HCB, PCDD czy WWA.

Hałas komunikacyjny

Tendencje wzrostowe hałasu komunikacyjnego odnoszą się przede wszystkim do hałasu drogowego. Wzrost zagrożenia hałasem drogowym związany jest przede wszystkim z gwałtownym przyrostem w ostatnich latach liczby samochodów. Mimo obserwowanych już tendencji zbliżania się do stanu nasycenia, wzrost ten jest nadal znaczny.

4. OBSZARY WZROSTU ORAZ OBSZARY WYMAGAJĄCE RESTRUKTURYZACJI I REWITALIZACJI

Analizując problemy i cechy warunkujące rozwój obszarów i społeczności lokalnej zamieszkujących Gminę Nowe Miasto Lubawskie, zidentyfikowano kluczowe obszary wzrostu regionu oraz obszary, które wymagają poprawy i/lub zmian.

W toku analizy zidentyfikowano następujące obszary wzrostu gminy:

- **Przyrost naturalny:** Gmina NML nie ma problemu związanego z niskim przyrostem naturalnym. W 2014 roku odnotowano 105 urodzeń oraz 76 zgonów. Od roku 2010 wskaźnik przyrostu naturalnego cechuje się wartością dodatnią.
- **Liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym:** w 2014 roku około 5140 osób zamieszkujących Gminę Nowe Miasto Lubawskie przynależało do grupy ekonomicznej „w wieku produkcyjnym”, czyli stanowiącej potencjał gospodarczy regionu. Była to najbardziej liczna grupa – 63,4% ogółu mieszkańców.
- **Rozwijanie opieki przedszkolnej:** liczba placówek wychowania przedszkolnego w Gminie Nowe Miasto Lubawskie sukcesywnie rośnie z roku na rok. W roku szkolnym 2012/2013 liczba placówek wychowania przedszkolnego w Gminie wynosiła 7 (w tym 1 przedszkole), natomiast już w roku 2013/2014 liczba ta wzrosła do 13 (w tym 3 przedszkola). Również liczba miejsc w przedszkolach w roku szkolnym 2013/2014 wzrosła o ponad 300% w stosunku do roku szkolnego 2012/2013.
- **Wydłużanie sieci wodociągowej:** w 2014 roku w Gminie Nowe Miasto Lubawskie było zainstalowanych 195,1 km wodociągów. Względem roku 2010 możemy mówić o wydłużeniu traktacji wodociągowej o 13,1 km.
- **Rozwój sieci kanalizacyjnej:** w 2014 roku w Gminie Nowe Miasto Lubawskie dostęp do sieci kanalizacyjnej miały 342 budynki mieszkalne lub zbiorowego zamieszkania. Przez obszar gminny poprowadzone było 19,6 km czynnej sieci kanalizacyjnej.

- **Rozwój budownictwa mieszkaniowego:** liczba budynków mieszkalnych w Gminie Nowe Miasto Lubawskie, jak i w Powiecie Nowomiejskim, sukcesywnie wzrasta.
- **Oferta inwestycyjna władz gminy:** gmina stosuje dla wybranych firm zwolnienia podatkowe, przekazano szereg miejsc lokalizacyjnych pod budowę wiatraków energetycznych oraz terenów inwestycyjnych. Udogodnienia te mają za zadanie przyciągnięcie inwestorów oraz przedsiębiorstw z innych regionów kraju oraz z zagranicy.
- **Działania ekologiczne:** w Gminie Nowe Miasto Lubawskie podejmowane są liczne działania ekologiczne.

W toku analizy zidentyfikowano następujące obszary problemowe, które wymagają restrukturyzacji i rewitalizacji:

- **Wskaźnik bezrobocia:** w gminie NML zarejestrowanych bezrobotnych było 492 osoby (dane: sierpień 2015 rok), z czego 65% stanowiły kobiety. W ogólnej liczbie zamieszkałych, przyjętej za rok 2014 (8108 osób), bezrobotni stanowili 6,1%. Największy odsetek osób bezrobotnych to osoby długotrwale bezrobotne (280 zarejestrowanych osób). Długotrwałe pozostawanie bez zatrudnienia ogranicza szanse na podjęcie pracy, przyczynia się do ubożenia ludności, a nawet prowadzi do wykluczenia społecznego. Ponadto, w Gminie Nowe Miasto Lubawskie zagrożone bezrobociem są również osoby do 30 roku życia. W miesiącu sierpniu 2015 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Nowym Mieście Lubawskim zarejestrowanych było aż 168 osób poniżej 30 roku życia. Kolejną kwestią wymagającą działań naprawczych jest bierność osób bezrobotnych w poszukiwaniu zatrudnienia. Statystyczne dane Powiatowego Urzędu Pracy w Nowym Mieście Lubawskim pokazują, że jedynie 6 osób na 492 osoby poszukiwało zatrudnienia w chwili wykonywania zestawienia.
- **Wskaźnik migracji:** Od 2010 roku w Gminie NML występuje stały wskaźnik migracji mieszkańców. Od czterech lat, liczba osób meldujących się w Gminie niewiele przewyższa liczbę osób opuszczających gminę. W 2014 roku w Gminie zameldowało

się 126 osób a 109 osób wymeldowało się. Analogicznie wyglądają lata ubiegłe. Taki stan może świadczyć o średnim poziomie życia w gminie.

- **Niedostosowanie systemu kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy:** wykształcenie mieszkańców Gminy jest niedostosowane do potrzeb pracodawców, o czym świadczy przeprowadzany przez Powiatowy Urząd Pracy monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych. W ogólnej liczbie osób bezrobotnych 35% nie posiada kwalifikacji zawodowych, a ok 20% deklaruje brak doświadczenia zawodowego. Ponadto, zgodnie z informacją Powiatowego Urzędu Pracy w Nowym Mieście Lubawskim w Gminie występują zawody o charakterystyce deficytu i nadwyżki. Warto więc nadal zachęcać osoby bezrobotne do zdobywania wykształcenia, podniesienia lub zmiany kwalifikacji zawodowych.
- **Dostępność usług z zakresu ochrony zdrowia:** w 2014 roku w Gminie Nowe Miasto Lubawskie funkcjonował 1 prywatny ośrodek zdrowia, przed jego założeniem na terenie gminy NML nie było żadnej przychodni. Na terenie Gminy nie funkcjonuje żadna apteka. Należy zaznaczyć, że suma udzielonych porad ambulatoryjnych przez lekarzy w NML w latach 2012-2014 przekroczyła 20 tys. Świadczy to o dużych potrzebach mieszkańców Gminy w tym zakresie.
- **Brak rozwiniętej infrastruktury przemysłowej** głównym kierunkiem rozwoju gospodarczego Gminy Nowe Miasto Lubawskie jest rolnictwo. Obszar ma charakter typowo rolniczy, na którym do podstawowych form gospodarowania zalicza się produkcję roślinną i hodowlę zwierząt. Co więcej, użytki rolne ogółem stanowią w Gminie około 70%. Z tego względu Gmina NML należy do średnio uprzemysłowionych. Działają tu podmioty gospodarcze o charakterze handlowym, usługowym i wytwórczym. W 2013 roku liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w Gminie wyniosła 506. Tylko 53 przedsiębiorstwa z 506 działają w branży przetwórstwa przemysłowego, a 98 przedsiębiorstw działa w dziale handlu hurtowego i detalicznego. Dość dobrze rozwinięty jest sektor budownictwa, w którym funkcjonują 84 przedsiębiorstwa.

- **Mieszkalnictwo komunalne i socjalne:** w 2013 roku Gmina Nowe Miasto Lubawskie, w ramach gminnych zasobów komunalnych, posiadała 33 mieszkania o łącznej powierzchni 1417 m². Jeszcze mniej jest mieszkań o charakterze socjalnym.
- **Niski poziom zurbanizowania gminy:** grunty zurbanizowane w Gminie Nowe Miasto Lubawskie stanowią 501 ha, czyli niecałe 4% powierzchni ogólnej. Warto jednak zaznaczyć, że na przestrzeni ostatnich lat powierzchnia zurbanizowania gruntów w Gminie systematycznie rośnie. Powierzchnia gruntów zurbanizowanych wzrosła na przestrzeni 4 lat z 496 ha do 501 ha.
- **Słaba jakość dróg i komunikacji w ramach gminy:** w Gminie Nowe Miasto Lubawskie dominują drogi: gminne, gruntowe, miejscowo wzmocnione; gruntowe oraz bitumiczne. W zakresie infrastruktury drogowej wskazuje się na niską jakość dróg oraz słabą komunikację.

5. WIZJA I MISJA GMINY NOWE MIASTO LUBAWSKIE

Przeprowadzona diagnoza i analiza sytuacji społeczno-gospodarczej gminy Nowe Miasto Lubawskie oraz przeprowadzone konsultacje społeczne, stanowią podstawę sformułowania wizji rozwojowej Gminy. Tworząc wizję gminy należy określić, jakie cechy powinny ją w przyszłości charakteryzować. Cele rozwoju oraz konkretne przedsięwzięcia związane z ich realizacją, powinny prowadzić do osiągnięcia określonego statusu Gminy, uznanego przez jej społeczność za pożądany i atrakcyjny.

Zarówno diagnoza Gminy, wizja, misja, jak i cele strategiczne i operacyjne zostały poddane procesowi uspołeczniania i partycypacji społecznej. W ramach opracowania dokumentu zorganizowane zostały konsultacje społeczne oraz warsztaty strategiczne z przedstawicielami mieszkańców, organizacji pozarządowych, przedsiębiorstw, szkół, jednostek organizacyjnych, referatów Urzędu Gminy, radnych oraz sołtysów.

Wizja stanowi jeden z podstawowych elementów wpływających na kierunek rozwoju na danym obszarze. Wyznacza ona pożądany stan docelowy, do którego należy dążyć podporządkowując mu wszelkie działania. Rozwój Gminy Nowe Miasto Lubawskie będzie realizowany w oparciu o zasady zrównoważonego rozwoju, które zakładają równowagę

między rozwojem gospodarczym, ochroną środowiska naturalnego i rozwojem społecznym mieszkańców. Proponowana wizja rozwoju Gminy Nowe Miasto Lubawskie brzmi następująco:

Gmina Nowe Miasto Lubawskie miejscem bezpiecznym i przyjaznym dla mieszkańców, otwartym na współpracę i rozwój oraz wspierającym lokalną przedsiębiorczość.

Następnym krokiem jest ustalenie misji. Formułując misję gminy należy określić ideę i ogólny kierunek jej rozwoju. Istotne jest wskazanie tych obszarów, które są wiodące w gospodarce Gminy i stanowią jej podstawę gospodarczą i społeczną. Misja Gminy to uzasadnienie sensu jej istnienia. Misja zawiera bowiem ogólny kierunek dalszego rozwoju gminy w planowanym horyzoncie czasowym. Stanowi ona deklarowany sposób osiągnięcia stanu docelowego - wyrażonego w wizji rozwoju Gminy. Misja umożliwia skoncentrowanie się na osiągnięciu konkretnego celu poprzez realizację poszczególnych działań.

Tworząc wizję Gminy Nowe Miasto Lubawskie starano się określić jakie cechy powinny ją w przyszłości charakteryzować. Określenie pożądanego przez lokalną społeczność obrazu ich miejsca zamieszkania jest bardzo istotne z punktu widzenia formułowania celów rozwoju i kierunków podejmowanych działań. Misja rozwoju Nowe Miasto Lubawskie brzmi następująco:

Misją Gminy Nowe Miasto Lubawskie jest poprawa jakości życia mieszkańców, wzrost ich aktywności i przedsiębiorczości oraz dbałość o najistotniejsze kompetencje mieszkańców w perspektywie nowoczesnego rynku pracy.

6. POLA STRATEGICZNE, POLA I CELE OPERACYJNE ORAZ KIERUNKI DZIAŁANIA

Tabela 8. Priorytety, cele i kierunki działania strategii

CELE STRATEGICZNE, OPERACYJNE I KIERUNKI DZIAŁANIA	
Gmina Nowe Miasto Lubawskie nastawiona na rozwój i współpracę	Nowoczesna komunikacja, infrastruktura oraz bezpieczna przestrzeń publiczna Gminy Nowe Miasto Lubawskie
Cel strategiczny 1: Zwiększenie aktywności społecznej i ekonomicznej mieszkańców Gminy oraz wspieranie przedsiębiorczości i edukacji	Cel strategiczny 2: Podniesienie jakości i ilości infrastruktury drogowej, technicznej i miejsc użyteczności publicznej
Cel operacyjny 1: Wspieranie kreowania społeczeństwa informacyjnego	Cel operacyjny 1: Poprawa jakości infrastruktury drogowej i mieszkaniowej Gminy
Cel operacyjny 2: Wspieranie edukacji opartej na Internecie i nowych technologiach	Cel operacyjny 2: Poprawa jakości infrastruktury technicznej Gminy
Cel operacyjny 3: Wspieranie lokalnej przedsiębiorczości	Cel operacyjny 3: Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców Gminy
Cel operacyjny 4: Zwiększenie liczby miejsc pracy	Cel operacyjny 4: Zwiększenie estetyki i użyteczności przestrzeni publicznej
	Cel operacyjny 5: Ochrona środowiska Gminy

Źródło: opracowanie własne

Cel strategiczny 1: Zwiększenie aktywności społecznej i ekonomicznej mieszkańców gminy oraz wspieranie przedsiębiorczości i edukacji	
Cel operacyjny 1	Wspieranie kreowania społeczeństwa informacyjnego
Zadanie 1	Wspieranie działań służących promocji i umiejętności wykorzystywania urządzeń teleinformatycznych i sieci Internet w edukacji, pracy i życiu codziennym.
Zadanie 2	Kreowanie działań propagujących „obecność w Internecie”, które będą skierowane zarówno do przedsiębiorców, jak również ich interesariuszy.

Zadanie 3	Podnoszenie jakości przekazywanych informacji oraz doskonalenie form przekazu internetowego (np. poprzez wprowadzenie anglojęzycznej strony internetowej).
Zadanie 4	Zapewnienie dostępu do Internetu osobom zagrożonym wykluczeniem cyfrowym, poprzez dalsze udostępnianie komputerów z dostępem do Internetu szerokopasmowego w szkołach, świetlicach czy bibliotekach.
Zadanie 5	Zwiększanie dostępu osób niepełnosprawnych i starszych do informacji o prawach i uprawnieniach (np. poprzez wykorzystanie sieci Internet).
Zadanie 6	Informatyzacja oraz wyposażenie w sprzęt teleinformatyczny Urzędu Gminy Nowe Miasto Lubawskie z/s w Mszanowie co umożliwi m.in. efektywniejszą pracę urzędników oraz obsługę interesantów on-line.

Cel strategiczny 1: Zwiększenie aktywności społecznej i ekonomicznej mieszkańców gminy oraz wspieranie przedsiębiorczości i edukacji

Cel operacyjny 2	Wspieranie edukacji związanej informatyką i nowymi technologiami
Zadanie 1	Wspieranie edukacji informatycznej, (np. poprzez utworzenie w porozumieniu z przedstawicielami Powiatu Nowomiejskiego klas o profilu informatycznym).
Zadanie 2	Organizowanie zajęć aktywności pozalekcyjnej dotyczącej informatyki i nowych technologii (np. grafika komputerowa, programowanie, administrowanie sieci, tworzenie treści cyfrowych, researching, media społecznościowe, itd.).
Zadanie 3	Prowadzenie warsztatów i kursów informatycznych dla osób ubogich w świetlicach wiejskich (podczas ich nieużytkowania).
Zadanie 4	Preinkubacja oraz wsparcie startupów (np. poprzez szkolenia, kursy podnoszące kwalifikacje, coaching, mentoring, spotkania networkingowe itp.).

Cel strategiczny 1: Zwiększenie aktywności społecznej i ekonomicznej mieszkańców gminy oraz wspieranie przedsiębiorczości i edukacji	
Cel operacyjny 3	Wspieranie lokalnej przedsiębiorczości
Zadanie 1	Wspieranie lokalne organizacji pozarządowych, promowanie ich działalności oraz udzielenie im pomocy w nawiązaniu współpracy międzyregionalnej oraz w pozyskiwaniu środków z innych źródeł niż budżet gminy.
Zadanie 2	Przy współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy organizowanie szkoleń w zakresie związanym z zakładaniem i prowadzeniem działalności gospodarczej.
Zadanie 3	Powołanie gminnego punktu informacyjnego dla przedsiębiorców i osób, które zamierzają założyć działalność gospodarczą oraz wspieranie systemu informowania o warunkach rozpoczynania działalności i doradztwa w tym zakresie.
Zadanie 4	Restrukturyzacja, modernizacja a także przygotowanie i uzbrajanie terenów przeznaczonych pod inwestycje oraz poprawa dostępności komunikacyjnej terenów przeznaczonych pod inwestycje.
Zadanie 5	Wspieranie nawiązywania kontaktów handlowych lokalnych przedsiębiorców wykorzystując doświadczenie i kontakty samorządowców (misje gospodarcze, wykorzystanie współpracy gmin bliźniaczych).
Zadanie 6	Wspieranie rozwoju leśnictwa i gospodarki leśnej jako alternatywy dla rolnictwa.

Cel strategiczny 1: Zwiększenie aktywności społecznej i ekonomicznej mieszkańców gminy oraz wspieranie przedsiębiorczości i edukacji	
Cel operacyjny	Zwiększenie liczby miejsc pracy
4	
Zadanie 1	Opracowanie i realizacja gminnego programu promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy.
Zadanie 2	Promowanie gminnych podmiotów ekonomii społecznej oraz ekonomii współdzielonej takich jak: spółdzielnie socjalne, centra integracji społecznej, zakłady aktywności zawodowej.
Zadanie 3	Przy współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy organizowanie kursów i szkoleń umożliwiających nabycie, podniesienie lub zmianę kwalifikacji i kompetencji niezbędnych na rynku pracy.
Zadanie 4	Wprowadzenie zachęt dla zwiększania zatrudnienia w firmach już działających (np. staże dla uczniów i absolwentów finansowane ze środków zewnętrznych rozporządzanych przez KIS).
Zadanie 5	Wspieranie współpracy przedsiębiorstw ze szkołami na terenie gminy.

Czas realizacji działań	Działania ciągłe w latach 2016-2025
Przykładowe źródła finansowania działań	Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy.
Efekty realizacji działań	Dzięki realizacji Strategii Rozwoju Gminy Nowe Miasto Lubawskie na lata 2016-2025 w Gminie zmniejszy się liczba osób bezrobotnych, w tym osób długotrwale bezrobotnych oraz bezrobotnych bez jakichkolwiek kwalifikacji. Zdecydowanie zwiększy się liczba bezrobotnych, aktywnie poszukujących zatrudnienia, a m.in. dzięki nowym terenom inwestycyjnym zwiększy się liczba firm zarejestrowanych oraz liczba miejsc pracy w gminie.

	<p>Konsekwencją rozwoju technologii informacyjnych i znaczącego wpływu nowych technologii na codzienne życie prywatne oraz zawodowe jest impulsem jest konieczność kształcenia społeczeństwa cyfrowo zaawansowanego, którego przedstawiciele z łatwością posługiwać się będą nowoczesną technologią. Do zadań Gminy Nowe Miasto Lubawskie w tym obszarze należeć będzie wsparcie zadań Powiatu w zakresie edukacji informatycznej, czego następstwem będzie utworzenie klasy w szkole gimnazjalnej o profilu informatycznym, organizowanie zajęć pozalekcyjnych czy kursy komputerowe dla osób zagrożonych wykluczeniem cyfrowym.</p>
--	---

Lp.	Wskaźniki monitoringowe	Stan początkowy	Stan pożądaný na koniec 2025r.
1	Liczba osób bezrobotnych w Gminie	492	380
2	Liczba osób długotrwale bezrobotnych	280	200
3	Liczba osób bezrobotnych bez żadnych kwalifikacji	35%	15%
4	Liczba osób bezrobotnych aktywnie poszukujących pracy	0,012% (6 osób)	20% (76 osób)
5	Liczba organizacji pozarządowych zarejestrowanych w gminie	21	30
6	Powierzchnia terenów gotowych pod inwestycje	0	10 ha
7	Liczba zarejestrowanych firm w Gminie	506	525
8	Wzrost liczby miejsc pracy w firmach działających na terenie gminy	Wzrost o 40	
9	Informatyzacja Urzędy Gminy	-	1
10	Klasa o profilu informatycznym na terenie Gminy	-	1
11	Liczba zorganizowanych zajęć pozalekcyjnych z zakresu informatyki i nowoczesnych technologii	-	100
12	Liczba zorganizowanych szkoleń i kursów informatycznych dla osób potrzebujących w świetlicach wiejskich	-	20
13	Liczba zorganizowanych szkoleń dla mieszkańców Gminy z zakresu przedsiębiorczości	-	20

Cel strategiczny 2: Podniesienie jakości i ilości infrastruktury drogowej, technicznej i miejsc użyteczności publicznej	
Cel operacyjny 1	Poprawa jakości infrastruktury drogowej gminy
Zadanie 1	Modernizacja oraz poszerzenie aktualnej sieci dróg gminnych.
Zadanie 2	Zwiększenie liczby oraz powierzchni parkingów na terenie Gminy.
Zadanie 3	Modernizacja oraz zwiększenie długości chodników przy drogach oraz zwiększenie poziomu bezpieczeństwa blisko ulic poprzez ustawienie barierek i sygnalizacji pulsująco-ostrzegających.
Zadanie 4	Zbudowanie ścieżek rowerowych na terenie Gminy.
Zadanie 5	Zwiększenie liczby stałej instalacji oświetleniowej, mającej na celu zapewnić użytkownikom obszarów komunikacyjnych dobrą widoczność w porach ciemności, na wolnym powietrzu.

Cel strategiczny 2: Podniesienie jakości i ilości infrastruktury drogowej, technicznej i miejsc użyteczności publicznej	
Cel operacyjny 2	Poprawa jakości infrastruktury technicznej gminy
Zadanie 1	Wspieranie poszerzania możliwości korzystania z sieci Internet poprzez zwiększanie sieci dostępu do Internetu szerokopasmowego w Gminie.
Zadanie 2	Zwiększenie długości oraz modernizacja sieci wodociągowej Gminy, jak również ustawienie nowych stacji uzdatniania wody.
Zadanie 3	Zwiększenie długości oraz modernizacja sieci kanalizacyjnej Gminy.
Zadanie 4	Usunięcie wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy.
Zadanie 5	Termomodernizacja obiektów wraz z wymianą źródeł energii cieplnej.
Zadanie 6	Zwiększenie liczby przydomowych naturalnych oczyszczalni ścieków.
Zadanie 7	Promocja i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii (OZE).

Cel strategiczny 2: Podniesienie jakości i ilości infrastruktury drogowej, technicznej i miejsc użyteczności publicznej	
Cel operacyjny 3	Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców Gminy
Zadanie 1	Opracowanie i realizacja (przy współpracy z policją) programów profilaktyczno-edukacyjnych w placówkach oświatowych.
Zadanie 2	Zapewnienie dzieciom i młodzieży alternatywnych form spędzania czasu wolnego.
Zadanie 3	Zapewnienie mieszkańcom bezpieczeństwa na drodze (np. poprzez remont ulic i dróg gminnych, budowę chodników, przejść dla pieszych czy oświetlenia).
Zadanie 4	Tworzenie mieszkań socjalnych i komunalnych.

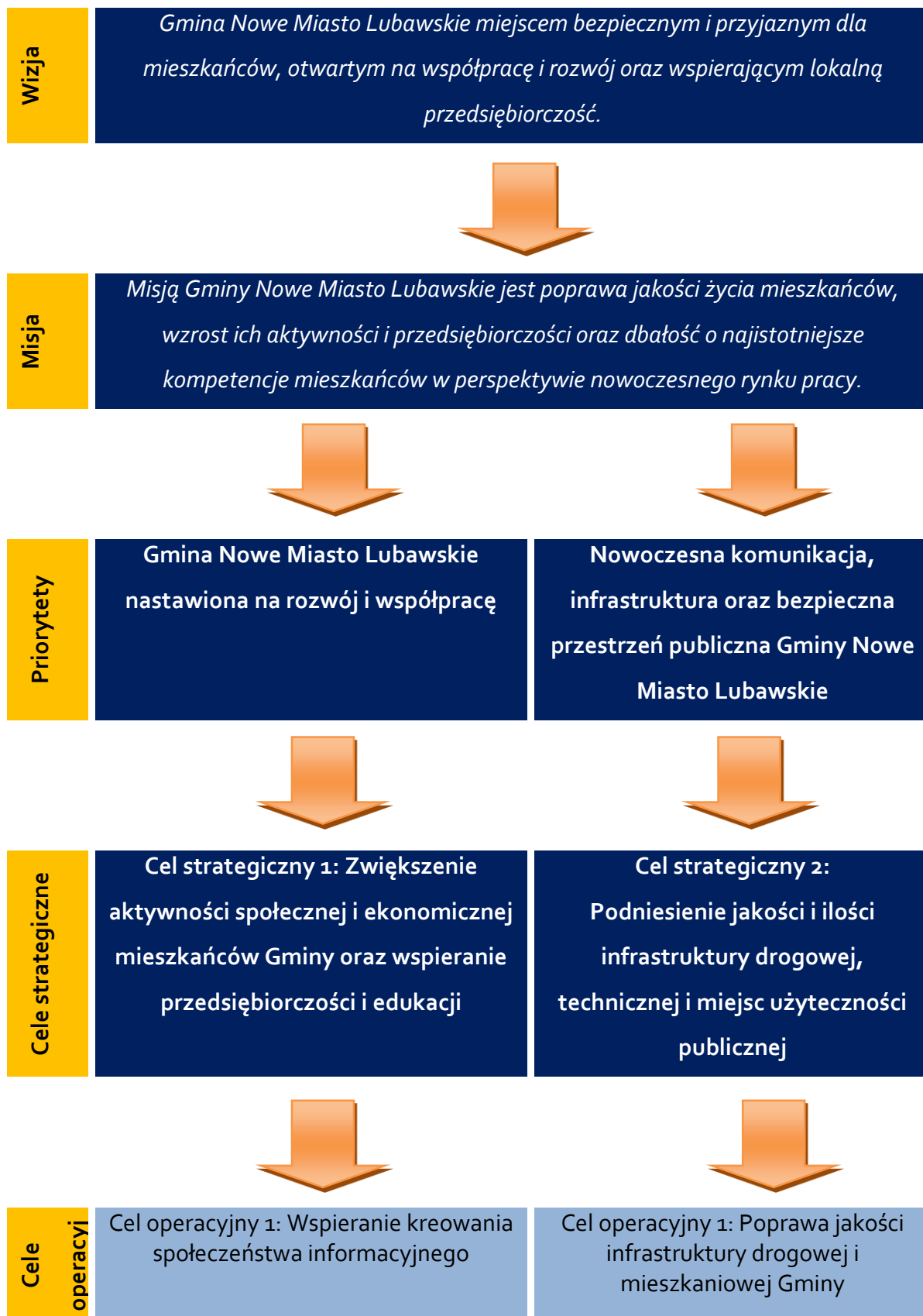
Cel strategiczny 2: Podniesienie jakości i ilości infrastruktury drogowej, technicznej i miejsc użyteczności publicznej	
Cel operacyjny 4	Zwiększenie estetyki i użyteczności przestrzeni publicznej
Zadanie 1	Modernizacja oraz zwiększenie liczby placów zabaw dla dzieci wraz z ogrodzeniem i oświetleniem.
Zadanie 2	Oczyszczenie stawów i innych zbiorników wodnych.
Zadanie 3	Rewitalizacja przestrzeni publicznej gminy.
Zadanie 4	Likwidowanie barier architektonicznych, technicznych i komunikacyjnych w obiektach użyteczności publicznej oraz ogólnodostępnej przestrzeni publicznej.

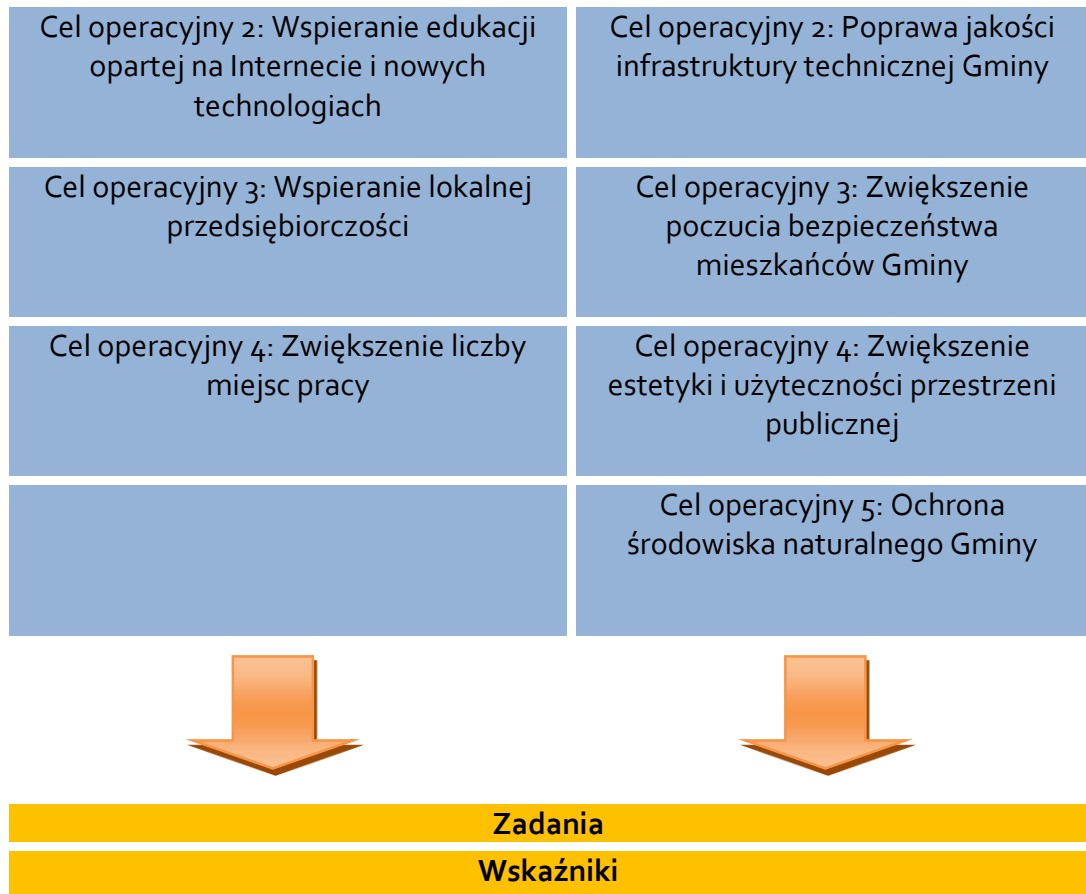
Cel strategiczny 2: Podniesienie jakości i ilości infrastruktury drogowej, technicznej i miejsc użyteczności publicznej	
Cel operacyjny	Ochrona środowiska naturalnego Gminy
5	
Zadanie 1	Opracowanie programu ograniczenia niskiej emisji.
Zadanie 2	Opracowanie programu ochrona przed zmianami klimatycznymi, powodzią i deficytem wody.
Zadanie 3	Edukacja ekologiczna mieszkańców i przedsiębiorców (problematyka odpadów, EMAS, CSR).

Czas realizacji działań	Działania ciągłe w latach 2016-2025
Przykładowe źródła finansowania działań	Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy.
Efekty realizacji działań	W Gminie Nowe Miasto Lubawskie zwiększy się udział powierzchni gruntów zurbanizowanych względem powierzchni całej Gminy. Zostaną zbudowane ścieżki rowerowe, oraz zmodernizowane i dobudowane chodniki. Znaczącą poprawę mieszkańcy odczują poprzez zwiększenie długości sieci wodociągowej, czynnej sieci kanalizacyjnej oraz wsparciu budowy przydomowych oczyszczalni ścieków. Zmodernizowane zostaną nawierzchnie dróg gminnych i powiatowych, przy których zbudowane zostaną chodniki oraz zostaną ustawione elementy zapewniające bezpieczeństwo mieszkańcom Gminy. Zwiększona zostanie liczba mieszkań socjalnych i komunalnych na terenie Gminy oraz usunięte zostaną wyroby zawierające azbest.

Lp.	Wskaźniki monitoringowe	Stan początkowy	Stan pożądaný na koniec 2025r.
1	Powierzchnia gruntów zurbanizowanych względem powierzchni ogółem	4%	5%
2	Długość ścieżek rowerowych	0 km	20 km
3	Długość czynnej sieci kanalizacyjnej w Gminie	19,6 km	50 km
4	Długość sieci wodociągowej w Gminie	195,1 km	210 km
5	Liczba przydomowych, naturalnych oczyszczalni ścieków	12	35
6	Usunięcie wyrobów zawierających azbest	4300 Mg	3580 Mg 72 Mg/rok
7	Modernizacja nawierzchni dróg gminnych i powiatowych	25 km	
8	Długość chodników	Zwiększenie o 15 km	
9	Liczba mieszkań socjalnych/ komunalnych w gminie	0/33	5/50

7. MATRYCA CELÓW, PRZEDSIĘWZIĘĆ I WSKAŹNIKÓW

Źródło: opracowanie własne

8. ANALIZA SWOT-TOWS

Tabela 9. Analiza SWOT - TOWS

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Gmina Nowe Miasto Lubawskie posiada warunki naturalne oraz położenie geograficzne, które stanowią wysokie walory turystyczne gminy. • Dodatni przyrost naturalny. • Występujący na terenie Gminy wysoki wskaźnik osób w wieku produkcyjnym. • Występujący na terenie Gminy niski wskaźnik obciążenia demograficznego. • Wysoki odsetek gospodarstw rolnych. • Stały rozwój budownictwa mieszkaniowego w Gminie oraz zwiększająca się sieć mieszkaniowa. • Permanentnie rozwijana i modernizowana sieć wodociągowa. • Rosnący dochód Gminy. • Brak organizacji pozarządowych i instytucji otoczenia biznesy w powiecie nowomiejskim. • Brak analizy potrzeb rodzin, dzieci i młodzieży w powiecie. • Wzrost liczby rodzin wymagających wsparcia. • Brak dopływu środków z podatków dochodowych przez rosnącą liczbę osób zatrudnionych w szarej strefie • Migracja ludności do bardziej rozwiniętych powiatów i województw. • Odziaływanie powiatowego programu aktywizacji osób długotrwale bezrobotnych. • Bliskość powiatowych instytucji wspierania osób potrzebujących. 	<ul style="list-style-type: none"> • Występujący w Gminie wysoki wskaźnik bezrobocia, który powiązany jest z bierną postawą osób długotrwale bezrobotnych. • Występujący w Gminie wysoki wskaźnik bezrobocia wśród osób młodych (poniżej 30 roku życia). • Niedostosowanie systemu kształcenia do realnego zapotrzebowanie rynku pracy. • Nierozwijana infrastruktura przemysłowa oraz niski stopień zurbanizowania gminy. • Znikomy odsetek dróg krajowych, wojewódzkich i powiatowych na terenie gminy oraz słaba jakość dróg na terenie gminy. • Zbyt niska liczba etatów obsługi w szkołach na terenie gminy. • Utrudniona dostępność usług z zakresu ochrony zdrowia oraz brak aptek na terenie Gminy. • Średni poziom jakości życia w gminie o czym świadczy minimalnie dodatni wskaźnik migracji. • Zbyt mała liczba mieszkań komunalnych i socjalnych. • Nierozbudowywana infrastruktura szkolna oraz spadająca liczba dzieci w szkołach na terenie Gminy. • Niedostatecznie rozwinięta przestrzeń użyteczności publicznej. • Brak występowania terenów typowo inwestycyjnych, które są własnością Gminy - Gmina posiada wyłącznie tereny przeznaczone pod budownictwo mieszkaniowe. • Działania władz Powiatu Nowomiejskiego mające na celu ograniczenie zjawiska bezrobocia oraz dziedziczenia bezrobocia. • Analiza potrzeb rodzin, dzieci i młodzieży na terenie powiatu nowomiejskiego.

<ul style="list-style-type: none"> • Wsparcie władz powiatowych w dostosowywaniu edukacji do potrzeb rynku pracy. • Dostępność informacji dotyczących powiatowego rynku pracy dla mieszkańców gminy. • Wsparcie władz powiatowych w działaniach profilaktycznych dotyczących wykluczenia społecznego i zachowań patologicznych. • Ogólnopolskie wsparcie potencjalnych inwestorów zagranicznych, inwestujących na terenach powiatu i gminy. • Rolnictwo ekologiczne i leśnictwo. • Obszary chronionego krajobrazu jako formy atrakcyjne turystycznie. • Dostępność terenów rekreacyjnych. 	<ul style="list-style-type: none"> • Koordynowanie przez władze powiatowe działań instytucji wspierających rodziny potrzebujące. • Kreowanie działań mających na celu podnoszenie poziomu nauczania w powiecie. • Upowszechnianie ofert pracy, szkoleń, staży itp. na terenie całego powiatu. • Działania profilaktyczne na szczeblu powiatowym. • Podnoszenie kwalifikacji pracowników pomocy społecznej całego powiatu. • Diagnozowanie problemów społecznych w powiecie nowomiejskim. • Zachęcanie inwestorów zewnętrznych do inwestowania w powiecie. • Wzrost świadomości zdrowotnej mieszkańców powiatu. • Efekt ubożenia społeczeństwa. • Niewystarczająca edukacja ekologiczna społeczeństwa, przedsiębiorców. • Brak wykorzystania zasobów energii odnawialnej.
<p>Szanse</p>	<p>Zagrożenia</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój turystyki oraz agroturystyki na terenie Gminy spotęgowany jej walorami naturalnymi. • Wysoki potencjał zasobów ludzkich w wieku produkcyjnym. • Szeroka oferta inwestycyjna dla potencjalnych inwestorów. • Wysoki potencjał w branży rolniczej. • Rosnąca jakość życia w Gminie, która przyciąga nowych mieszkańców. • Stymulowanie nowych inwestycji przez rosnący dochód Gminy. • Nowa perspektywa budżetowa Unii Europejskiej. • Rozwój gospodarczy Polski. • Przyciągnięcie inwestorów zagranicznych przez Polskę. • Duża powierzchnia terenów zielonych. 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak chęci w poszukiwaniu pracy przez osoby długotrwale bezrobotne, które pobierają zasiłki. • Zbyt wysoka podaż pracowników w stosunku do liczby wolnych etatów może spowodować emigrację zarobkową osób do 30 roku życia. • Brak możliwości rozwijania kluczowych kompetencji poprzez niedostosowany system edukacji do rynku pracy. • Zniechęcenie inwestorów słabo rozwiniętą infrastrukturą przemysłową i niedostateczną jakością dróg w gminie. • Potencjalna migracja mieszkańców, która może być spowodowana brakiem dostępu do usług systemu ochrony zdrowia, aptek i dostępu do mieszkań. • Spadająca liczba uczniów w szkołach spowodowana brakiem modernizacji infrastruktury szkolnej.

<ul style="list-style-type: none"> • Unikatowość walorów przyrodniczych. • Utrzymanie dobrej jakości wód. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost liczby osób nielegalnie zatrudnionych w tzw. szarej strefie. • Nieefektywna praca socjalna w powiecie. • Niski poziom dostępności opieki zdrowotnej. • Zbyt niska liczba pracowników socjalnych w powiecie nowomiejskim. • Rosnący poziom bezrobocia w powiecie. • Niski (w stosunku do pozostałych powiatów) potencjał inwestycyjny powiatu nowomiejskiego. • Spadek cen produkcji rolnej. • Embargo polskich produktów (w tym płodów rolnych) eksportowanych na rynek rosyjski. • Niska świadomość ekologiczna społeczeństwa oraz deklaratywne stosowanie prawa. • Silna presja urbanizacyjna. • Nadzwyczajne skażenia, klęski żywiołowe.
---	--

9. ZGODNOŚĆ STRATEGII Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI WYŻSZEGO RZĘDU

Strategia jako dokument kompleksowy uwzględniać powinien również inne strategiczne opracowania. W zaprezentowanej w niniejszym rozdziale tabeli przedstawione zostały ramowe dokumenty na poziomie Unii Europejskiej, polityki krajowej i lokalnej, których zapisy w istotny sposób wyznaczają kierunki działań programowych kształtujących wzrost społeczno-gospodarczy każdej Gminy. Ramowe zasady dotyczące priorytetów polityki społeczno-gospodarczej zdefiniowane zostały na poziomie dokumentu unijnego – Europa 2020. Jednocześnie ustalenia w nim zawarte przekładają się obecnie na politykę krajową za pośrednictwem trzech kluczowych dokumentów: Strategii Rozwoju Kraju 2020, Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego i Strategii Spójności 2014-2020 uzupełnione określonymi programami przedmiotowymi. Jednocześnie Strategia Rozwoju Gminy Nowe Miasto Lubawskie na lata 2016-2026 ma być dokumentem odpowiadającym na realne potrzeby społeczności lokalnej, w związku z tym musi wpisywać się w założenia polityk krajowych, wojewódzkich oraz powiatowych. Stąd potrzeba analizy celów strategicznych wyznaczonych

dla całego województwa i powiatu, gdzie strategia/ program rozwoju jest podstawowym dokumentem programowym ukierunkowującym politykę samorządu terytorialnego. Analiza niżej wymienionych dokumentów pozwoliła na stworzenie Strategii, która będzie użytecznym i skutecznym instrumentem realizacji polityki gminnej w zakresie rozwoju społeczno-gospodarczego.

Tabela 10. Zgodność Strategii Rozwoju Gminy Nowe Miasto Lubawskie na lata 2016-2025 z dokumentami strategicznymi.

Nazwa dokumentu	Obszar interwencji	Priorytety/cele strategiczne zgodne ze Strategią Rozwoju Gminy Nowe Miasto Lubawskie
„Europa 2020 – strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu”	Unia Europejska	<p>Priorytety Strategii:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. WZROST INTELIGENTNY (ang. smart growth) – czyli rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacjach. 2. WZROST ZRÓWNOWAŻONY (ang. sustainable growth) – czyli transformacja w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, efektywniej korzystającej z zasobów i konkurencyjnej. 3. WZROST SPRZYJAJĄCY WŁĄCZENIU SPOŁECZNEMU (ang. inclusive growth) – czyli wspieranie gospodarki charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia i zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną <p>Priorytety te mają zostać zrealizowane poprzez osiągnięcie do 2020 roku pięciu celów:</p> <p>CEL 1: OSIĄGNIĘCIE WSKAŹNIKA ZATRUDNIENIA NA POZIOMIE 75%, wśród kobiet i mężczyzn w wieku 20–64 lat, w tym poprzez zwiększenie zatrudnienia młodzieży, osób starszych i pracowników nisko wykwalifikowanych oraz skuteczniejszą integrację legalnych imigrantów.</p> <p>CEL 2: POPRAWA WARUNKÓW PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI BADAWCZO-ROZWOJOWEJ, w szczególności z myślą o tym, aby łączny poziom inwestycji publicznych i prywatnych w tym sektorze osiągnął 3% PKB; ponadto Komisja Europejska opracuje wskaźnik odzwierciedlający efektywność działalności badawczo-rozwojowej i innowacyjnej.</p> <p>CEL 3: ZMNIJSZENIE EMISJI GAZÓW CIEPLARNIANYCH O 20%, w porównaniu z poziomami z 1990 r.; zwiększenie do 20% udziału energii odnawialnej w ogólnym zużyciu</p>

		<p>energii; dążenie do zwiększenia efektywności energetycznej o 20%. Unia Europejska zdecydowana jest podjąć decyzję o osiągnięciu do 2020 r. 30-procentowej redukcji emisji w porównaniu z poziomami z 1990 r., o ile inne kraje rozwinięte zobowiążą się do porównywalnych redukcji emisji, a kraje rozwijające się wniosą wkład na miarę swoich zobowiązań i możliwości.</p> <p>CEL 4: PODNIESIENIE POZIOMU WYKSZTAŁCENIA, zwłaszcza poprzez dążenie do zmniejszenia odsetka osób zbyt wcześnie kończących naukę do poniżej 10% oraz poprzez zwiększenie do co najmniej 40% odsetka osób w wieku 30–34 lat mających wykształcenie wyższe lub równoważne.</p> <p>CEL 5: WSPIERANIE WŁĄCZENIA SPOŁECZNEGO, zwłaszcza przez ograniczanie ubóstwa, mając na celu wydzwignięcie z ubóstwa lub wykluczenia społecznego co najmniej 20 mln obywateli.</p> <p>Strategia Rozwoju Gminy Nowe Miasto Lubawskie na lata 2016-2026 wpisuje się w priorytety i cele Strategii Europa 2020, ponieważ w swoich głównych zamierzeniach skupia się na zrównoważonym rozwoju obszaru poprzez działania w sektory takie jak: zdrowie, opieka społeczna, edukacja, rynek pracy, infrastruktura i środowisko, itp.</p>
Strategia Rozwoju Kraju 2020	Polska	<p>Celem głównym Strategii jest wzmocnienie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów, zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę życia ludności. Wskazane zostały trzy główne obszary strategiczne, wokół których koncentrować się będą cele realizacyjne i działania rozwojowe:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Sprawne i efektywne państwo. 2. Konkurencyjna gospodarka. 3. Spójność społeczna i gospodarcza <p>Strategia Rozwoju Gminy Nowe Miasto Lubawskie na lata 2016-2026 nawiązuje w wizji, misji oraz celach strategicznych do głównych priorytetów cytowanej wyżej Strategii Rozwoju Kraju 2020. Wykazuje komplementarność w zakresie spójności społecznej, gospodarczej, konkurencyjnej gospodarce oraz sprawnym państwie.</p>
Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności.	Polska	<p>Celem głównym przedstawionych w niniejszym dokumencie działań jest poprawa jakości życia Polaków. Osiągnięcie tego celu powinno być mierzone, z jednej strony, wzrostem produktu krajowego brutto (PKB) na mieszkańca, a z drugiej zwiększeniem spójności społecznej oraz zmniejszeniem nierówności o charakterze</p>

		<p>terytorialnym, jak również skalą skoku cywilizacyjnego społeczeństwa oraz innowacyjności gospodarki w stosunku do innych krajów.</p> <p>Osiąganie strategicznego celu kluczowego będzie możliwe dzięki podjęciu działań w trzech obszarach zadaniowych:</p> <ul style="list-style-type: none"> •konkurencyjności i innowacyjności (modernizacji), •równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski (dyfuzji), •efektywności i sprawności państwa <p>Strategia Rozwoju Gminy Nowe Miasto Lubawskie na lata 2016-2026 koreluje w wizji i misji z cytowaną Strategią.</p> <p>Określone w Strategii Rozwoju cele strategiczne i operacyjne stanowią uszczegółowienie planowanych do realizacji kierunków zmian.</p>
Krajowy Program Reform na rzecz realizacji strategii Europa 2020	Polska	<p>Krajowy Program Reform skupia się na tych działaniach, które mają na celu odrabianie zaległości rozwojowych oraz budowie nowych przewag konkurencyjnych, w trzech obszarach priorytetowych: 1.Infrastruktura dla wzrostu zrównoważonego; 2.Innowacyjność dla wzrostu inteligentnego; 3.Aktywność dla wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu.</p> <p>Strategia Rozwoju Gminy Nowe Miasto Lubawskie na lata 2016-2026 nawiązuje w swoich zamierzeniach do celów Krajowego Programu Reform, ponieważ idea rozwoju obszaru opiera się na zrównoważonym rozwoju, budowaniu gospodarki opartej na wiedzy oraz ograniczeniu negatywnych wskaźników społecznych.</p>
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020	Polska	<p>Celem strategicznym SRK do 2020 jest: efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych oraz terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym.</p> <p>Rozwinięciem celu strategicznego są trzy cele szczegółowe polityki regionalnej:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów. 2. Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie procesom marginalizacji na obszarach problemowych, 3. Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie. <p>Strategia Rozwoju Gminy Nowe Miasto Lubawskie na lata 2016-2026 opiera się między innymi na efektywnym wykorzystaniu potencjału obszaru, wzmocnieniu infrastruktury oraz zapewnieniu spójności społecznej co</p>

		oznacza, że wpisuje się w cele rozwojowe KSRR na lata 2010-2020.
Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	Polska	<p>KPZK 2030 wyznacza 6 celów polityki przestrzennego zagospodarowania kraju:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającej spójności. 2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów. 3. Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej. 4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski. 5. Zwiększenie odporności struktury przestrzennej na zagrożenia naturalne i utratę bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa. 6. Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego. <p>Budowanie ładu przestrzennego Gminy Nowe Miasto Lubawskie odbywać się będzie zgodnie z kierunkami działań zawartych w <i>Strategia Rozwoju</i> oraz popytu na określone rodzaje aktywności mieszkańców, przedsiębiorców oraz inwestorów.</p>
Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020.	Polska	<p>Głównym celem SRKL jest rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób w taki sposób, by mogły w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia.</p> <p>Poza celem głównym w SRKL wyznaczono pięć celów szczegółowych:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wzrost zatrudnienia; • wydłużenie aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych; • poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym; • poprawa zdrowia obywateli oraz podniesienie efektywności opieki zdrowotnej;

		<ul style="list-style-type: none"> • podniesienie poziomu kompetencji i kwalifikacji obywateli. <p>Kierunki strategiczne zawarte w <i>Strategia Rozwoju Gminy Nowe Miasto Lubawskie na lata 2016-2026</i> wprost wpisują się w cele SRKL, ponieważ mocno akcentują obszar zatrudnienia, zmniejszenia bezrobocia, podnoszenia kompetencji oraz generowania nowych miejsc pracy, poprawy stanu zdrowia mieszkańców poprzez promocję i profilaktykę zdrowotną.</p>
Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020.	Polska	<p>Celem głównym SRKS jest wzmocnienie udziału kapitału Społecznego w rozwoju społeczno- gospodarczym Polski</p> <p>Cel główny SRKS będzie realizowany przez cztery cele szczegółowe:</p> <p>Cel 1. Kształtowanie postaw sprzyjających kooperacji, kreatywności oraz komunikacji.</p> <p>Cel 2. Poprawa mechanizmów Partycypacji społecznej i wpływu obywateli na życie publiczne.</p> <p>Cel 3. Usprawnienie procesów komunikacji społecznej oraz wymiany wiedzy.</p> <p>Cel 4. Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego.</p> <p>Aktywne włączenie wszystkich interesariuszy w proces przygotowania Strategii dała możliwość większej partycypacji społecznej w wielu działaniach oraz aktywnościach Gminy, które będą rozwijane poprzez zaplanowane kierunki działań w niniejszej Strategii.</p>
Strategie sektorowe dotyczące problemów społecznych	Polska	<p>Aktywna polityka prospołeczna Gminy Nowe Miasto Lubawskie nawiązuje w swoich celach oraz zamierzeniach do rozwiązywania problemów z obszaru zdrowia oraz polityki społecznej.</p> <p>Strategia/Program Rozwoju Strategia Rozwoju Gminy Nowe Miasto Lubawskie na lata 2016-2026 nawiązuje zatem do:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020, 2) Krajowego Programu Przeciwdziałania Narkomani na lata 2011- 2016, 3) Narodowego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2011-2015, 4) Narodowego Programu Zdrowia na lata 2007-2015, 5) Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2011-2015, 6) Rządowego Programu Ograniczania Przestępczości i Aspołecznych Zachowań „Razem Bezpieczniej” 2007-2015.

„Plan rozwoju sieci drogowej dróg wojewódzkich województwa warmińsko – mazurskiego na lata 2012 -2020 z persp[ektywą do roku 2030”	Województwo warmińsko - mazurskie	Zgodność zadań/działań w zakresie rozwoju dróg w Gminie Nowe Miasto Lubawskie
Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko - mazurskiego	Województwo warmińsko - mazurskie	

10. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA STRATEGII ROZWOJU GMINY NOWE MIASTO LUBAWSKIE NA LATA 2016-2026

Projekty inwestycyjne, przedsięwzięcia, inicjatywy szkoleniowe i programy aktywizacyjne oraz edukacyjne zawarte w proponowanych kierunkach działań, a uszczegółowione w projektach, będą finansowane z następujących źródeł:

- budżet Gminy Nowe Miasto Lubawskie,
- fundusze europejskie: PROW 2014-2020, RPO WM 2014-2020, PO Infrastruktura i Środowisko 2014-2020, PO Polska Cyfrowa, PO Wiedza, Edukacja, Rozwój,
- fundusze norweskie,
- fundusze krajowe, z takich źródeł jak: WFOŚIGW w Warszawie NFOŚIGW w Warszawie, BGK, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Cyfryzacji, Ministerstwo Środowiska, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Ministerstwo Zdrowia,
- budżet Samorządu Powiatu Nowomiejskiego,
- budżet Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

Katalog źródeł finansowania Strategii może ulec rozszerzeniu lub ograniczeniu w zależności od instrumentów wsparcia dostępnych w danym roku budżetowym.

11. SPOSÓB WDRAŻANIA, MONITOROWANIA I EWALUACJI STRATEGII

Koordinacja	Koordinacją zadań ujętych w Strategii Rozwoju Gminy Nowe Miasto Lubawskie na lata 2016 – 2025 zajmą się przedstawiciele Urzędu Gminy.
Monitoring	<p>Monitorowanie celów strategicznych oraz wskaźników, polegające na analizie informacji dotyczących realizacji działań będzie prowadzone przez zespół oceniający strategię. W skład, którego mogą wejść np.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wójt Gminy • Przedstawiciele Urzędu Gminy Nowe Miasto Lubawskie • Przedstawiciele Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej • Przedstawiciele Gminnego Centrum Kultury <p>Wyniki badań pozwolą na identyfikację problemów i efektów realizowanych zadań oraz ewentualną zmianę ich kierunku, który powinien być weryfikowany zgodnie ze zmieniającą się gospodarką Gminy Nowe Miasto Lubawskie.</p>
Ewaluacja	<p>Zespół oceniający realizację dokumentu powinien zostać powołany przez Wójta Gminy Nowe Miasto Lubawskie.</p> <p>Zespół oceniający strategię będzie oceniał poziom wdrożenia zapisów strategicznych raz na 2 lata, po czym zostanie przygotowana ewaluacja zadań w formie raportu.</p> <p>Do oceny stopnia wdrożenia wyznaczonych działań zostaną wykorzystane m.in. sformułowane dla każdego celu strategicznego wskaźniki monitoringowe.</p> <p>W zdecydowanej większości wielkości wskaźników dostępne są w zbiorach statystyki publicznej, jak: Bank Danych Lokalnych</p>

	GUS, natomiast pozostałe wymagają przeprowadzenia ilościowych badań ankietowych z mieszkańcami Gminy Nowe Miasto Lubawskie oraz pracownikami firm i instytucji funkcjonujących na terenie Gminy.
--	--

12. ANEKS

12.1. Bibliografia

12.1.1. Źródła zwarte

- Bank Danych Lokalnych GUS – dane dla Województwa warmińsko-mazurskiego, Powiatu nowomiejskiego oraz Gminy Nowe Miasto Lubawskie;
- Informacja o stanie mienia komunalnego Gminy Nowe Miasto Lubawskie za rok 2014;
- Plan Odnowy Miejscowości Chroście na lata 2009-2016, luty 2009. Załącznik do Uchwały Nr XLIX/261/10 Rady Gminy Nowe Miasto Lubawskie z dnia 23 lipca 2010 r.;
- Sprawozdania lokalne – rynek pracy. Stan na koniec sierpnia 2015 roku. Powiatowy Urząd Pracy w Nowym Mieście Lubawskim;
- Sprawozdanie o rynku pracy. Za sierpień 2015. Powiatowy Urząd Pracy w Nowym Mieście Lubawskim. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej;
- Wieloletni Program Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Nowe Miasto Lubawskie na lata 2012-2017. Załącznik do Uchwały Nr XXII/125/2012 Rady Gminy Nowe Miasto Lubawskie z/s w Mszanowie z dnia 30.05.2012 r.;
- Zawody deficytowe i nadwyżkowe. Powiat nowomiejski. Informacja sygnałna I półrocze 2015 roku;

12.1.2. Witryny internetowe

- www.digooarti.nazwa.pl
- www.dworcepkp.gigahost.pl
- www.faustyna.pl
- www.gminanml.pl
- www.jamielnik-stowarzyszenie.cba.pl
- www.lgdziemialubawska.pl
- www.nowomiejskipaszport.pl
- www.nowe-miasto-lubawskie.policja.gov.pl
- www.maptur.pl
- www.meteonml.blog.pl
- www.mszanowo.wm.pl
- www.nml.intergis.pl

- www.pck.pl
- www.sdssusz.pl
- www.wrota.warmia.mazury.pl
- www.ziemianowomiejska.pl
- www.zuk-mszanowo.pl

12.2. Spis ilustracji

12.2.1. Spis map

Mapa 1. Położenie Gminy NML w obszarze Województwa warmińsko-mazurskiego	4
Mapa 2. Wody powierzchniowe Gminy NML	8
Mapa 3. OSP w Gminie NML	19
Mapa 4. Drogi powiatowe, wojewódzkie i krajowe w obszarze Gminy NML	24
Mapa 5. Drogi gminne w obszarze Gminy NML	24
Mapa 6. Umiejscowienie obiektów sportowych w Gminie Nowe Miasto Lubawskie	45
Mapa 7. Umiejscowienie szkół na terenie Gminy Nowe Miasto Lubawskie	47

12.2.2. Spis wykresów

Wykres 1. Liczba ludności zamieszkującej Gminę NML w latach 2010-2014	9
Wykres 2. Liczba urodzeń i zgonów w Gminie NML latach 2010-2014	10
Wykres 3. Przyrost naturalny w Gminie NML w latach 2010-2014	10
Wykres 4. Współczynnik feminizacji w Gminie NML oraz w powiecie nowomiejskim w latach 2010-2014	12
Wykres 5. Liczba zawieranych małżeństw w Gminie NML i Powiecie Nowomiejskim w latach 2010-2014	12
Wykres 6. Liczba osób zameldowanych i wymeldowanych w poszczególnych latach (2010-2014) w Gminie NML	13
Wykres 7. Powierzchnia gruntów zurbanizowanych w Gminie NML w latach 2012-2014 [w ha]	23
Wykres 8. Budynki mieszkalne w Gminie NML	29
Wykres 9. Długość sieci wodociągowej w Gminie NML w latach 2010-2014 [w km]	30
Wykres 10. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej w Gminie NML w latach 2010-2014 [w km]	31

Wykres 11. Przychody Gminy NML w ramach otrzymanych dotacji w latach 2010 - 2014 [w mln zł]	33
Wykres 12. Finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych przez Urząd Gminy i jego jednostki, w Gminie NML w latach 2010-2014 [w tys. zł]	34
Wykres 13. Dochody ogółem oraz dochody własne Gminy NML w latach 2010-2014 [w mln zł].....	34
Wykres 14. Wydatki z budżetu Gminy NML ogółem w latach 2010-2014 [w mln zł].....	35
Wykres 15. Liczba porad ogółem udzielanych przez personel SOZ	36
Wykres 16. Uczniowie szkół podstawowych w Gminie.....	47
Wykres 17. Uczniowie szkół gimnazjalnych.....	48
Wykres 18. Liczba uczniów przypadających na 1 oddział w szkołach.....	49
Wykres 19. Liczba placówek wychowania przedszkolnego (w tym przedszkola) w Gminie.	49
Wykres 20. Liczba miejsc w przedszkolach	50
Wykres 21. Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego (w tym, w przedszkolach)...	50
Wykres 22. Ludność gminy według edukacyjnych grup wieku w 2013r.	51
Wykres 23. Subwencja oświatowa w Gminie NML (w mln zł)	52

12.2.3. Spis tabel

Tabela 1. Ludność w Gminie NML w podziale na kategorie ekonomiczne w latach 2010-2014 [w %].....	11
Tabela 2. Struktura osób bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy w Gminie NML (stan na 08.2015)	14
Tabela 3. Atrakcje turystyczne Gminy Nowe Miasto Lubawskie z podziałem na miejscowości	41
Tabela 4. Wysokość subwencji oświatowej w Gminie Nowe Miasto Lubawskie	52
Tabela 5. Dane statystyczne dotyczące czytelnictwa w Gminie	54
Tabela 6. Wysokość czynszu brutto za korzystanie ze świetlic wiejskich Gminy Nowe Miasto Lubawskie	56
Tabela 7. Porównanie strategii i celów poszczególnych jednostek.....	59
Tabela 8. Priorytety, cele i kierunki działania strategii	74
Tabela 9. Analiza SWOT - TOWS	85

Tabela 10. Zgodność Strategii Rozwoju Gminy Nowe Miasto Lubawskie na lata 2016-2025 z dokumentami strategicznymi. 88

12.2.4. Spis rysunków

Rysunek 1. Siła wpływu poszczególnych strategii 62

Uzasadnienie

do uchwały w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Nowe Miasto Lubawskie na lata 2016-2025

Strategia Rozwoju Gminy Sępólno Nowe Miasto Lubawskie na lata 2016-2025 jest planem osiągnięcia długofalowych zamierzeń Gminy Nowe Miasto Lubawskie. Implikuje ona przejście z obecnej sytuacji do pożądanego stanu wyrażonego w wizji rozwoju. Strategia Rozwoju Gminy Nowe Miasto Lubawskie na lata 2016-2025 to jeden z najważniejszych dokumentów przygotowywanych przez samorząd gminny. Określa on priorytety i cele polityki rozwoju społeczno-gospodarczego prowadzonego na obszarze danej jednostki. Strategia stanowi także odpowiedź na wymóg prowadzenia polityki rozwoju w oparciu o strategię, jak również skuteczną próbę dostosowania działalności Gminy do standardów europejskich. Niniejszy dokument strategiczny stanowi również podstawę do opracowania i wdrożenia na terenie Gminy projektów współfinansowanych ze środków zewnętrznych. Strategia Rozwoju Gminy Nowe Miasto Lubawskie na lata 2016-2025 była poddana konsultacjom społecznym i została zaakceptowana. Była także uzgadniana z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Olsztynie i Warmińsko-Mazurskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w Olsztynie. W konsekwencji uzgodnień została opracowana Prognoza Oddziaływania na środowisko projektu dokumentu "Strategia Rozwoju Gminy Nowe Miasto Lubawskie na lata 2016-2025". Prognoza stanowi jeden z etapów postępowania w sprawie tzw. Oceny strategicznej oddziaływania na środowisko, mającego na celu analizę i ocenę oddziaływania na środowisko typów zadań inwestycyjnych zawartych w projekcie Strategii.